

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ ЗҮЙ,
ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД

Засгийн газрын V байр, Б.Ширэндэвийн гудамж 8/4,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160
Утас/Факс: (976-51) 26 75 33,
Цахим шуудан: info@mojha.gov.mn,
Цахим хуудас: www.mojha.gov.mn

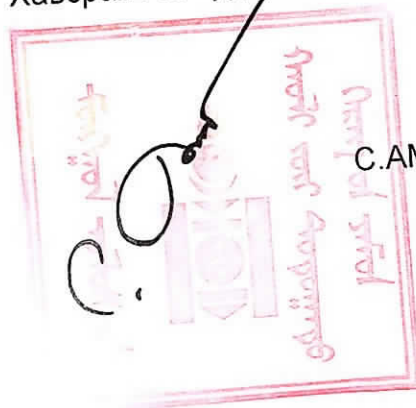
2026.08.14 № 1/4325
танай _____-ны № _____-т

МОНГОЛЫН ХУУЛЬЧДЫН
ХОЛБООНЫ ЕРӨНХИЙЛӨГЧ
М.МӨНХБАТ ТАНАА

Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд,
залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах
тухай анхдагч хуулийн төсөлд санал авахаар
хүргүүлж байна.

Хуулийн төсөлтэй танилцаад саналаа
яаралтай ирүүлэхийг хүсье

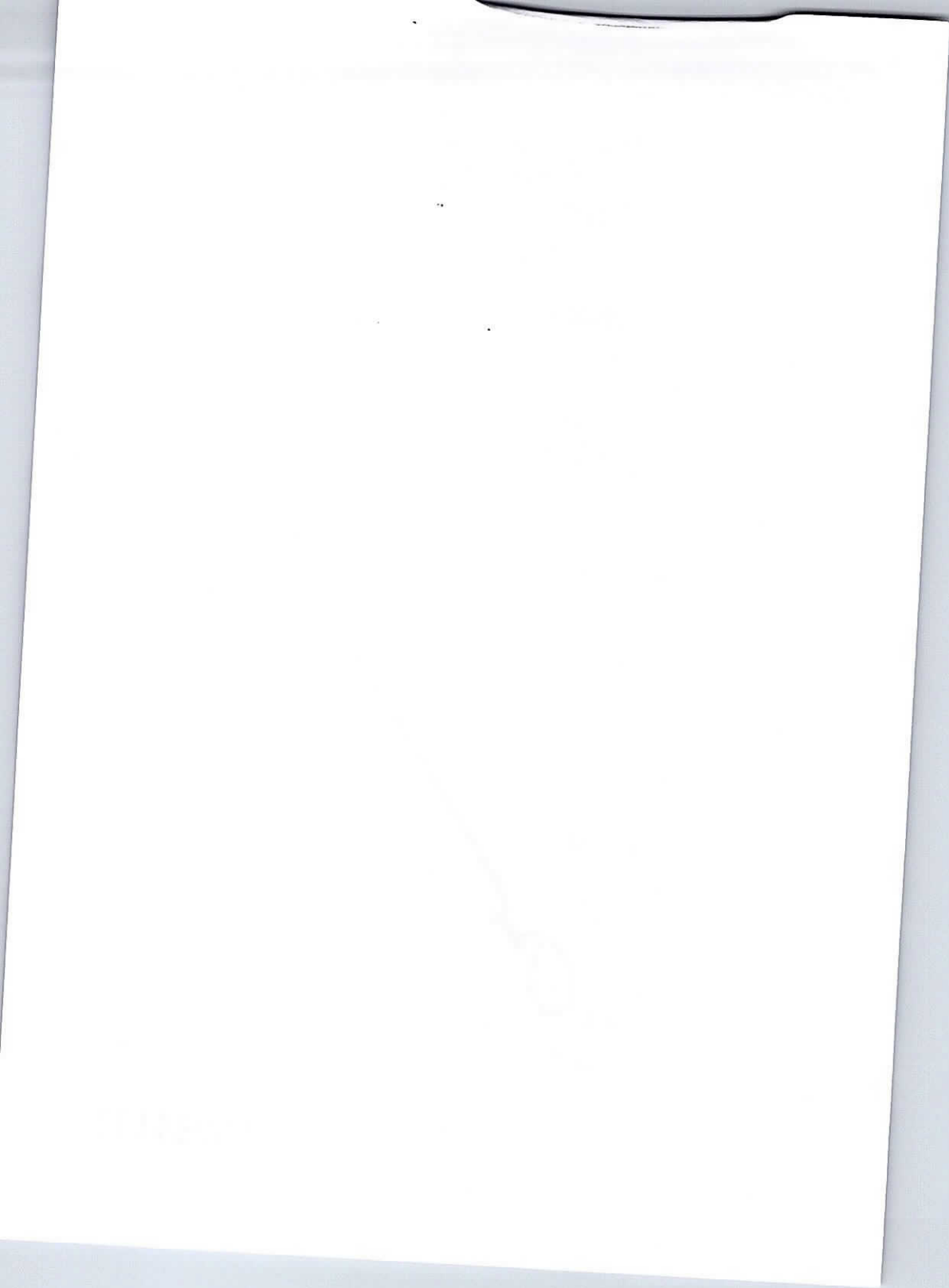
Хавсралт ... хуудастай.

С.АМАРСАЙХАН

1526/177/

ХЭДХЯ-НЫ А5

ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

*Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж
зарцуулах тухай анхдагч хуулийн
төслийн талаар*

2026-08-12

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Нэгдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Ардчилсан ёс, шударга ёс, эрх чөлөө, тэгш байдал, үндэсний эв нэгдлийг хангах, хуулийг дээдлэх нь төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим мөн.” гэж хуульчлан төрийн үйл ажиллагааны нийтээр дагаж мөрдөх суурь зарчим болон авлигаас ангид байх төрийн бодлогын эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, түүнчлэн Арван зургадугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт “иргэн нь хөдлөх, үл хөдлөх хөрөнгө шударгаар олж авах, эзэмших, өмчлөх, өв залгамжлуулах эрхтэй.” гэж хуульчлан иргэн өмчийн эрхээ шударгаар хэрэгжүүлэх суурь зарчмыг тунхаглан баталгаажуулсан байна.

Монгол Улс Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблейн 2003 оны 10 дугаар сарын 31-ний өдрийн 58/4 дүгээр тогтоолоор баталсан Авлигын эсрэг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын конвенцыг 2005 оны 10 дугаар сарын 27-ны өдөр соёрхон баталсан. Конвенцын 20 дугаар зүйлд “Хууль бусаар баяжих санаатай үйлдлийг, өөрөөр хэлбэл, төрийн албан тушаалтан хөрөнгө нь их хэмжээгээр нэмэгдсэнийг өөрийнхөө хууль ёсны орлоготой холбогдуулан үндэслэлтэйгээр тайлбарлаж чадахгүй байгаа бол ийнхүү хөрөнгө нь нэмэгдсэнийг гэмт хэрэг гэж тогтооход шаардлагатай байж болох хууль тогтоох болон бусад арга хэмжээг авах асуудлыг оролцогч улс бүр үндсэн хууль болон эрх зүйн тогтолцооныхоо тулгуур зарчимд нийцүүлэн авч үзнэ.” гэж заасан бөгөөд мөн конвенцын 31 дүгээр зүйл нь гэмт хэргийн орлого, түүнтэй адилтгах үнэ бүхий хөрөнгө, орлогыг илрүүлэх, царцаах, битүүмжлэх, хураах арга хэмжээг, 54 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн (с) заалт нь гэмт этгээд нас барсан, оргон зайлсан, эзгүй байгаа болон эрүүгийн журмаар яллах боломжгүй бусад тохиромжтой тохиолдолд ял шийтгэлээс үл хамааран хөрөнгө хураах боломжийг авч үзэхийг, 57 дугаар зүйл нь хураасан хөрөнгийг буцаах, захиран зарцуулахтай холбоотой харилцааг тус тус зохицуулсан. Конвенцын удиртгалд эдгээр зохицуулалтыг хэрэгжүүлэхдээ эрүүгийн, иргэний болон захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны үндсэн зарчим, процессын баталгааг чанд хангах шаардлагыг онцлон тэмдэглэсэн билээ.

Авлигын эсрэг хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.7, 7.1.8-д албан тушаалтан албан тушаалын байдлаа ашиглан эд хөрөнгө олж авах, давуу эрх эдлэх, үндэслэлгүйгээр хөрөнгөжихийг хориглосон бөгөөд мөн зүйлийн тайлбарт “Албан тушаалтан зургаан сарын албан тушаалын цалин хөлс, орлогоос илүү хөрөнгө, орлогыг хууль ёсны дагуу олсон болохыгоо үндэслэлтэй тайлбарлаж чадахгүй тохиолдолд үндэслэлгүйгээр хөрөнгөжих гэж үзнэ.” гэж тодорхойлсон байдаг.

Мөн тус хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.2 дахь хэсэгт шүүгч энэ хуулийн 7.1.7, 7.1.8-д заасныг зөрчсөн этгээдийн тухайн олсон эд хөрөнгө, орлогыг хураах буюу давуу эрхийг хүчингүй болгохоор заасан.

Гэвч Авлигын эсрэг хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.7, 7.1.8 дахь заалт, 33 дугаар зүйлийн 33.2 дахь хэсгийг хэрэгжүүлэх процессын хууль байхгүй байна. Тухайлбал, Авлигын эсрэг хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.8-д заасан “хөрөнгө, орлогыг хууль ёсны дагуу олсон болохыгоо үндэслэлтэй тайлбарлаж чадахгүй” гэдгийг хууль хэрэглээний хувьд хэрхэн ойлгох нь тодорхой бус буюу тус ойлголтод хууль бус гарал, эх

үүсвэртэй хөрөнгө хамаарах эсэх нь тодорхой бус байна. Үүнээс гадна тус хуулийн 7.1.7, 7.1.8-д заасныг зөрчснийг шалгах, тогтоох, хууль ёсны орлогоос давсан хөрөнгийг илрүүлэх, шалгах ажиллагаа, үндэслэл, журам, уг ажиллагааг хэрэгжүүлэх эрх бүхий субъект, хураах санал шүүхэд хүргүүлэх субъект, журам, шүүхийн харьяалал болон шүүхээс хянан шийдвэрлэх журам, нотолгооны стандарт, талуудын нотлох үүргийн хуваарилалт, хөрөнгийн бүрэн бүтэн байдал, үнэ цэнийг түр хамгаалах арга хэмжээ, шударга эзэмшигч, гуравдагч этгээдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлын хамгаалалт, баталгааг хангах зэрэг бусад шаардлагатай асуудлыг зохицуулсан эрх зүйн орчин бүрдээгүй байна.

Албан тушаалтны хувьд хууль бус хөрөнгө нь гэмт хэрэг, зөрчил, авлигын зөрчил болон бусад хуульд заасан хориглолт, хязгаарлалтыг зөрчсөний улмаас бий болохоор байна.

Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураах асуудлыг Эрүүгийн хууль болон Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулиар зохицуулж байгаа хэдий ч хэрэгжилтийн хувьд хангалтгүй байгааг авлигын гэмт хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тоон мэдээллээс харж болно.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулж болохгүй үндэслэл бий болсон тохиолдолд гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж авалгүйгээр хэрэг бүртгэлтийг хаах, хэргийг хэрэгсэхгүй болгох, шүүхээс хэргийг шийдвэрлэхдээ гэм буруутайг тогтоож ял оноосон хэдий ч гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураагаагүй тохиолдол гарч байна.

Иймд гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө орлогыг Эрүүгийн хууль тогтоомжийн механизмаар хураагаагүй тохиолдолд хураагдаагүй тус хууль бус хөрөнгийг хурааж улсын орлого болгох механизмыг бий болгож хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

Үүний нэгэн адил нийтийн албан тушаалтны **зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого** нь Зөрчлийн хууль тогтоомжийн механизмаар хураагдаагүй тохиолдолд тухайн зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж улсын орлого болгох механизм бий болгож хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

Түүнчлэн, Авлигын эсрэг хуульд заасан **авлигын зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө орлогыг** хураах, хууль бус давуу байдлыг хүчингүй болгох зохицуулалтын процессын тодорхой зохицуулалт байхгүйгээс Авлигын эсрэг хуулийн 7 дугаар зүйл, 33 дугаар зүйл хэрэгжих боломжгүй нөхцөл байдалд байна.

Хууль бус өрөнгө хураах нь зөвхөн эрүүгийн механизмын ойлголт биш бөгөөд зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураах асуудал Зөрчлийн тухай хууль тогтоомжоор, мөн авлигын зөрчил буюу Авлигын эсрэг хуульд заасан хориглосон үйлдлийг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого болон нийтийн албан тушаалтны үндэслэлгүй хөрөнгөжсөн 100 сая хүртэл төгрөгний хөрөнгийг хураах асуудал Авлигын эсрэг хуульд тусгагдсан.

Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгийг Эрүүгийн хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулиар, зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг Зөрчлийн тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулиудаар зохицуулж байгаа бол Авлигын эсрэг хуульд заасан хориглолтыг зөрчсөний улмаас олсон хөрөнгө, орлогыг хураах механизм нарийн тодорхой хуульчлагдаагүй байна.

Иймд Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай анхдагч хуулийн төслийг албан тушаалтан гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө орлогыг Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа болон Зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагааны хүрээнд хураалгүйгээр гэмт хэрэг, зөрчлийг нь эцэслэн шийдвэрлэсэн тохиолдолд үйлчлэхээр, түүнчлэн Авлигын эсрэг хуульд заасан авлигын зөрчил үйлдэж, нийтийн албан тушаалтан гадаад улсад мөрийтэй тоглож олсон хөрөнгө, орлогыг хураахад үйлчлэхээр хуулийн үйлчлэх хүрээг тодорхойлж хуулийн төслийг боловсруулаад байна.

Шийдвэрлэх шүүхийн тухайд одоо хэрэгжиж байгаа практик дээр тулгуурлан иргэний шүүх байхаар төсөлд тусгаад байна.

Мөн шүүхийн шийдвэрийн дагуу хураасан хууль бус хөрөнгийг Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийг дэмжих санд төвлөрүүлж зарцуулахтай холбоотой зохицуулалтыг анхдагч хуулийн төсөлд тусган боловсрууллаа.

Эрүү, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай, Авлигын эсрэг хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай болон холбогдох бусад хуулийн төслүүд буюу нийт 17 дагалдах хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Тус хуулийн төсөл боловсруулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг холбогдох байгууллагын төлөөллийг оролцуулан Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын 2026 оны 7 дугаар сарын 30-ны өдрийн А/129 дугаар тушаалаар байгуулан ажиллаж, холбогдох хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Ажлын хэсэг хуулийн төслийг боловсруулах явцад Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгээс хийсэн Авлигын эсрэг хууль тогтоомжид хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээ болон зарим шаардлагатай судалгааг, мөн харьцуулсан судалгааг ашиглалаа.

Түүнчлэн Авлигын эсрэг хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэгч гол байгууллагууд буюу Авлигатай тэмцэх газар, шүүх, прокурор, цагдаагийн байгууллага, төрийн аудитын байгууллагаас холбогдох мэдээллийг авч, хэрэгжүүлэгч байгууллагын төлөөлөлтэй хуулийн төсөл боловсруулах явцад уулзалт, ярилцлага хийх байдлаар асуудлыг тодруулан ажилласан.

Хуулийн төслийг олон нийтээссанал авахаар Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 38.2-т заасны дагуу тус яамны албан ёсны цахим хуудсанд 2026 оны 8 дугаар сарын 12-ны өдөр байршуулсан бөгөөд legalinfo.mn сайтад байршуулах арга хэмжээг мөн авч байна.

---o0o---

**БАТЛАВ.
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД
ХЭРГИЙН САЙД**

С.АМАРСАЙХАН

2026 оны 08 дугаар сарын 12-ны өдөр

**АВЛИГЫН ХӨРӨНГИЙГ ХУРААЖ, ХҮҮХЭД ЗАЛУУЧУУДЫН
ХӨГЖЛИЙН САНД ТӨВЛӨРҮҮЛЖ ЗАРЦУУЛАХ ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг. Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1. Хууль зүйн үндэслэл

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Нэгдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт "Ардчилсан ёс, шударга ёс, эрх чөлөө, тэгш байдал, үндэсний эв нэгдлийг хангах, хууль дээдлэх нь төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим мөн" гэж, Тавдугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт "Төр нь нийтийн болон хувийн өмчийн аливаа хэлбэрийг хүлээн зөвшөөрч, өмчлөгчийн эрхийг хуулиар хамгаална" гэж, мөн зүйлийн 3 дахь хэсэгт "Өмчлөгчийн эрхийг гагцхүү хуульд заасан үндэслэлээр хязгаарлаж болно" гэж, Арван зургадугаар зүйлийн 3 дахь заалтад "хөдлөх, үл хөдлөх хөрөнгө шударгаар олж авах, эзэмших, өмчлөх, өв залгамжлуулах эрхтэй. Хувийн өмчийг хууль бусаар хураах, дайчлан авахыг хориглоно" гэж, мөн зүйлийн 14 дэх заалтад "Монгол Улсын хууль, олон улсын гэрээнд заасан эрх, эрх чөлөө нь зөрчигдсөн гэж үзвэл уул эрхээ хамгаалуулахаар шүүхэд гомдол гаргах, бусдын хууль бусаар учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх, өөрийн болон гэр бүлийн гишүүд, эцэг эх, үр хүүхдийнхээ эсрэг мэдүүлэг өгөхгүй байх, өөрийгөө өмгөөлөх, хууль зүйн туслалцаа авах, нотлох баримтыг шалгуулах, шударга шүүхээр шүүлгэх, хэргээ шүүх ажиллагаанд биеэр оролцох, шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах, уучлал хүсэх эрхтэй. Өөрөө өөрийнхөө эсрэг мэдүүлэг өгөхийг шаардах, мэдүүлэг гаргуулахаар шахалт үзүүлэх, хүч хэрэглэхийг хориглоно. Гэм буруутай нь хуулийн дагуу шүүхээр нотлогдох хүртэл хэнийг ч гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож үл болно. Гэм буруутны ял зэмлэлийг түүний гэр бүлийн гишүүд, төрөл саданд нь халдаан хэрэглэхийг хориглоно," гэж тус тус заасан.

Иймд авлигын хөрөнгийг хураан авах зохицуулалт нь шударга ёс, хууль дээдлэх зарчмыг хэрэгжүүлэхийн зэрэгцээ өмчлөх эрх, шүүхээр хамгаалуулах эрх, өөрийн эсрэг мэдүүлэг өгөхгүй байх болон гэм буруугүйд тооцох зарчмыг хөндөхгүй, хууль ёсны, зайлшгүй, зорилгодоо нийцсэн, тэнцвэртэй хязгаарлалт байх шаардлагатай.

Монгол Улс Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблейн 2003 оны 10 дугаар сарын 31-ний өдрийн 58/4 дүгээр тогтоолоор баталсан Авлигын эсрэг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын конвенцыг 2005 оны 10 дугаар сарын 27-ны өдөр соёрхон баталсан. Конвенцын 20 дугаар зүйлд "Хууль бусаар баяжих санаатай үйлдлийг, өөрөөр хэлбэл, төрийн албан тушаалтан хөрөнгө нь их хэмжээгээр нэмэгдсэнийг өөрийнхөө хууль ёсны орлоготой холбогдуулан үндэслэлтэйгээр тайлбарлаж чадахгүй байгаа бол ийнхүү хөрөнгө нь нэмэгдсэнийг гэмт хэрэг гэж тогтооход шаардлагатай байж болох хууль тогтоох болон бусад арга хэмжээг авах асуудлыг оролцогч улс бүр үндсэн хууль болон эрх зүйн тогтолцооныхоо тулгуур зарчимд нийцүүлэн авч үзнэ." гэж заасан бөгөөд мөн конвенцын 31 дүгээр зүйл нь

гэмт хэргийн орлого, түүнтэй адилтгах үнэ бүхий хөрөнгө, орлогыг илрүүлэх, царцаах, битүүмжлэх, хураах арга хэмжээг, 54 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн (с) заалт нь гэмт этгээд нас барсан, оргон зайлсан, эзгүй байгаа болон эрүүгийн журмаар яллах боломжгүй бусад тохиромжтой тохиолдолд ял шийтгэлээс үл хамааран хөрөнгө хураах боломжийг авч үзэхийг, 57 дугаар зүйл нь хураасан хөрөнгийг буцаах, захиран зарцуулахтай холбоотой харилцааг тус тус зохицуулсан. Конвенцын удиртгалд эдгээр зохицуулалтыг хэрэгжүүлэхдээ эрүүгийн, иргэний болон захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны үндсэн зарчим, процессын баталгааг чанд хангах шаардлагыг онцлон тэмдэглэсэн байна.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан "Алсын хараа 2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тусгаснаар "... хүний эрхийг бүрэн хангасан, шударга ёсны тогтолцоо төлөвшсөн, авлигагүй улс болно." хэмээх зорилгыг тодорхойлж, улмаар тус зорилгыг хэрэгжүүлэхээр "Авлигагүй засаглал" буюу "Үндэсний шударга ёсны тогтолцоог бэхжүүлэх замаар авлига, албан тушаалын гэмт хэргийг бууруулна." хэмээх зорилтуудыг дэвшүүлжээ.

Түүнчлэн, тус зорилтуудыг хэрэгжүүлэх I үе шат (2021-2030)-нд "Нийгмийн бүх түвшинд шударга ёсыг бэхжүүлэх бодлогын болон хууль, эрх зүйн орчин бүрдэнэ." гэж, "Авлигаас урьдчилан сэргийлэх, авлигатай тэмцэх үйл ажиллагаа, зохион байгуулалтыг сайжруулж, авлига албан тушаалын гэмт хэрэг буурсан байна." хэмээх үр дүнд хүрэхээр тодорхойлжээ.

Монгол Улсын Их Хурлын 2023 оны 59 дүгээр тогтоолоор баталсан Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн 6.1.4-т "Хөрөнгө буцаасан, хураасан, царцаасан хөрөнгийн удирдлага, зохион байгуулалтын эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ." гэж, 6.3.1-д "Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг гэмт хэрэг үйлдсэн хүн нас барсан, сураггүй алга болсон, оргон зайлснаас үл хамааран шүүхийн шийдвэрээр хурааж, улсын орлого болгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ." гэж, 6.3.2-т "Оффшор бүс, гадаад улсаас шилжүүлэн авсан хууль бус хөрөнгө, орлого, авлигын гэмт хэргийг шийдвэрлэх явцад хураасан хөрөнгийг нээлттэй, ил тод байдлаар зарцуулах тогтолцоог бий болгоно." гэж, 6.3.3-т "Нуугдмал хөрөнгийг илрүүлэх, хөрөнгө буцаах болон захиран зарцуулах нөхцөл, журам, мөнгө угаах, үндэслэлгүйгээр хөрөнгөжих үйлдлийг таслан зогсооход чиглэсэн эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгоно." гэж тус тус заасан.

Мөн Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Тогтвортой хөгжлийн зорилтод тусгагдсан гол зорилт болох Зорилт 16-д "санхүүгийн ... хууль бус урсгалыг мэдэгдэхүйц бууруулах, хулгайлагдсан хөрөнгийг буцаан авах ажиллагааг бэхжүүлэх, бүх төрлийн зохион байгуулалттай гэмт хэрэгтэй тэмцэх" гэж мөн онцлон тодотгон тусгасныг нэмж дурдах нь зүйтэй.

Иймд авлигын хөрөнгийг хуульд заасан тодорхой процесстойгоор, прокурорын хяналттайгаар, шүүхийн шийдвэрээр хураан авах, хураан авсан хөрөнгийг эрхлэн удирдах, зохистой захиран зарцуулах нэгдмэл зохицуулалт бий болгож эрх зүйн орчин бүрдүүлэх нь дээрх хууль тогтоомж, олон улсын гэрээ, бодлогын баримт бичгүүдийг хэрэгжүүлэхэд чухал алхам болно.

1.2. Практик үндэслэл, шаардлага

1.Авлигын эсрэг хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.7, 7.1.8-д албан тушаалтан албан тушаалын байдлаа ашиглан эд хөрөнгө олж авах, давуу эрх эдлэх, үндэслэлгүйгээр хөрөнгөжихийг хориглосон бөгөөд мөн зүйлийн тайлбарт "Албан

тушаалтан зургаан сарын албан тушаалын цалин хөлс, орлогоос илүү хөрөнгө, орлогыг хууль ёсны дагуу олсон болохыгоо үндэслэлтэй тайлбарлаж чадахгүй тохиолдолд үндэслэлгүйгээр хөрөнгөжих гэж үзнэ." гэж тодорхойлсон байдаг.

Мөн тус хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.2 дахь хэсэгт шүүгч энэ хуулийн 7.1.7, 7.1.8-д заасныг зөрчсөн этгээдийн тухайн олсон эд хөрөнгө, орлогыг хураах буюу давуу эрхийг хүчингүй болгохоор заасан.

Гэвч Авлигын эсрэг хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.7, 7.1.8 дахь заалт, 33 дугаар зүйлийн 33.2 дахь хэсгийг хэрэгжүүлэх процессын хууль байхгүй байна. Тухайлбал, Авлигын эсрэг хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.8-д заасан "хөрөнгө, орлогыг хууль ёсны дагуу олсон болохыгоо үндэслэлтэй тайлбарлаж чадахгүй" гэдгийг хууль хэрэглээний хувьд хэрхэн ойлгох нь тодорхой бус буюу тус ойлголтод хууль бус гарал, эх үүсвэртэй хөрөнгө хамаарах эсэх нь тодорхой бус байна. Үүнээс гадна тус хуулийн 7.1.7, 7.1.8-д заасныг зөрчснийг шалгах, тогтоох, хууль ёсны орлогоос давсан хөрөнгийг илрүүлэх, шалгах ажиллагаа, үндэслэл, журам, уг ажиллагааг хэрэгжүүлэх эрх бүхий субъект, хураах санал шүүхэд хүргүүлэх субъект, журам, шүүхийн харьяалал болон шүүхээс хянан шийдвэрлэх журам, нотолгооны стандарт, талуудын нотлох үүргийн хуваарилалт, хөрөнгийн бүрэн бүтэн байдал, үнэ цэнийг түр хамгаалах арга хэмжээ, шударга эзэмшигч, гуравдагч этгээдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлын хамгаалалт, баталгааг хангах зэрэг бусад шаардлагатай асуудлыг зохицуулсан эрх зүйн орчин бүрдээгүй байна.

Хөрөнгө, орлогын эх үүсвэрээ тайлбарлаж чадаагүй гэх ганц нөхцөлөөр өмчлөх эрхийг хязгаарлан хураах нь хангалтгүй бөгөөд төрөөс эхлээд орлого, хөрөнгийн үл нийцэл, албан тушаалтай холбоотой объектив нөхцөл, хөрөнгийн бодит өмчлөл, захиран зарцуулалтыг тогтоож, хүний эрхийн зөрчлөөс сэргийлж тодорхой хяналттайгаар хөрөнгө шалгах ажиллагааг явуулж байх шаардлагатай.

2.Авлигын гэмт хэргийг мөрдөн шалгах, гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх, хөрөнгө, орлогыг битүүмжлэх, гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураахтай холбоотой зохицуулалт Эрүүгийн хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Иргэний хууль, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хууль болон бусад салбар хуульд туссан.

Авлигын зөрчлийг Авлигын эсрэг хуулийн 7 дугаар зүйлээр, ашиг сонирхлын зөрчлийг Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулиар, бусад зөрчлийг Зөрчлийн тухай хуулиар тус тус тодорхойлсон.

Зөрчлийн тухай хуульд заасан зөрчлийг шалган шийдвэрлэх ажиллагааны журам Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулиар зохицуулагдаж, зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого, зөрчлийн улмаас бусдад учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх механизм зохицуулагдаж байна.

Гэвч Авлигын эсрэг хуульд заасан авлигын зөрчлийг шалган шийдвэрлэх, авлигын зөрчлийн улмаас бий болсон хөрөнгө, орлогыг хураах, бусдад учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх ажиллагааг хэрэгжүүлэх механизм хуульчлагдаагүй байна.

Иймд дээрх зохицуулалт хоорондын уялдаа, ажиллагааны дараалал, эрх бүхий байгууллагын чиг үүрэг, гомдол, мэдээлэл хуваарилалт, мэдээлэл солилцох

үндэслэл, хураасан хөрөнгийг хамгаалах, удирдах, захиран зарцуулах тогтолцоо нэг мөр болоогүй гэж үзэхээр байна.

3. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураах боломж нь сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч нас барсан, оргон зайлсан, сураггүй алга болсон, халдашгүй байдал, харьяаллын хүндрэл, гадаад улсад оршин суух зэрэг шалтгаанаар эрүүгийн хэргийг эцэслэн шийдвэрлэх боломжгүй болсон үед хязгаарлагддаг. Ийм нөхцөлд эрүүгийн гэм бурууг тогтоохгүйгээр, зөвхөн хөрөнгийн хууль ёсны эх үүсвэр, өмчлөл, эзэмшил, хяналт, шилжилтийг шүүхээр хянан шийдвэрлэх механизм байхгүйгээс хууль бус хөрөнгө эдийн засгийн эргэлтэд үлдэх, бусдад шилжих, нуун далдлагдах эрсдэл үүсэж байна.

Тус эрсдэл Зөрчлийн тухай хуульд заасан зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураахад мөн адил үүсэж байна. Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулиар холбогдогч нас барсан, оргон зайлсан, сураггүй алга болсон, хөөн хэлэлцэх хугацаа дууссан гэх мэт шалтгаанаар зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагаа явуулах боломжгүй нөхцөл байдалд хүрдэг. Үүний улмаас зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого хураагдалгүйгээр үлдэх буюу эдийн засгийн эргэлтэд хэвээр үлдэх, бусдад шилжих, нуун далдлагдах эрсдэл үүсэхээр байна.

4. Эрүүгийн хуулийн 1.10 дугаар зүйлийн 9 дэх хэсэгт "Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг гэмт хэргийг хөөн хэлэлцэх хугацаа дууссанаас үл хамааран шүүхийн шийдвэрээр хурааж улсын орлого болгоно." гэж заасан хэдий ч тус заалтыг хэрэгжүүлэх процессийн зохицуулалт хуульчлагдаагүй байна.

5. Хөрөнгийг битүүмжлэх, түр хураах, хадгалах, арчлах, үнэлэх, ашиглалтын хэвийн байдлыг хамгаалах, үр шимийг бүртгэх, үнэ цэн буурах хөрөнгийг шүүхийн зөвшөөрлөөр урьдчилан борлуулах, шүүхийн эцсийн шийдвэрийн дараа цахим дуудлага худалдаагаар захиран зарцуулах, олсон орлогыг хохирогчид нөхөн төлөх, зардалд тооцох, улсын төсөвт төвлөрүүлэх дараалал зэргийн асуудал хуулиар тодорхой бус байна. Иймээс түр хураасан, битүүмжилсэн, хураасан хөрөнгө муудах, үрэгдэх, үнэ цэнээ алдах, үүнээс үүдэн хохирол нөхөн төлөгдөхгүй байх, удирдлагын зардал өсөх, захиран зарцуулах ажиллагаанд ашиг сонирхлын зөрчил, авлигын эрсдэл үүсэх нөхцөл бүрдэж байна.

6. Авлигын гэмт хэргийн 2017-2023 оны шийдвэрлэлтийн талаарх тоон мэдээллээс үзэхэд Авлигатай тэмцэх газар энэ хугацаанд нийт 8,860 хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж, үүнээс 1,578 хэргийг шүүхэд шилжүүлэх, 2,988 хэргийг хэрэгсэхгүй болгох саналтайгаар тус тус шийдвэрлэсэн байна. Прокурорын байгууллага мөн хугацаанд нийт 7,229 авлигын гэмт хэрэгт хяналт тавьж, 1,005 хэрэгт яллах дүгнэлт үйлдэн шүүхэд шилжүүлж, 121 хэргийг прокурорын шатанд хэрэгсэхгүй болгожээ. Прокурорын байгууллагаас шүүхэд шилжүүлсэн 1,005 хэргээс шүүх 739 хэргийг хянан шийдвэрлэж, 20 хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон бөгөөд бусад хэрэг нь хянан шийдвэрлэх ажиллагааны шатанд байсан байна. Эдгээр мэдээллийг нэгтгэн үзвэл 2017-2023 онд мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан нийт 8,860 авлигын гэмт хэргийн 739 буюу 8.3 хувь нь шүүхээр хянан шийдвэрлэгдсэн бол мөрдөн шалгах, прокурорын хяналт болон шүүхийн шатанд нийт 3,129 хэрэг буюу 35 орчим хувийг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн байна.

Авлигын гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураан авч улсын орлого болгосон байдалд холбогдох байгууллагуудаас ирүүлсэн тоон мэдээлэлд үндэслэн дүн шинжилгээ хийхэд 2018-2023 онд хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтын

ажиллагаа явуулсан авлигын гэмт хэргийн улмаас нийт 1.5 их наяд төгрөгийн хохирол учирч, 865.4 тэрбум төгрөгийн хөрөнгийг битүүмжилсэн боловч прокурорын байгууллагын мэдээллээр тухайн хугацаанд нийт 14.9 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө, орлогыг хураан авсан байна. Харин Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс ирүүлсэн 2018-2023 онд шүүхээр хянан шийдвэрлэсэн авлигын гэмт хэргийн статистик мэдээлэлд гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг шүүхийн шийдвэрээр хураан авсан талаарх тусгайлсан тоон үзүүлэлт тусгагдаагүй байна.

Түүнчлэн, 2013-2017 онд Авлигатай тэмцэх газраас мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулсан эрүүгийн хэргийн улмаас нийт 299.8 тэрбум төгрөгийн хохирол учирснаас 20.3 тэрбум төгрөгийн хохирлыг нөхөн төлүүлж, 85.7 тэрбум төгрөгийн хөрөнгийг битүүмжилжээ. Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс ирүүлсэн мэдээллээр мөн хугацаанд гэмт хэрэг үйлдэж олсон 400 сая төгрөгийн хөрөнгө, орлогыг хураан авсан нь албан тушаалын гэмт хэргийн улмаас учирсан нийт хохирлын 0.1 хувь, битүүмжилсэн хөрөнгийн үнийн дүнгийн 0.4 хувьтай тус тус тэнцэж байна. Энэ нь гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол, битүүмжилсэн хөрөнгийн хэмжээтэй харьцуулахад бодитоор хураан авч, улсын орлого болгосон хөрөнгийн хэмжээ үлэмж бага байгааг харуулж байна.

7.Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураан авах эрх зүйн зохицуулалтад дүн шинжилгээ хийхэд 2017 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхэлсэн Эрүүгийн хуулийн 7.2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Шүүх энэ хуулийн 5.1 дүгээр зүйлд заасан ялын зорилгыг хангахад шаардлагатай гэж үзвэл гэмт хэрэг үйлдсэн хүнд ял оногдуулахгүйгээр тэнсэж, эсхүл оногдуулсан ял дээр нэмж дараах албадлагын арга хэмжээг хэрэглэж болно" гэж заасан бөгөөд мөн хуулийн 7.5 дугаар зүйлд гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогын ойлголт болон түүнд авах албадлагын арга хэмжээг зохицуулсан байна. Гэвч уг зохицуулалтаар гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг бүх тохиолдолд заавал хураах, учирсан хохирлыг заавал нөхөн төлүүлэх нийтлэг шаардлагыг шууд тогтоогоогүй байна. Харин 2002 онд батлагдан мөрдөгдөж байсан Эрүүгийн хуулийн 49 дүгээр зүйлд гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг эд хөрөнгө хураах ял оногдуулсан эсэхээс үл хамааран заавал хураахаар зохицуулж байжээ.

Иймд гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг илрүүлэх, битүүмжлэх, хураан авах, улсын орлого болгох болон учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх ажиллагааны үр нөлөөг дээшлүүлэх, эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулах боломжгүй болсон, ял шийтгэл оноох боломжгүй тохиолдолд ч гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг буюу хууль бус хөрөнгийг тухайн этгээдийн өмчлөл, эзэмшилд үлдээхгүй байх эрх зүйн механизмыг боловсронгуй болгох шаардлага бий болоод байна.

Түүнчлэн Эрүүгийн хуулийн 7.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг, эсхүл бусдад учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх зорилгоор гэмт хэргийн улмаас учруулсан хохиролтой тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг гэмт хэрэг үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийн хувьд ногдох хөрөнгө, орлогоос албадан гаргуулна." гэж, 2 дахь хэсэгт "Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого" гэж Монгол Улсад бол энэ хуулийн тусгай ангид заасан, гадаад улсад бол тухайн улсын хуулиар нэг жилээс дээш хугацаагаар хорих ял оногдуулахаар заасан гэмт хэрэг үйлдэж шууд, шууд бусаар олсон эдийн, эдийн бус хөрөнгө, түүний үнэ, түүнээс олсон ашиг, орлого, гэмт хэрэг үйлдэхэд ашигласан, ашиглахаар завдсан техник, хэрэгслийг ойлгоно." гэж, 3 дахь хэсэгт "Хураан авсан хөрөнгө, орлогыг бусдад учруулсан хохирлыг нөхөн төлөх, хэрэг шалган шийдвэрлэх ажиллагааны зардалд зарцуулна. Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогын хэмжээ нь

хохирлоос илүү гарсан тохиолдолд улсын төсөвт шилжүүлнэ." гэж, 4 дэх хэсэгт "Гэмт хэрэг үйлдэж олсон эд зүйл, түүний үнэ, гэмт хэрэг үйлдэхэд ашигласан тээврийн хэрэгсэл, уналга, галт зэвсэг, зэвсэг, тусгайлан бэлтгэсэн зэвсгийн чанартай зүйл нь тухайн гэм буруутай этгээдийн өмчлөлд байсан нь тогтоогдсон тохиолдолд түүнийг хураан авч хадгалах, устгах, гэмт хэргийн хохирол нөхөн төлөхөд зарцуулна." гэж, 5 дахь хэсэгт "Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого хууль ёсны дагуу хийгдсэн хэлцлийн үндсэн дээр бусдын өмчлөлд шилжсэн бол шүүх тухайн эд зүйлийг үнэлж гэмт хэрэг үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийн хувьд ногдох, хураан авахыг хуулиар хориглоогүй хөрөнгө, орлогоос албадан гаргуулж хохирлыг төлүүлнэ. Тухайн хөрөнгө, орлогыг гэмт хэрэг үйлдэж олсон болохыг мэдсээр байж авсан болох нь тогтоогдвол шүүх уг эд зүйл, хөрөнгө, орлогыг бусдын өмчлөлд шилжүүлсэн хэлцлийг хүчингүйд тооцож, хөрөнгө, орлогыг хураан авч хохирлыг нөхөн төлүүлнэ." гэж, 6 дахь хэсэгт "Шүүх хөрөнгө, орлого хураан авахдаа хураан авах хөрөнгө, орлогыг шийдвэртээ нэг бүрчлэн заана." гэж, мөн хуулийн 1.10 дугаар зүйлийн 9 дэх хэсэгт "Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг гэмт хэргийг хөөн хэлэлцэх хугацаа дууссанаас үл хамааран шүүхийн шийдвэрээр хурааж улсын орлого болгоно." гэж заасан.

Гэвч эдгээр зохицуулалт нь үндсэндээ эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа, гэмт хэрэг үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийн гэм бурууг тогтоосон шийдвэртэй уялддаг тул сэжигтэн, ялладагч, шүүгдэгч нас барсан, оргон зайлсан, сураггүй алга болсон, халдашгүй байдлын улмаас яллах боломжгүй болсон, эсхүл эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг хуульд заасан бусад үндэслэлээр эцэслэсэн, эсхүл хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулах үндэслэлгүй, боломжгүй болсон тохиолдолд Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаагаар гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураах боломжгүйд хүрдэг.

8.Авлигын зөрчлийн улмаас бий болсон хөрөнгө, орлогыг гэр бүл, төрөл садан, хамаарал бүхий этгээд, хуулийн этгээд, итгэмжлэгдсэн өмчлөгч, эцсийн өмчлөгчийн нэрээр бүртгүүлэх, хэлбэр төдий буюу бусад хэлцлийг халхавчлах зорилгоор дүр үзүүлэн хийсэн хэлцлээр шилжүүлэх, хууль ёсны болон хууль бус хөрөнгийг хольж нэгтгэх, гадаад улсад байршуулж нуун далдлах тохиолдолд хөрөнгийн бодит өмчлөгч, хяналт хэрэгжүүлэгчийг тогтоох, орлуулан хураах хөрөнгийн үнийг тооцох, шударга гуравдагч этгээдийн эрхийг хамгаалах зохицуулалт мөн шаардлагатай байна.

9.Хөрөнгө хураах ажиллагаа нь өмчлөх эрхэд нөлөөлөх тул хууль зүйн туслалцаа авах, баримттай танилцах, тайлбар гаргах, шинжээч томилуулах, гэрчлүүлэх, нотлох баримтыг няцаах, шүүх хуралдаанд оролцох, шийдвэрийг давж заалдах, үндэслэлгүйгээр битүүмжилсэн болон хураасан хөрөнгийн улмаас учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх зэрэг процессын баталгааг хуульд нарийвчлан тогтоох шаардлагатай. Мөн өөрийн болон гэр бүлийн гишүүнийхээ эсрэг мэдүүлэг өгөхгүй байх эрхийн зарчимд сөрөг үр дагавар үүсгэхгүй байх заагийг тодорхой болгоно.

Эдгээр асуудлыг байгууллагын журам, заавар, захиргааны зохион байгуулалтын арга хэмжээгээр нөхөх, шийдвэрлэх боломжгүй юм. Учир нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорьдугаар зүйлд "Монгол Улсын Их Хурал бол төрийн эрх барих дээд байгууллага мөн бөгөөд хууль тогтоох эрх мэдлийг гагцхүү Улсын Их Хуралд хадгална" гэж баталгаажуулсан.

10.Хөрөнгө хураах нь зөвхөн эрүүгийн механизмын асуудал биш бөгөөд зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураах асуудал Зөрчлийн тухай хууль тогтоомжоор, мөн авлигын зөрчил буюу Авлигын эсрэг хуульд заасан хориглосон

үйлдлийг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого болон нийтийн албан тушаалтны үндэслэлгүй хөрөнгөжсөн 100 сая хүртэл төгрөгний хөрөнгийг хураах асуудал Авлигын эсрэг хуульд тусгагдсан.

Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгийг Эрүүгийн хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулиар, зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг Зөрчлийн тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулиудаар зохицуулж байгаа бол Авлигын эсрэг хуульд заасан хориглолтыг зөрчсөний улмаас олсон хөрөнгө, орлогыг хураах механизм нарийн тодорхой хуульчлагдаагүй байна.

11.Сүүлийн жилүүдэд эрх бүхий байгууллагад бүртгэгдэж, шүүхээс таслан шийдвэрлэгдсэн авлигын, ялангуяа нийтийн албан тушаалтан хахууль авах гэмт хэргүүдээс үзэхэд, гэмт этгээд бусдаас тэрбум, түүнээс дээш хэмжээний хахууль авсан болох нь тогтоогдож, иргэдийг ихээр бухимдуулж байна. Эрүүгийн хуульд нийтийн албан тушаалтан их хэмжээний хахууль буюу нэг зуун сая төгрөгөөс дээш хэмжээний хахууль авсан бол тухайн этгээдэд Эрүүгийн хуулийн 22.4 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгээр зүйлчилж, эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэж байгаа бөгөөд тодруулбал, нэг зуун сая төгрөгийн хахууль авсан, нэг зуун тэрбум төгрөгийн хахууль авсан этгээдийн үйлдэлд Эрүүгийн хуулийн адил зүйл, хэсгээр зүйлчилж, адил ял оногдуулж байна. Энэ нь Эрүүгийн хуулийн 1.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Эрүүгийн хариуцлага нь тухайн хүн, хуулийн этгээдийн үйлдсэн гэмт хэрэг, гэмт хэргийн нийгмийн аюулын шинж чанар, хэр хэмжээ, гэм буруугийн хэлбэрт тохирсон байна." гэж заасан шударга ёсны зарчимтай нийцэхгүй бөгөөд "онц их хэмжээний" буюу тэрбум түүнээс дээш хэмжээний хахууль авсан нийтийн албан тушаалтны үйлдлийг хүндрүүлэн зүйлчилж, хүлээлгэх ялыг чангатгах шаардлагатай байна.

Түүнчлэн тус гэмт хэргийн шинжийг "Нийтийн албан тушаалтан хахууль өгөгчийн ашиг сонирхлын үүднээс албаны чиг үүргээ хэрэгжүүлсний хариуд, эсхүл хэрэгжүүлэхийн тулд, эсхүл хэрэгжүүлээгүйн хариуд, эсхүл хэрэгжүүлэхгүй байхын тулд, эсхүл гүйцэтгэх ёсгүй үйлдлийг хийсэн, эсхүл хийхийн тулд шууд, эсхүл бусдаар дамжуулан хахууль өгөхийг шаардсан, авсан бол.." гэж Эрүүгийн хуульд тодорхойлсон нь нийтийн албан тушаалтан хээл хахуулийг өөртөө авалгүйгээр "төлөөний хүн"-д хээл хахуулийг өгүүлсэн үйлдэл нь тус гэмт хэргийн шинжид хамаарахгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлж, тус гэмт хэргийг үйлдэгч нарт ял оноох, хариуцлага ногдуулах боломжгүй хийдэлтэй зохицуулалт болсон гэж үзэхээр байна.

Түүнчлэн сүүлийн жилүүдэд нийтийн албан тушаалтнаас бусад этгээд хахууль авах гэмт хэргийн гаралт, хахуулийн хэмжээ, гэмт этгээд энэ гэмт хэргийг хясан боогдуулах аргаар үйлдэх байдал нэмэгдэх хандлагатай байна.

Иймд нийтийн албан тушаалтнаас бусад этгээд хахууль авах гэмт хэргийг хясан боогдуулах аргаар үйлдсэн, эсхүл их хэмжээний хахууль авсан, энэ гэмт хэргийг зохион байгуулалттай гэмт бүлэг үйлдсэн, эсхүл онц их хэмжээний хахууль авсан бол эрүүгийн хариуцлагыг хүндрүүлэх мөн шаардлагатай байна.

12.Эрх мэдэл, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглах гэмт хэргийг хэлбэрийн шинжтэйгээр /хохирлын хэмжээ шаардахгүй/ хуульчилсан нь хохирол их, багаас үл хамааран адилхан ял шийтгэл хүлээхээр байгаа нь Эрүүгийн хуулийн 1.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Эрүүгийн хариуцлага нь тухайн хүн, хуулийн этгээдийн үйлдсэн гэмт хэрэг, гэмт хэргийн нийгмийн аюулын шинж чанар, хэр хэмжээ, гэм буруугийн хэлбэрт тохирсон байна." гэж заасан шударга ёсны зарчимтай мөн нийцэхгүй байна.

13. Нийтийн албан тушаалтан албан үүрэгтээ хайнга хандах гэмт хэрэг нь гэм буруугийн болгоомжгүй хэлбэрээр үйлдэгдэх гэмт хэрэг хэдий ч энэ гэмт хэргийн субъектив талын шинжид гэм буруугийн хэлбэрийг тодорхой зааж өгөөгүйн улмаас практикт хайнга хандах гэмт хэргийг эрх мэдэл, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглах (22.1) гэмт хэргээс ялган зүйлчлэхэд хүндрэл учруулж байна. Мөн 2002 оны Эрүүгийн хуулийн 272 дугаар зүйлд албан тушаалын гэмт хэрэгт бүлэгт хуульчилж байсан уламжлал, Оросын Холбооны Улс, Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улсын Эрүүгийн хуульд хайнга хандах гэмт хэргийг авлига, албан тушаалын гэмт хэргийн бүлэгт хуульчилсан туршлага, энэ төрлийн гэмт хэргийн онцлог, нийтийн албан тушаалтан ихэвчлэн үйлддэг байдлыг харгалзан Эрүүгийн хуулийн 22 дугаар бүлэгт хуульчлах шаардлагатай байна.

Мөн практикт Эрүүгийн хуулийн 23.5 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан гэмт хэргийг Эрүүгийн хуулийн 15.1 дүгээр зүйлд заасан эмнэлгийн тусламж үзүүлэхгүй байх гэмт хэргээс ялган зүйлчлэхэд хүндрэл учирдаг. Тус гэмт хэргийг эрх мэдэл, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглах гэмт хэргээс ялган зүйлчлэхэд хүндрэл учруулж, авлигын гэмт хэрэг үйлдсэн нийтийн албан тушаалтан хөнгөн ял шийтгэгдэх, улмаар нийтийн албанд ажиллах, хууль тогтоох дээд байгууллагын сонгуульд нэр дэвших боломжийг бүрдүүлсэн хийдлийг засах шаардлагатай болжээ.

14. Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх Үндэсний эрсдлийн үнэлгээгээр¹ манай улсад мөнгө угаах гэмт хэрэгтэй холбогдох эрсдэлтэй гэмт хэргийг үнэлсэн бөгөөд уг үнэлгээгээр 1.авлигын, залилах, кибер орчинд хууль бусаар халдах гэмт хэргүүд өндөр эрсдэлтэй, 2.татвар төлөхөөс зайлсхийх, хууль бусаар ашигт малтмал хайх, ашиглах, олборлох, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисыг хууль бусаар ашиглах гэмт хэргүүд дунд эрсдэлтэй, 3.хөрөнгө завших, хулгайлах, мал хулгайлах гэмт хэргүүд бага-дунд эрсдэлтэй, 4.улсын хилээр барааг хууль бусаар нэвтрүүлэх, хууль бусаар ан агнах, хууль бусаар мод бэлтгэх гэмт хэргүүд бага эрсдэлтэй гэж дүгнэжээ.

Гэвч мөнгө угаах гэмт хэргийг сүүлийн 4 жил эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээс 193 хүнд холбогдох 172 хэргийг шийдвэрлэжээ.² Нийт суурь гэмт хэргээс өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг 154 буюу 90.5 хувийг, эдийн засгийн гэмт хэрэг 2 буюу 1 хувийг, олон нийтийн аюулгүй байдал, ашиг сонирхлын эсрэг гэмт хэрэг 1 буюу 0.5 хувийг, авлигын гэмт хэрэг 5 буюу 2.7 хувийг, хүрээлэн байгаа орчны эсрэг гэмт хэрэг 5 буюу 2.7 хувийг, кибер аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг 4 буюу 2.3 хувийг, цэргийн албаны эсрэг гэмт хэрэг 1 буюу 0.5 хувийг тус тус эзэлж байна. Эндээс үзэхэд, мөнгө угаах гэмт хэргийн суурь гэмт хэргийн дийлэнх хувийг өмчлөх эрхийн эсрэг(хулгайлах, мал хулгайлах, залилах, дээрэмдэх) гэмт хэрэг эзэлж байна.

Мөнгө угаах гэмт хэргээр нийт 193 хүнд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэснээс бусдын үйлдсэн гэмт хэргийн улмаас олсон хөрөнгө, орлогыг угаасан хүн 160 буюу 83 хувийг, гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогоо өөрөө угаасан хүн 33 буюу 17 хувийг тус тус эзэлж байгаа судалгаа байна.

¹ Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх Үндэсний эрсдлийн үнэлгээ. Уб., 2020

² Б.Батцэрэн. Мөнгө угаах гэмт хэргийн суурь гэмт хэргийг тогтоох аргачлал, ял оногдуулах асуудал. Мөнгө угаах гэмт хэргийг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа: Тулгамдсан асуудал, шийдвэрлэх арга зам олон улсын эрдэм шинжилгээний хурлын эмхэтгэл. Уб., 2024. 43 дахь тал

2015 оны Эрүүгийн хуулийн 18.6 дугаар зүйлд мөнгө угаах гэмт хэргийн суурь гэмт хэрэгт бүх гэмт хэргийг хамаарахаар хуульчилсан атал зөвхөн дээр дурдсан өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргүүдийн хүрээнд яллах дүгнэлт үйлдэж, шүүхэд шилжүүлэх практик тогтсон гэж үзэж болохоор байна.

Иймд мөнгө угаах гэмт хэргийн суурь гэмт хэргийг олон улсын гэрээ, конвенц, ФАТФ-ын зөвлөмж, суурь гэмт хэргийг тодорхойлох олон улсын аргачлалыг харгалзан оновчтой тодорхойлох, бусдын үйлдсэн гэмт хэргийн улмаас олсон хөрөнгө, орлогыг угаах, гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогоо өөрөө угаах үйлдлийг ялгамжтай байдлаар хуульчлах, энэ гэмт хэргийг виртуал хөрөнгө ашиглаж, хуулийн этгээдийг халхавчаар ашиглаж, үндэстэн дамнаж үйлдсэн бол нийгмийн аюулын шинжийг харгалзан хүндрүүлэх бүрэлдэхүүнд шинээр хуульчилах шаардлагатай байна.

15.Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 45 дугаар зүйлийн 45.1-д "Тухайн хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүнд аливаа этгээдээс нөлөөлөхөөр оролдсон бүх тохиолдлыг тэмдэглэн баталгаажуулж нөлөөллийн мэдүүлэг хөтөлнө." гэж заасан.

Шүүхийн хараат бус, бие даасан байдлыг хангах, шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүнд аливаа этгээд нөлөөлөх байдлыг таслан зогсоох зорилгоор Эрүүгийн хуулийн 22 дугаар бүлгийн 22.16 дугаар зүйлд шүүгч хуульд заасны дагуу нөлөөллийн мэдүүлэг хөтлөөгүй, эсхүл бүрэн бус, худал хөтлөх үйлдлийг гэмт хэрэгт тооцох замаар, мөн шүүгч, прокурор, өмгөөлөгч, мөрдөгч, иргэдийн төлөөлөгчид хууль бусаар нөлөөлөх (Эрүүгийн хуулийн 21.6 дугаар зүйл) гэмт хэргийн объектив талын шинжид эдгээр албан тушаалтанд бусад байдлаар нөлөөлөхийг оролдсон, нөлөөлсөн үйлдлийг нэмж, тус зүйлийн хууль тогтоогчийн тайлбарт заасан улс төрд нөлөө бүхий этгээдэд хамаарах албан тушаалд ажиллаж байгаа болох өмнө нь ажиллаж байсан хүнийг ойлгохоор хүрээг өргөжүүлэн нэг талаас шүүгчийг нөлөөллөөс хамгаалах, нөгөө талаас дээрх хуулийн заалтыг хэрэгжүүлэх хөшүүрэг бий болгох шаардлагатай байна.

Иймд дээр дурдсан хууль зүйн болон практик хэрэгцээ, шаардлагыг үндэслэн авлигын хөрөнгийг эрүүгийн ял, зөрчлийн шийтгэлээс тусдаа буюу яллахгүйгээр, мөн шийтгэл оноохгүйгээр хуульд заасан үндэслэл, журмаар, эрх бүхий этгээдийн ажиллагаагаар хууль бус хөрөнгө шалгах, хураах, мөн шалгах ажиллагаа нь прокурорын хяналтад байх, хууль бус хөрөнгийг зөвхөн шүүхийн шийдвэрээр хураан авах, улмаар хөрөнгийн үнэ цэнийг хамгаалах, хохирлыг нөхөн төлүүлэх, хураан авсан хөрөнгийг ил тод, хариуцлагатайгаар зохистой захиран зарцуулах харилцааг цогцоор нь зохицуулсан анхдагч хуулийн төсөл боловсруулах нь зүйтэй байна.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төслийн зорилгыг авлигын хөрөнгийг хураан авч улсын орлого болгох, хохирогчид олгох, төр, нийтийн ашиг сонирхлыг хамгаалах, сэргээх, хууль бус хөрөнгөжилтөөс урьдчилан сэргийлэх, авлигагүй улс болоход чиглүүлнэ.

Яллахгүйгээр, шийтгэл оноохгүйгээр хууль бус хөрөнгийг хураах асуудлыг шийдвэрлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх үүднээс энэхүү хуулийн төсөлд хуулийн үйлчлэлд хамаарах авлигын хөрөнгө, албан тушаалтны хүрээ, авлигын буюу

зорилго хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаа, тус ажиллагаа прокурорын хяналтад байх, хураан авах тухай нэхэмжлэл гаргах, уг нэхэмжлэлийг шүүхээр хянан шийдвэрлэх, түр хураасан хөрөнгийг хамгаалах, үнэлэх, хадгалах, хууль бус хөрөнгийг гагцхүү шүүхийн шийдвэрээр хураан авч улсын орлого болгох, учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх, хураасан хөрөнгийг эрхлэн удирдах, худалдах, түрээслэх, төрийн байгууллагад шилжүүлэх, зориулалтын дагуу ашиглуулах, устгах, эдгээр ажиллагаанаас олсон орлогыг Засгийн газрын тусгай сан буюу Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлэх, зарцуулах, бүртгэх, тайлагнах, олон нийтэд мэдээлэхтэй холбогдсон харилцааг цогцоор нь тусгана.

Авлигын буюу хууль бус хөрөнгө хураах ажиллагаа нь албан тушаалтан хөрөнгийг хууль бусаар олж авсан болох нь тогтоогдсон, эсхүл хөрөнгийг хууль ёсны дагуу олж аван болохыг үндэслэлтэй тайлбарлаж чадахгүй байгаа хөрөнгийг хураах шийдвэрийг шүүх гаргах, уг хөрөнгийг төр, нийтийн ашиг сонирхлыг хамгаалах, учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх, хохирогчийн зөрчигдсөн эрхийг сэргээхэд чиглэсэн тусгай эрх зүйн арга хэмжээ болно. Энэ хуулийн төсөл нь гэм бурууг тогтоох, ял, шийтгэл оногдуулах, эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх үндэслэлийг шинээр тогтоохгүй бөгөөд авлига, албан тушаалын гэмт хэрэг, авлигын зөрчлийн улмаас бий болсон хөрөнгө, орлогыг буцаан авах, хураан авах ажиллагааг хүний эрх, өмчлөх эрх, шударга эзэмшигчийн эрх, хохирогчийн хохирол нөхөн төлүүлэх эрхийг хамгаалсан журмаар хэрэгжүүлэхэд чиглэнэ.

Хуулийн үйлчлэлд Авлигын эсрэг хуульд заасан нийтийн албан тушаал эрхэлж байгаа болон эрхэлж байсан хүн, түүнчлэн Эрүүгийн хуулийн 22 дугаар бүлгийн 22.13/Хуулийн этгээдийн эрх мэдлийг урвуулан ашиглах/, 22.14/Хахууль авах/ дүгээр зүйлд заасан гэмт хэрэг үйлдсэн этгээд, мөн хууль бус хөрөнгийг түүний ашиг сонирхлын төлөө өмчилж, эзэмшиж, ашиглаж, хадгалж, нуун далдалж, шилжүүлэн авсан хамаарал бүхий болон нэгдмэл сонирхолтой этгээд хамаарна. Албан тушаалтны шууд болон шууд бус өмчлөл, эзэмшилд байгаа, хууль ёсны орлогын эх үүсвэрээс давсан, хууль ёсны дагуу олж авсан болохыг үндэслэлтэйгээр тайлбарлаж чадахгүй, гэмт хэрэг, зөрчил, авлигын болон ашиг сонирхлын зөрчлийн улмаас бий болсон хөрөнгө, түүнээс олсон үр шим, мөн уг хөрөнгийг өөрчлөх, хувиргах, бусад хөрөнгөтэй холих, нийлүүлэх замаар бий болгосон хөрөнгийн хууль бус хэсгийг хуулийн зохицуулах хүрээнд хамруулна.

Хууль бус хөрөнгийг тухайн хөрөнгөөр нь хураах боломжгүй болсон, бусдад шилжүүлсэн, нуусан, устгасан, зарцуулсан, хэлбэрийг нь өөрчилсөн тохиолдолд хөрөнгийн үнэ болон түүнээс олсон үр шимийг нөхөн төлүүлэхээр зохицуулна. Хөрөнгийн үнийг нөхөн төлүүлэхдээ хууль бус хөрөнгө бий болсон үеийн болон түүнийг захиран зарцуулсан үеийн зах зээлийн үнэлгээг харгалзан, хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтаас төр, нийтийн ашиг сонирхолд хохирол учруулахгүй байх зарчмыг баримтална.

Хөрөнгө, орлогыг буцаан авах, хураан авах ажиллагаанд хууль дээдлэх, хүний эрх, өмчлөх эрх, шударга шүүхээр шүүлгэх эрхийг хангах, гэм буруугүйд тооцох зарчмыг хүндэтгэх, уг ажиллагааг шүүхийн хяналттай хэрэгжүүлэх, нэхэмжлэгч тухайн хөрөнгө нь гэмт хэрэг, зөрчил, хувийн ашиг сонирхлын шинжтэй хориглолт, хязгаарлалтад хамаарах зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого, түүний үр шим, хувирсан хэлбэр болохыг үндэслэл бүхий нотлох баримтаар нотолсний үндсэн дээр нэхэмжлэх, мөн нийтийн албан тушаалтан хууль ёсны орлогоосоо давсан хөрөнгийг хууль ёсны дагуу олж авсан болохыг тайлбарлаж чадахгүй бол тухайн хөрөнгийг хууль бус гэж үзэж нэхэмжлэх, хариуцагч болон гуравдагч этгээдэд тайлбар, нотлох баримт гаргах, шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах эрхийг

эдлүүлэх, шударга эзэмшигч, барьцаалагч, хамтран өмчлөгч, өмнөх хууль ёсны өмчлөгч, хохирогчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах, гэмт хэрэг, зөрчил, хууль бус үйлдлийн улмаас учирсан хохирол, хор уршгийг тэргүүн ээлжид нөхөн төлүүлэх, хөрөнгө хураах болон нөхөн төлүүлэх арга хэмжээг тухайн хөрөнгийн хууль бус эх үүсвэрт ногдох хэсгээр хязгаарлах, хууль бусаар олж авсан хөрөнгийг нуух, шилжүүлэх, хувиргах, бусдын нэр дээр байршуулснаар хариуцлагаас зайлсхийх боломж олгохгүй байх зарчмыг баримтална.

Хууль ёсны орлогоос давсан бөгөөд хууль ёсны олж авсан болох нь тодорхойгүй хөрөнгө илэрсэн, хариуцагч тайлбар гаргаагүй, эсхүл гаргасан тайлбар нь хангалтгүй гэж үзэгдсэн нөхцөл нь дангаараа тухайн хөрөнгийг хууль бусад тооцож хураах үндэслэл болохгүй бөгөөд шүүх нэхэмжлэгчийн гаргасан нотлох баримт болон хариуцагч, гуравдагч этгээдийн тайлбар, нотлох баримтыг тал бүрээс нь бодитой үнэлж шийдвэрлэнэ.

Хууль бус хөрөнгийг зах зээлийн бодит үнэ төлж, хөрөнгийн хууль бус шинжийг мэдээгүй, мэдэх боломжгүйгээр шилжүүлэн авсан этгээдийг шударга эзэмшигчид тооцож, түүний өмчлөх эрхийг хамгаалах зарчим бариталж хуульчилна. Харин хууль бус хөрөнгийг өв залгамжлал, бэлэглэл, гэрээслэл болон бусад хариу төлбөргүй хэлцлээр, эсхүл хөрөнгийн жинхэнэ өмчлөгч, эзэмшигчийг нуун далдлах зорилгоор дүр үзүүлэн хийсэн хэлцлийн үндсэн дээр шилжүүлэн авсан бол тухайн хөрөнгийг хураах боломжтой байхаар зохицуулна. Шударга эзэмшигчийн өмчлөлд шилжсэн хууль бус хөрөнгийг хураахгүй бөгөөд уг хөрөнгийн үнэ, түүнээс олсон үр шимийг нийтийн албан тушаалтан болон хуульд заасан холбогдох этгээдээр нөхөн төлүүлнэ.

Хуулийн төслийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай нэртэйгээр анхдагч хуулийн төсөл хэлбэрээр боловсруулах ба хуулийн төсөл дараах үндсэн бүтэцтэй байна. Үүнд:

1/нэгдүгээр бүлэгт хуулийн зорилго, зорилт, хууль тогтоомж, үйлчлэх хүрээ, нэр томъёоны тодорхойлолт;

2/хоёрдугаар бүлэгт хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаа, түүний зарчим, хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны хэл бичиг, хугацаа тоолох, нууцлал, зардал, гомдол, хүсэлт гаргах талаар;

3/гуравдугаар бүлэгт хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааг хэрэгжүүлэгч буюу Авлигатай тэмцэх газар, прокурор, шүүхийн байгууллагын бүрэн эрх, татварын алба, Санхүүгийн мэдээллийн албаны чиг үүрэг;

4/дөрөвдүгээр бүлэгт хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны оролцогч буюу холбогдогч, өмгөөлөгч, орчуулагч, хэлмэрч, гэрч, хөндлөнгийн гэрч, шинжээч, мэргэжилтэн, хөрөнгийн үнэлгээчин, иргэний нэхэмжлэгч;

5/тавдугаар бүлэгт хууль бус хөрөнгө шалгах тодорхой ажиллагаа явуулах журам буюу тодорхой ажиллагааны төрлүүд, тухайлбал, үзлэг, нэгжлэг хийх, түр хураан авах, битүүмжлэх, түр хураан авсан хөрөнгийн эрхлэн удирдлага, хамгаалалт, хадгалалт, хөрөнгийн шилжилт хөдөлгөөнийг хязгаарлах, хянах, тайлбар, мэдүүлэг авах, дуудан ирүүлэх, шалгах нууц ажиллагаа, хэргийг нэгтгэх, тусгаарлах гэх мэт ажиллагаа, прокурорын зөвшөөрөл;

6/зургаадугаар бүлэгт эрх хязгаарлах арга хэмжээ буюу Монгол Улсын хилээр гарах эрхийг түр түдгэлзүүлэх, үнэт цаасны арилжааг тор зогсоох, үнэт цаас тусгаарлах;

7/долоодугаар бүлэгт хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаа явуулах журам, гомдол, мэдээлэл хүлээн авах, хууль бус хөрөнгөө өөрөө илчлэн мэдээлэх, гомдол, мэдээллийг харьяаллын дагуу шилжүүлэх, гомдол, мэдээллийг хүлээн авахаас татгалзах, хэрэг нээх, хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлэх, хөрөнгө шалгах ажиллагааны хугацаа, түүний сунгалт, хэрэг танилцуулах, ажиллагааг дуусгах, хэргийг хэрэгсэхгүй болгох, прокурорт нэхэмжлэл гаргах санал хүргүүлэх, шалгах ажиллагааны баримт бичиг, хэргийн материал;

8/наймдугаар бүлэгт хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд тавих прокурорын хяналт, шийдвэр, хөрөнгө хураан авах, нөхөн төлүүлэх нэхэмжлэл гаргах;

9/есдүгээр бүлэгт хууль бус хөрөнгийг хянан шийдвэрлэх шүүхийн ажиллагаа, шүүхийн шийдвэр;

10/аравдугаар бүлэгт олон улсын хамтын ажиллагаа, хүсэлт илгээх журам, хууль бус хөрөнгийг буцаан олгох, хуваарилах;

11/арван нэгдүгээр бүлэгт хураасан хөрөнгийг эрхлэн удирдах байгууллагын тогтолцоо, Хөрөнгө эрхлэн удирдах зөвлөл болон Хөрөнгө хамгаалах албаны бүрэн эрх;

12/арван хоёрдугаар бүлэгт хурааж улсын орлого болгосон авлигын хөрөнгийг Засгийн газрын тусгай сан буюу Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлэх, хүн амын эрүүл мэнд, боловсролын тодорхой арга хэмжээг санхүүжүүлэхтэй холбоотой харилцаа;

13/арван гуравдугаар бүлэгт мэдээллийн сан, тайлан, бусад холбогдох харилцааг тус тус тусган боловсруулна.

Гурав.Хууль батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, авах арга хэмжээ

Хуулийн төсөл батлагдсанаар Авлигын эсрэг хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.7, 7.1.8 дахь заалт, 33 дугаар зүйлийн 33.2 дахь заалтыг хэрэгжүүлэх буюу нийтийн албан тушаалтнуудын хууль ёсны бус хөрөнгөд хамаарах хөрөнгийн шинж, түүнийг хэрэгжүүлэх механизм тодорхой болж, авлигын хөрөнгийг эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны үр дүнгээс дангаар хамааралгүйгээр, иргэний хэрэг хянан шийдвэрлэх журмаар шүүхийн хяналттай хураах буюу ял, шийтгэл оноохгүйгээр авлигын буюу хууль бус хөрөнгө хураах эрх зүйн үндэс эхний ээлжинд бүрдэнэ. Ингэснээр гэмт хэрэг, зөрчил хөөн хэлэлцэх хугацаа дууссан, холбогдох этгээд нас барсан, өршөөлд хамрагдсан, эрүүгийн болон зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагааг үргэлжлүүлэх боломжгүй болсон, эсхүл хэргийг эцэслэн шийдвэрлэхдээ гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгийг хураагаагүй тохиолдолд хууль бус хөрөнгийг тухайн албан тушаалтан болон түүний хамаарал бүхий этгээдийн өмчлөл, эзэмшилд үлдээхгүй байх эрх зүйн боломж бүрдэнэ.

Хууль зүйн үр дагаврын хувьд хууль бус хөрөнгийн ойлголт, хамрах хүрээ, хөрөнгө хураах нэхэмжлэл гаргах үндэслэл, нэхэмжлэл гаргах эрх бүхий

байгууллага, шүүхийн харьяалал, талуудын эрх, үүрэг, нотлох баримтын шаардлага, хөрөнгийн үнэ цэнийг түр хамгаалах арга хэмжээ, шударга эзэмшигчийн эрхийн баталгаа, хураах болон нөхөн төлүүлэх шийдвэрийн төрөл, шийдвэр гүйцэтгэх, хураасан хөрөнгийг эрхлэн удирдах ажиллагааны эрх зүйн үндэс тодорхой болно. Мөн Авлигатай тэмцэх газар, прокурор, шүүх, татварын алба, санхүүгийн мэдээллийн алба, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагын харилцан ажиллагааны зааг тогтоогдож, нэг асуудлыг өөр өөр байгууллага давхардуулан шалгах, эсхүл аль ч байгууллага хариуцахгүй орхигдуулах эрсдэл буурна.

Нийгмийн үр дагаврын хувьд хууль бусаар хөрөнгөжих замаар олсон эдийн засгийн үр өгөөжийг тухайн этгээдэд үлдээхгүй байх зарчим хэрэгжиж, авлига, ашиг сонирхлын зөрчилд үл тэвчих нийгмийн хандлага төлөвших, нийтийн албан тушаалтны хариуцлага нэмэгдэх, иргэдийн төрийн байгууллага, хууль сахиулах болон шүүх эрх мэдлийн байгууллагад итгэх итгэлийг сэргээхэд эерэг нөлөө үзүүлнэ. Хураан авсан хөрөнгийг хохирол нөхөн төлүүлэхэд тэргүүн ээлжид зарцуулах нь хохирогчийн зөрчигдсөн эрхийг бодитоор сэргээх нөхцөлийг бүрдүүлнэ. Хөрөнгө эрхлэн удирдах ажиллагаанаас олсон орлогыг хүн амын эрүүл мэнд, боловсролын бүтээн байгуулалтыг дэмжихэд зарцуулснаар хууль бус хөрөнгийг нийтийн ашиг сонирхолд буцаан чиглүүлэх боломж бүрдэнэ.

Эдийн засгийн үр дагаврын хувьд хууль бус хөрөнгө болон түүнээс олсон үр шимийг улсын орлого болгох, учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх хэмжээ нэмэгдэж, хууль бус хөрөнгийг нуух, бусдад шилжүүлэх, хэлбэрийг нь өөрчлөх эдийн засгийн сонирхол буурах нөхцөл бүрдэнэ. Түр болон бүр хураасан хөрөнгийг мэргэшсэн байгууллагаар хадгалж, хамгаалах, түргэн муудах, хадгалалтын өндөр зардалтай хөрөнгийг шүүхийн хяналттайгаар зах зээлийн үнээр худалдах, мөнгөн хөрөнгийг хүүтэй хадгалуулах, борлогдоогүй хөрөнгийг түрээслэх, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд ашиглуулах замаар хөрөнгийн үнэ цэнэ буурах, үрэгдэх, ашиглалгүй удах эрсдэлийг багасгана.

Хуулийг хэрэгжүүлэхэд Хөрөнгө эрхлэн удирдах зөвлөл болон шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагын Хөрөнгө хамгаалах албыг байгуулах, тэдгээрийн орон тоо, хүний нөөц, байр, агуулах, тусгай зориулалтын хадгалалтын байгууламж, хамгаалалтын тоног төхөөрөмж, үнэлгээ, цахим бүртгэл, мэдээллийн системийг бүрдүүлэхтэй холбоотой төсвийн зардал үүснэ.

Иймд хуулийн төслийн зардлын тооцоонд шинээр байгуулах нэгжийн бүтэц, орон тоо, цалин хөлс, хөрөнгө хадгалах болон хамгаалах байр, тээвэрлэлт, даатгал, үнэлгээ, дуудлага худалдаа, мэдээллийн систем, сургалт, аюулгүй ажиллагаа, хөрөнгө устгах болон бусад тогтмол, хувьсах зардлыг дэлгэрэнгүй тооцож, улсын төсөв болон тусгай сангийн орлогоор санхүүжүүлэх зардлын заагийг тодорхойлох шаардлагатай.

Хууль хэрэгжиж эхлэхээс өмнө Авлигатай тэмцэх газар, прокурор, шүүх, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага болон бусад оролцогч байгууллагын мэдээллийн санг харилцан уялдуулах, хөрөнгийн хөдөлгөөнийг анх хүлээн авсан үеэс эцсийн байдлаар захиран зарцуулах хүртэл шалган бүртгэх цахим систем бий болгох, мэдээллийн бүрэн бүтэн байдал, нууцлал, кибер аюулгүй байдлыг хангах, мэдээлэлд нэвтрэх эрхийн түвшин болон олон нийтэд мэдээлэх мэдээллийн хүрээг нарийвчлан тогтоох шаардлагатай.

Түүнчлэн, хөрөнгө илрүүлэх, санхүүгийн шалгах ажиллагаа явуулах, хөрөнгийн хууль ёсны эх үүсвэрийг үнэлэх, холимог хөрөнгийн хууль бус хэсгийг

тооцох, виртуал болон биет бус хөрөнгө, үнэт цаас, компанийн хувьцаа, гадаад улсад байгаа хөрөнгийн үнэлгээ, хөдөлгөөнийг тогтоох чиглэлээр эрх бүхий албан тушаалтан, прокурор, шүүгч, шийдвэр гүйцэтгэгч, шинжээч, үнэлгээчин болон хөрөнгө эрхлэн удирдах ажилтныг мэргэшүүлэх сургалтыг үе шаттай зохион байгуулна.

Өмчлөх эрхэд хууль бусаар болон хэт өргөн хүрээгээр халдах эрсдэлийг бууруулахын тулд нэхэмжлэл гаргах нотлох баримт бүрдүүлэх, талуудын нотлох үүргийн хуваарилалт, хууль ёсны орлогыг тайлбарлах боломжит хугацаа, нотлох баримттай танилцах, тайлбар гаргах, өмгөөлөгч авах, шинжээч томилуулах, шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах эрх, шударга эзэмшигчийн эрхийн баталгаа, хураахгүйгээр шийдвэрлэсэн хөрөнгө болон борлуулалтын орлогыг хүүгийн хамт буцаан олгох асуудал хуульчлагдана. Монгол Улсын Үндсэн хууль өмчлөх эрх, шударга шүүхээр шүүлгэх, нотлох баримтыг шалгуулах, шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах эрхийг баталгаажуулдаг тул эдгээр баталгааг хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэж хураах ажиллагааны бүх үе шатанд хангах шаардлагатай.

Хууль хүчин төгөлдөр болохоос өмнө хөрөнгө эрхлэн удирдах байгууллагын бүтэц, ажиллах журам, хөрөнгө хүлээн авах, үнэлэх, хадгалах, хамгаалах, даатгах, худалдах, түрээслэх, бусад байгууллагад шилжүүлэх, устгах, орлогыг тусгай санд төвлөрүүлэх, бүртгэх, тайлагнах, мэдээлэх журмыг баталж, шаардлагатай төсөв, хүний нөөц, техник хэрэгсэл, мэдээллийн системийг бүрдүүлсэн байна.

Авлигын гол зорилго болох хууль бус хөрөнгийг хураах нь нийтийн албан тушаалтнуудын авлига, ашиг сонирхлын зөрчилтэй тэмцэх, шударга ёсыг хангах, иргэдийн төрд итгэх итгэлийг нэмэгдүүлэх, сэргээх, хууль бус үйлдлийг үл хүлээн зөвшөөрөх, үл тэвчих ёс зүй, соёлыг нийгэмд бий болгох, төрийн байгууллагын хариуцлагатай байдал дээшлэхэд чухал ач холбогдол үзүүлэх ба авлига буурах, авлигатай тэмцэх төрийн бодлого чангарч, хууль бус хөрөнгө, орлогыг хураан авах, хохирол нөхөн төлүүлэх байдал сайжирч, шударга ёсны зарчим баталгаажна гэж үзэж байна.

Мөн төрийн албыг шударга, зөв, зүй зохистой, үр дүнтэй, ёс зүйтэй, хууль ёсны байлгахад үндэс суурь болох буюу хууль бус аргаар хөрөнгөждөг байдал арилахад томоохон эерэг нөлөө үзүүлэхээс гадна хууль бус хөрөнгийг хураан авч улсын орлого болгосноор төрөөс авч хэрэгжүүлж буй хөгжлийн болон нийгмийн хамгааллын арга хэмжээг санхүүжүүлэх боломж бүрдэнэ.

Авлигын эсрэг тус бодлогыг амжилттай хэрэгжүүлснээр олон улсын өмнө хүлээсэн үүргээ биелүүлэх бөгөөд олон улсын холбогдох индекс, үзүүлэлт өсөхөд хувь нэмэр болох ба Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан "Алсын хараа 2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тусгасан "Авлигагүй төр болох" гол зорилтоо хангахад гол түлхэц болно.

Дөрөв.Хуулийн төсөл Монгол Улсын Үндсэн хууль, олон улсын гэрээ болон бусад хуультай уялдах нь, дагалдах хуулийн төслийн санал

Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, олон улсын гэрээнд нийцсэн байх бөгөөд хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Эрүүгийн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Иргэний хуульд нэмэлт оруулах тухай, Иргэний хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Авлигын эсрэг хуульд нэмэлт, өөрчлөлт

оруулах тухай, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Төрийн аудитын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын шүүхийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Прокурорын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Гүйцэтгэх ажлын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Эдийн засгийн ил тод байдлыг дэмжих тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай болон бусад шаардлагатай хуулийн төслийг боловсруулна.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**АВЛИГЫН ХӨРӨНГИЙГ ХУРААЖ, ХҮҮХЭД, ЗАЛУУЧУУДЫН
ХӨГЖЛИЙН САНД ТӨВЛӨРҮҮЛЖ ЗАРЦУУЛАХ ТУХАЙ**
/Анхдагч хууль/

**НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ
НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ**

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь авлигын хөрөнгийг хураах, төр, нийтийн ашиг сонирхлыг хамгаалах, сэргээх, хууль бус хөрөнгөжилтөөс урьдчилан сэргийлэх, авлигагүй улс болох зорилгоор авлигын хөрөнгийг хураан авах ажиллагааны үндэслэл, журам, хурааж улсын орлого болгосон хөрөнгийг хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах, эдгээртэй холбогдсон бусад харилцааг зохицуулахад оршино.

**2 дугаар зүйл.Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын
хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах
тухай хууль тогтоомж**

2.1.Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль¹, Авлигын эсрэг хууль², Эрүүгийн хууль³, Зөрчлийн тухай хууль⁴, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль⁵, Иргэний хууль⁶, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хууль⁷, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хууль⁸, Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль⁹, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан бусад хууль тогтоомжоос бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Энэ хууль нь нийтийн албан тушаалтан болон Эрүүгийн хуулийн 22 дугаар бүлгийн 22.13/Хуулийн этгээдийн эрх мэдлийг урвуулан ашиглах/, 22.14/Хахууль авах/ дүгээр зүйлд заасан гэмт хэрэг үйлдсэн этгээд, мөн хууль бус хөрөнгийг тэдгээрийн ашиг сонирхлын төлөө өмчилж, эзэмшиж, ашиглаж, хадгалж,

¹ Монгол Улсын Үндсэн хууль, //Төрийн мэдээлэл. УБ., 1992. №01.

² Авлигын эсрэг хууль, //Төрийн мэдээлэл. УБ., 2006. №35.

³ Эрүүгийн хууль, //Төрийн мэдээлэл. УБ., 2002. №05, Төрийн мэдээлэл. УБ., 2016. №07.

⁴ Зөрчлийн тухай хууль, //Төрийн мэдээлэл. УБ., 2017. №24.

⁵ Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль, //Төрийн мэдээлэл. -УБ., 2012. №08.

⁶ Иргэний хууль. //Төрийн мэдээлэл. УБ., 2002. №07.

⁷ Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хууль, //Төрийн мэдээлэл. УБ., 2002. №37.

⁸ Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хууль, //Төрийн мэдээлэл. УБ., 2017. №24.

⁹ Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль, //Төрийн мэдээлэл. УБ., 2019. №48.

нуун далдалж, шилжүүлэн авсан хамаарал бүхий болон нэгдмэл сонирхолтой этгээд хамаарна.

3.2.Энэ хууль нь нийтийн албан тушаалтны хууль ёсны орлогын эх үүсвэрээс давсан, түүний шууд болон шууд бус өмчлөл, эзэмшил, ашиглалтад байгаа, нийтийн албан тушаал эрхэлж байх хугацаанд болон тухайн албан тушаалаас халагдаж, чөлөөлөгдсөнөөс хойш 10 жилийн хугацаанд бий болсон авлигын буюу хууль бус хөрөнгийг хураахад үйлчилнэ.

3.3.Авлигын буюу хууль бус хөрөнгө /цаашид "хууль бус хөрөнгө" гэх/-д дараах хөрөнгийг хамааруулна:

3.3.1.нийтийн албан тушаалтны гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэж олсон, эсхүл Авлигын эсрэг хуулийн 7.1-д заасныг зөрчиж олсон, эсхүл Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 10² дугаар зүйлд заасныг зөрчиж олсон, эсхүл хөрөнгө нь хууль ёсны болохыг үндэслэлтэй тайлбарлаж чадахгүй хөрөнгө, эдгээрээс олсон үр шим;

3.3.2.Эрүүгийн хуулийн 22 дугаар бүлгийн 22.13/Хуулийн этгээдийн эрх мэдлийг урвуулан ашиглах/, 22.14/Хахууль авах/ дүгээр зүйлд заасан гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого, түүнээс олсон үр шим.

3.4.Дараах тохиолдолд албан тушаалтны хууль бус хөрөнгийг хураан авах, эсхүл нөхөн төлүүлнэ:

3.4.1.албан тушаалтан холбогдсон, Эрүүгийн хуульд заасан гэмт хэргийг хянан хэлэлцсэн шүүхийн хүчин төгөлдөр шийдвэрээр гэм буруутай этгээдийн гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураагаагүй бол;

3.4.2.энэ хуульд заасан хууль бус хөрөнгө байгаа гэж үзэх үндэслэл байгаа боловч Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.2, 1.3-т заасан үндэслэлээр эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулах боломжгүй болсон тохиолдолд;

3.4.3.нийтийн албан тушаалтан холбогдсон зөрчлийг шалган шийдвэрлэсэн эрх бүхий албан тушаалтны хүчин төгөлдөр шийдвэрээр буруутай этгээдийн зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг нь хураагаагүй бол;

3.4.4.нийтийн албан тушаалтанд хууль бус хөрөнгө байгаа гэж үзэх үндэслэл байгаа боловч Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.2, 1.4-т заасан үндэслэлээр зөрчлийн хэрэг нээх боломжгүй тохиолдолд;

3.4.5.нийтийн албан тушаалтан хууль бусаар хөрөнгөжсөн нь Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулиар хариуцлага хүлээхээр бол.

4 дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

4.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

4.1.1."хууль бус хөрөнгө" гэж гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэж олсон, эсхүл Авлигын эсрэг хуулийн 7.1-д заасныг зөрчиж олсон, эсхүл Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан

сэргийлэх тухай хуулийн-д заасныг зөрчиж олсон, эсхүл хөрөнгө нь хууль ёсны болохыг үндэслэлтэй тайлбарлаж чадахгүй хөрөнгийг, түүнчлэн эдгээрээс олсон үр шимийг, мөн хууль бус хөрөнгийг захиран зарцуулсан, өөрчилсөн, хувиргаснаас бий болсон хөрөнгийг, мөн хууль бус хөрөнгө нь хууль ёсны хөрөнгөтэй холилдон нийлж, хувирч, өссөн тохиолдолд хууль бус хөрөнгөөс бий болсон хэсгийг;

4.1.2.“хууль бус хөрөнгөөс олсон үр шим” гэж хууль бус хөрөнгийн үр дүнд болон хууль бус хөрөнгийг ашигласнаас бий болсон, хууль бус хөрөнгөөр олсон ашиг, орлогыг;

4.1.3.“гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө” гэж холбогдох гэмт хэрэг, зөрчил нь Эрүүгийн хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Зөрчлийн тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулиар эцэслэн шийдвэрлэгдсэн ч хураагдаагүй хөрөнгө, орлогыг;

4.1.4.“хөрөнгө” гэж бүх төрлийн эдийн болон эдийн бус хөрөнгө буюу бараа, бүтээгдэхүүн, эрх, биет, биет бус эдийг;

4.1.5.“нөхөн төлүүлэх” гэж хууль бус хөрөнгийг тухайн хөрөнгөөр нь хураах боломжгүй тохиолдолд тухайн хууль бус хөрөнгийн үнийг тооцож гаргуулахыг;

4.1.6.“нийтийн албан тушаалтан” гэж Авлигын эсрэг хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1-д заасан албан тушаалыг эрхэлж байгаа болон эрхэлж байсан хүнийг;

4.1.7.“албан тушаалтан” гэж нийтийн албан тушаалтан болон Эрүүгийн хуулийн 22 дугаар бүлгийн 22.13/Хуулийн этгээдийн эрх мэдлийг урвуулан ашиглах/, 22.14/Хахууль авах/ дүгээр зүйлд заасан гэмт хэрэг үйлдсэн этгээдийг;

4.1.8.“хамаарал бүхий этгээд” гэж албан тушаалтны энэ хуульд заасан гэр бүлийн гишүүн, үр хүүхэд, төрөл, садангийн хүн болон өв залгамжлал, бэлэглэл, гэрээслэлээр болон бусад хариу төлбөргүй хэлцлээр, эсхүл эдгээр хэлцлийг болон хууль бус хэлцлийг халхавчлах зорилгоор дүр үзүүлэн хийсэн хэлцлээр хууль бус хөрөнгийг өөрөөс нь болон бусдаас шилжүүлэн авч өмчилж, эзэмшиж, ашиглаж, хадгалж байгаа хүн, Эрүүгийн хуульд заасан төлөөний хүн, нэгдмэл сонирхолтой этгээдийг;

4.1.9.“нэгдмэл сонирхолтой этгээд” гэж албан тушаалтантай ашгийн төлөө үйл ажиллагаагаар холбогдсон хүн, хуулийн этгээд, хуулийн этгээдийн эрхгүй этгээдийг;

4.1.10.“төрөл, садангийн хүн” гэж Гэр бүлийн тухай хуулийн 3.1.5, 3.1.6-д заасан хүнийг;

4.1.11.“гэр бүлийн гишүүн” гэж эхнэр, нөхөр, үр хүүхэд, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигч, эсхүл жилд 180-аас доошгүй хоногийн хугацаанд хамт амьдарч буй 16 насанд хүрсэн хүнийг;

4.1.12.“үр хүүхэд” гэж төрсөн, дагавар, үрчилж авсан хүүхэд, ач, зээ, гуч, жичийг.

4.1.13.“хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа” гэж хууль бус хөрөнгийн хэрэг бүртгэлт буюу хууль бус хөрөнгийг илрүүлэх, шалгах, хууль бус хөрөнгийг хураан авах эсэхийг шийдвэрлэх зорилгоор Авлигатай тэмцэх газрын эрх бүхий албан тушаалтны явуулах энэ хуульд заасан ажиллагааг;

4.1.14. “хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх” гэж хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа, түүнд тавих прокурорын хяналт, хууль бус хөрөнгө хураан авах, нөхөн төлүүлэхээр шүүхэд нэхэмжлэл гаргах, хууль бус хөрөнгийг шүүхээр хянан шийдвэрлэх ажиллагааг;

4.1.15. “оролцогч” гэж хууль бус хөрөнгөтэй холбогдогч албан тушаалтан, гуравдагч этгээд, гэрч, орчуулагч, хэлмэрч, шинжээч, мэргэжилтэн, хөрөнгийн үнэлгээчин, иргэний нэхэмжлэгчийг;

4.1.16. “түр хураасан хөрөнгө” гэж энэ хуульд заасны дагуу шүүхийн шийдвэр гарах хүртэл хугацаанд хураан авсан хөрөнгийг;

4.1.17. “бүр хураасан хөрөнгө” гэж энэ хуульд заасны дагуу шүүхийн шийдвэрээр хураан авсан хөрөнгийг;

4.1.18. “хураан авсан хөрөнгө” гэж түр болон бүр хураан авсан хөрөнгийг;

4.1.19. “хөрөнгө эрхлэн удирдах” гэж хөрөнгийг шүүхийн шийдвэрийн дагуу хураан авч хадгалах, хамгаалах, захиран зарцуулахыг.

4.2. Энэ хуульд хэрэглэсэн бусад нэр томъёог Авлигын эсрэг хууль, Зөрчлийн тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хууль, Эрүүгийн хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Иргэний хууль, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан утгаар ойлгоно.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

ХУУЛЬ БУС ХӨРӨНГӨ ШАЛГАН ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГАА

5 дугаар зүйл. Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх зарчим

5.1. Гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайг шүүхийн шийтгэх тогтоолоор тогтоогоогүй нь албан тушаалтны хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэхээс чөлөөлөх үндэслэл болохгүй.

5.2. Тухайн хууль бус хөрөнгөтэй холбогдох гэмт хэрэгт гэм буруугүйг нь шүүхээс тогтоосон, цагаадсан этгээдэд энэ хуулийн 5.1 дэх хэсэг хамаарахгүй.

5.3. Зөрчил үйлдсэн талаар хуульд заасан эрх бүхий албан тушаалтан шийтгэлийн хуудсаар тогтоогоогүй нь нийтийн албан тушаалтны хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэхээс чөлөөлөх үндэслэл болохгүй.

5.4. Тухайн хууль бус хөрөнгөтэй холбогдох зөрчилд буруугүй нь хуульд заасан эрх бүхий албан тушаалтнаас тогтоогдсон этгээдэд энэ хуулийн 5.3 дахь хэсэг хамаарахгүй.

5.5. Албан тушаалтан үйлдсэн гэмт хэргийг эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх журмаар хянан шийдвэрлэж хэрэг бүртгэлийг хаасан, эрүүгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон, түдгэлзүүлсэн, эсхүл эрүүгийн хэргийг эцэслэн шийдвэрлэхдээ гэм буруутай нь тогтоогдсон этгээдийн гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураалгүйгээр шийдвэрлэсэн, эсхүл гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг нөхөн төлүүлэх зорилгоор эд хөрөнгө хураах албадлагын арга хэмжээ хэрэглэлгүйгээр шийдвэрлэсэн зэрэг нь албан тушаалтны хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааг явуулахад саад болохгүй.

5.6. Нийтийн албан тушаалтан үйлдсэн зөрчлийг зөрчил шалган шийдвэрлэх журмаар ажиллагаа явуулж зөрчлийн хэргийг хаасан, түдгэлзүүлсэн, эсхүл эрх бүхий албан тушаалтнаас зөрчлийн хэргийг эцэслэн шийдвэрлэхдээ буруутай нь тогтоогдсон этгээдийн зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураалгүйгээр шийдвэрлэсэн зэрэг нь нийтийн албан тушаалтны хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаа явуулахад саад болохгүй.

5.7. Албан тушаалтан албан үүргээ гүйцэтгэж байгаа эсэх, нас барсан, сураггүй алга болсонд тооцогдсон, оргон зайлсан эсэхээс үл хамааран хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааг явуулна.

5.8. Албан тушаалтны хөрөнгө, орлого нь хууль ёсны эсэхэд цугларсан нотлох баримт, нэхэмжлэлийн шаардлага, үндэслэлд дүгнэлт хийж, шийдвэрлэнэ.

5.9. Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд байгаа хөрөнгийг эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх, зөрчил шалган шийдвэрлэх журмаар шалгаж байгаа бол зөвхөн тухайн хөрөнгийг шалган шийдвэрлэх ажиллагааг түдгэлзүүлж, бусад хууль бус хөрөнгийг шалган шийдвэрлэх ажиллагааг үргэлжлүүлнэ.

5.10. Шударга эзэмшигчийн өмчлөх эрхийг хамгаална.

5.11. Зөвхөн хууль бус хөрөнгийг хураана.

5.12. Хууль бус хөрөнгө хууль ёсны хөрөнгөтэй нийлсэн, холилдсоны үр дүнд бий болсон хөрөнгөөс зөвхөн хууль бус хэсгийг хураана.

5.13. Хууль бус хөрөнгө гэдгийг мэдсээр байж тухайн хөрөнгийг шилжүүлэн авч өмчилж, эзэмшиж, ашиглаж, хадгалж байгаа этгээдээс тухайн хууль бус хөрөнгийг хураан авах, эсхүл нөхөн төлүүлнэ.

5.14. Энэ зүйлийн 5.13-т зааснаас үл хамааран учруулсан хохирлоо нөхөн төлөх зорилгоор хөрөнгийг өөрт нь шилжүүлсэн болохыг нотолсон тохиолдолд хөрөнгө хүлээн авсан этгээдийг шударга эзэмшигч гэж үзнэ.

5.15. Өв залгамжлал, бэлэглэл, гэрээслэл болон бусад хариу төлбөргүй хэлцлээр, эсхүл эдгээр хэлцлийг болон хууль бус хэлцлийг халхавчлах зорилгоор дүр үзүүлэн хийсэн хэлцлээр хууль бус хөрөнгийг шилжүүлэн авсан этгээдийг шударга эзэмшигч гэж үзэхгүй.

5.16. Энэ зүйлийн 5.15-д заасан тохиолдолд хууль бус хөрөнгийг хүлээн авсан этгээд хууль бус хөрөнгө гэдгийг мэдээгүй, мэдэх боломжгүй байх нь хууль бус хөрөнгийг хураан авахад саад болохгүй.

5.17. Энэ зүйлийн 5.15-д зааснаас бусад хэлцлийн үндсэн дээр хууль бус хөрөнгийг шилжүүлэн авсан, хөрөнгийг хууль бус болохыг мэдээгүй, мэдэх боломжгүй байсан этгээдийг шударга эзэмшигч гэж үзнэ.

5.18. Хууль бус хөрөнгө нь шударга эзэмшигчийн өмчлөлд шилжсэн бол, эсхүл бусад байдлаар хууль бус хөрөнгийг тухайн хөрөнгөөр нь хураах боломжгүй тохиолдолд хууль бус хөрөнгийн үнийг нөхөн төлүүлнэ.

5.19. Хууль бус хөрөнгийг шалган шийдвэрлэхэд шүүх талуудын тэгш мэтгэлцэж оролцох эрхийг хангана.

5.20. Энэ зүйлийн 5.19 дэх хэсэг нь хөрөнгө хураах нэхэмжлэлийг шийдвэрлэх шүүх хуралдаанд хүндэтгэн үзэх шалтгаанаар ирээгүй, өмгөөлөгч, төлөөлөгчөө

оролцуулаагүй, эсхүл эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа, зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагаа, хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанаас оргон зайлсан этгээд нь шүүхэд хуралдаанд хүрэлцэн ирээгүй, өмгөөлөгч, төлөөлөгчөө оролцуулаагүй тохиолдолд хамаарахгүй.

5.21.Хууль бус хөрөнгө бий болсон цаг хугацааг нийтийн албан тушаалтны албан тушаалын бүрэн эрх, чиг үүргээ хэрэгжүүлсэн хугацаа болон нийтийн албан тушаалаас халагдсан, чөлөөлөгдсөнөөс хойшхи 10 жилийн хугацаатай хамтатган авч үзнэ.

5.22.Хууль бус хөрөнгийг нөхөн төлүүлэх тохиолдолд хууль бус хөрөнгө бий болсон үеийн үнэлгээ болон хууль бус хөрөнгийг захиран зарцуулсан үеийн зах зээлийн үнэлгээг үр шимийн хамт тогтоолгох бөгөөд аль өндөр үнээр нь тооцож нөхөн төлүүлнэ.

5.23.Албан тушаалтантай холбогдолгүй хөрөнгө болон бизнесийн үйл ажиллагаанд хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаа явуулахгүй.

5.24.Хууль бус хөрөнгө нь албан тушаалтан, түүний хамаарал бүхий этгээдийн хөрөнгийн эрхийн хүрээнд дундын өмчлөл, эзэмшилд байгаа бол, эсхүл хууль бус хөрөнгийг ашигласнаас олсон үр шимийг хүртэгч нь тухайн албан тушаалтан, түүний хамаарал бүхий этгээд бол хөрөнгийг хураах тухай шийдвэр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн тэдгээрийн эрх дуусгавар болно.

5.25.Нийтийн албан тушаалтны хууль ёсны орлогоос нь давсан хөрөнгийг энэ хуульд заасан эрх бүхий албан тушаалтан илрүүлэх бөгөөд нийтийн албан тушаалтан тухайн хөрөнгө хууль ёсны болохыг үндэслэл, нотолгоотой тайлбарлаж чадахгүй бол тухайн хөрөнгийг хууль бус хөрөнгө гэж үзнэ.

5.26.Хураан авч улсын орлого болгосон хөрөнгийг эрхлэн удирдах үйл ажиллагаанд дараах зарчмыг баримтална:

5.26.1.хөрөнгийн чанар, үнэ цэнийг хамгаалах;

5.26.2.улсын орлого болгосон хөрөнгийг шударгаар, үр ашигтай, нийтийн хэрэгцээ, шаардлагад нийцүүлэн захиран зарцуулах;

5.26.3.хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол, хадгалалтын эрсдэлээс сэргийлэх;

5.26.4.улсын орлого болгосон хөрөнгө, түүний бүртгэл, захиран зарцуулалтыг ил тод байлгах;

5.26.5.ашиглах боломжгүй хөрөнгийг устгах, эсхүл дахин боловсруулах.

6 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны хэл, бичиг

6.1.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааг монгол хэлээр явуулж, төрийн албан ёсны хэл, бичгээр хөтөлж, баримтжуулна.

6.2.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны оролцогч нь монгол хэл мэдэхгүй, эсхүл хараа, сонсгол, хэл ярианы бэрхшээлтэйн улмаас өөрийн хууль ёсны ашиг сонирхлоо илэрхийлэх чадвар хязгаарлагдмал бол өөрийн эх хэл, эсхүл сайн мэдэх хэл, бичиг, дохио зангаа, тусгай тэмдэгт ашиглан орчуулагч, хэлмэрчийн тусламж авах эрхээр хангагдана.

6.3.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны баримт бичиг, хэргийн материал нь цаасан хэлбэртэй байх ба давхар цахим хэлбэртэй байж болно.

7 дугаар зүйл.Хугацаа тоолох

7.1.Энэ хуульд заасан хугацааг минут, цаг, хоног, сар, жилээр тоолно.

7.2.Хугацааг тоолж эхэлсэн минут, цаг, хоногийг хугацаа тоолоход оруулахгүй.

7.3.Хугацааг цагаар тоолоход уг хугацаа нь сүүлийн цаг, минутад дуусна.

7.4.Хугацааг хоногоор тоолоход уг хугацаа нь сүүлийн хоногийн 24 цагт дуусна.

7.5.Хугацааг ажлын өдрөөр тоолоход уг хугацаа нь тухайн ажлын өдрийн сүүлийн цаг, минутад дуусна.

7.6.Хугацааг сараар тоолоход сүүлийн сарын мөн өдөр уг хугацаа дуусна. Хэрэв энэ сард тохирох өдөр байхгүй бол мөн сарын эцсийн хоногт хугацаа дуусна.

7.7.Хугацааг жилээр тоолоход хугацаа нь дараа оны тухайн сарын тухайн өдөр дуусна. Хэрэв хугацааны төгсгөл ажлын бус өдөр тохиолдвол хугацааны сүүлийн өдрийг түүний дараагийн ажлын эхний өдрөөр тоолно.

7.8.Гомдол, бусад баримт бичгийг хугацаа дуусахын өмнө шууданд өгсөн бол хугацаа хэтэрсэнд тооцохгүй.

8 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны нууцлал

8.1.Шүүгч, прокурор, хууль бус шалгах ажиллагааны удирдах болон эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгийг шалган шийдвэрлэх ажиллагааны явцад олж мэдсэн хүний эмзэг мэдээлэл, төрийн болон албаны, байгууллагын нууцыг задруулахгүй байх, түүнийг хамгаалах арга хэмжээ авна.

8.2.Шүүгч, прокурор, хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны удирдах болон эрх бүхий албан тушаалтан нь хүний эмзэг мэдээлэл, төрийн болон албаны, байгууллагын нууцтай холбоотой ажиллагаанд оролцсон, байлцсан хүнд нууцыг задруулахгүй байх үүргийг сануулж, бичгээр баталгаа гаргуулж авна.

9 дүгээр зүйл.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны зардал

9.1.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны зардалд дараах зардал хамаарна:

9.1.1.шинжээч, орчуулагч, хэлмэрчид төлөх зардал;

9.1.2.эд мөрийн баримтыг хадгалах, шилжүүлэх, хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэхэд гарах зардал;

9.1.3.тухайн хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаатай шууд холбогдон гарах бусад зардал;

9.2.Шинжээч, орчуулагч, хэлмэрчид ажлын хөлс олгоно.

9.3.Энэ зүйлийн 9.1 дэх хэсэгт заасан ажиллагааны зардлыг тооцох журмыг Засгийн газар батална.

9.4.Албан үүргийн дагуу оролцсон шинжээч, мэргэжилтэн, хэлмэрч, орчуулагчид энэ зүйлд заасан ажлын хөлс олгохгүй.

9.5.Хөрөнгө нь хууль бус бол холбогдогч албан тушаалтнаас хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг холбогдох зардлын баримтыг үндэслэн гаргуулна.

9.6.Хууль бус хөрөнгө нь хэд хэдэн холбогдогчтой бол энэ зүйлд заасан зардлын хэмжээг хууль бус хөрөнгөөс хүртсэн хувь хэмжээг харгалзан холбогдогч тус бүрээр шүүх хуваарилж тогтооно.

10 дугаар зүйл.Гомдол гаргах, түүнийг шийдвэрлэх

10.1.Оролцогч хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны шатанд эрх бүхий албан тушаалтны шийдвэрийн талаар шийдвэрийг хүлээн авснаас хойш ажлын 5 өдрийн дотор прокурорт гомдол гаргах эрхтэй.

10.2.Оролцогч хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны шатанд эрх бүхий албан тушаалтны үйл ажиллагааны талаарх гомдлыг хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны аль ч үед үйл ажиллагааны талаар мэдсэнээс хойш ажлын 3 өдрийн дотор прокурорт гомдол гаргах эрхтэй.

10.3.Прокурор гомдолд дурдсан үндэслэлийг тал бүрээс нь хянаж, шаардлагатай бол нэмэлт баримт гаргуулж, тайлбар авч болно.

10.4.Прокурор гомдлыг хүлээн авснаас хойш ажлын 7 өдрийн дотор шийдвэрлэж, шийдвэрийг гомдол гаргасан оролцогчид биечлэн танилцуулах, эсхүл харилцаа, холбооны хэрэгсэл ашиглан хүргүүлнэ.

10.5.Оролцогч энэ зүйлийн 10.4 дэх хэсэгт заасан прокурорын шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл шийдвэрийг хүлээн авснаас хойш ажлын 5 өдрийн дотор тухайн нэгжийн дээд шатны прокурорт гомдол гаргаж болно.

10.6.Тухайн нэгжийн дээд шатны прокурор энэ зүйлийн 10.5 дахь хэсэгт заасан гомдлыг хүлээн авснаас хойш ажлын 5 өдрийн дотор хянан шийдвэрлэнэ.

10.7.Прокурор шаардлагатай гэж үзвэл гомдлыг шийдвэрлэх хүртэлх хугацаанд эрх бүхий албан тушаалтны шийдвэрийн биелэлтийг түдгэлзүүлж болно.

10.8.Энэ зүйлийн 10.6 дахь хэсэгт заасан прокурорын шийдвэрт гомдол гаргахгүй.

10.9.Эрх бүхий албан тушаалтан, эсхүл прокурорын шийдвэр, үйл ажиллагаатай холбоотой гомдлыг энэ зүйлийн 10.4, 10.6 дахь хэсэгт заасны дагуу хүлээн авч хянасан прокурор дараах шийдвэрийн аль нэгийг гаргана:

- 10.9.1.шийдвэр, үйл ажиллагааг хүчингүй болгох;
- 10.9.2.шийдвэр, үйл ажиллагааг өөрчлөх;
- 10.9.3.шийдвэр, үйл ажиллагааг хэвээр үлдээх.

10.10.Прокурор энэ зүйлийн 10.9.1, 10.9.2-т заасан шийдвэр гаргахдаа гомдол гаргагчийн зөрчигдсөн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах арга хэмжээг даруй авч болно.

10.11.Прокурор, оролцогч хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны явцад гаргасан шүүхийн шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл түүнийг албажуулж гардуулсан өдрөөс 3 хоногийн дотор гомдол гаргаж болно.

11 дүгээр зүйл.Хүсэлт гаргах, түүнийг шийдвэрлэх

11.1.Оролцогч хууль бус хөрөнгө шалгах тодорхой ажиллагаа явуулах тухай хүсэлтийг хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны шатанд эрх бүхий албан тушаалтан, прокурорт гаргах эрхтэй.

11.2.Хүсэлтийг амаар, эсхүл бичгээр, цахимаар гаргаж болох бөгөөд хүсэлтийг амаар гаргасан бол тэмдэглэлд тусгаж, хүлээн авсан албан тушаалтан болон хүсэлт гаргагч гарын үсэг зурна.

11.3.Эрх бүхий албан тушаалтан энэ зүйлийн 11.1 дэх хэсэгт заасан хүсэлтийг хангах үндэслэл тодорхой бол даруй, шалгах шаардлагатай бол түүнийг хүсэлт гаргаснаас хойш ажлын 3 өдрийн дотор дараах шийдвэрийн аль нэгийг гаргана:

11.3.1.хүсэлтийг бүрэн хангах;

11.3.2.хүсэлтийг хэсэгчлэн хангах.

11.4.Энэ зүйлийн 1 дэх хэсгийн хүсэлтэд заасан асуудлаар оролцогч энэ хуулийн 10 дугаар зүйлд заасны дагуу гомдол гаргаж шийдвэрлүүлж байсан нь тухайн хүсэлтийг хүлээн авахаас татгалзах үндэслэл болно.

11.5.Энэ зүйлийн 11.3 дахь хэсэгт заасан шийдвэрт гомдол гаргах, түүнийг энэ хуулийн 10 дугаар зүйлд заасан журмаар шийдвэрлэнэ.

12 дугаар зүйл.Хүсэлт, гомдлыг хууль бус хөрөнгийн хэрэгт хавсаргах

12.1.Энэ хуульд заасны дагуу гаргасан хүсэлт, гомдол, тэдгээрийг хэрхэн шийдвэрлэсэн баримт, тэмдэглэл, холбогдох бүх материалыг хууль бус хөрөнгийн хэрэгт хавсаргана.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ ХУУЛЬ БУС ХӨРӨНГӨ ШАЛГАН ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГААГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ

13 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааг хэрэгжүүлэгч

13.1.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааг иргэний хэргийн шүүх, прокурор, Авлигатай тэмцэх газар, татварын алба, Санхүүгийн мэдээллийн алба зэрэг байгууллага хэрэгжүүлнэ.

13.2.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлнэ.

14 дүгээр зүйл.Шүүх

14.1.Шүүх хууль бус хөрөнгийг хянан шийдвэрлэхдээ энэ хууль болон Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийг баримтлана.

14.2.Хууль бус хөрөнгө хянан шийдвэрлэх ажиллагааг шүүхийн цахим платформыг ашиглан явуулж болох бөгөөд хэргийн баримт бичиг, материал нь шүүхийн цахим платформын шаардлагад нийцсэн байна.

14.3.Оролцогчтой цахимаар харилцахад төрийн байгууллага, албан тушаалтны албаны цахим шуудан, албан бичиг солилцооны дундын систем, мэдэгдэл хүргэх систем, төрийн үйлчилгээний нэгдсэн систем, мэдэгдэл хүргэх системд иргэний үүсгэсэн, бүртгүүлсэн цахим шуудан, өмгөөлөгчийн Монголын Өмгөөлөгчдийн Холбооны цахим системд бүртгүүлж холбогдсон цахим шуудан болон тухайн этгээдийг таньж, баталгаажуулах боломжтой бусад цахим системийг ашиглана.

14.4.Өмгөөлөгч тайлбар, гомдол, хүсэлт зэрэг баримт бичгийг цахим баримт бичгээр хүргүүлнэ. Техникийн шалтгаанаар ийнхүү хүргүүлэх боломжгүй тохиолдолд цаасан баримт бичгээр ирүүлж болох бөгөөд энэ тохиолдолд техникийн боломжгүй байсан шалтгаанаа нотолж цахим баримт бичгээр нөхөн ирүүлж болно.

14.5.Эрх бүхий албан тушаалтан, прокуророос шүүхэд хүргүүлэх хууль бус хөрөнгийн хэрэг, баримт бичгийг шүүхийн цахим платформын техникийн шаардлагад нийцүүлж цахим баримт бичгийн хэлбэрт хөрвүүлж, албан тушаалтны цахим гарын үсгээр баталгаажуулан хүргүүлж болно. Шүүхийн шатанд цахим баримт бичгээр хүргүүлэх боломжгүй цаасан баримт бичгийг шүүхийн захиргааны ажилтан цахим баримт бичигт хөрвүүлнэ.

15 дугаар зүйл.Прокурор

15.1.Прокурор Прокурорын тухай хуульд зааснаас гадна дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

15.1.1.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд хяналт тавих;

15.1.2.шаардлагатай тохиолдолд хөрөнгө, орлогын мэдүүлэгт Авлигатай тэмцэх газраар хяналт, дүн шинжилгээ хийлгэх;

15.1.3.хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэх нэхэмжлэлийг шүүхэд гаргах.

15.2.Прокурор нь хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэхээр шүүхэд нэхэмжлэл гаргах бөгөөд Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 25, 26 дугаар зүйлд заасан эрх эдэлж, үүрэг хүлээж оролцоно.

15.3.Прокурор хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд хяналт тавих ба дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

15.3.1.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа хуульд заасны дагуу явагдаж байгаа эсэхийг хянах;

15.3.2.хууль бус хөрөнгийг өөрөө илрүүлсэн, мэдээлэл хүлээн авсан бол Авлигатай тэмцэх газарт шилжүүлэх;

15.3.3.оролцогчийн гаргасан гомдол, хуульд заасан бусад үндэслэлээр хууль бус хөрөнгийн хэргийг хянах;

15.3.4.хуульд заасны дагуу хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны хугацааг сунгах;

15.3.5.эрх бүхий албан тушаалтан, хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны удирдах албан тушаалтны шийдвэр, ажиллагааны талаархи гомдлыг хянан шийдвэрлэх;

15.3.6.энэ хуульд заасан прокурорын зөвшөөрлөөр явуулах ажиллагааны зөвшөөрөл олгох, хойшлуулшгүй тохиолдолд прокурорын зөвшөөрөлгүй явуулсан ажиллагааг хуульд заасны дагуу явуулсан эсэхийг хянаж, хүчинтэйд тооцох эсэхийг шийдвэрлэх;

15.3.7.хууль бус хөрөнгө шалгах тодорхой ажиллагааг гүйцэтгүүлэхээр даалгавар өгөх;

15.3.8.эрх бүхий албан тушаалтны эрх хязгаарлах арга хэмжээ хэрэгжүүлэхтэй холбоотой гаргасан саналыг шийдвэрлэх;

15.3.9.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцад эрх бүхий албан тушаалтан хууль зөрчсөн бол хууль бус хөрөнгийг тухайн эрх бүхий албан тушаалтнаар шалгуулахыг зогсоох талаар дээд шатны албан тушаалтанд шаардлага хүргүүлэх;

15.3.10.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд шаардлагатай мэдээ, судалгаа, баримт бичгийг гаргуулан авах, газар дээр нь танилцах, иргэн, албан тушаалтнаас тайлбар авах;

15.3.11.хууль бус хөрөнгө нь гэмт хэргийн шинжтэй бол эрүүгийн хэрэг бүртгэлтийн хэрэг нээх, эсхүл эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татаж, харьяаллын дагуу шилжүүлэх;

15.3.12.хууль бус хөрөнгө нь зөрчлийн шинжтэй бол зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийн хэрэг нээх, эсхүл зөрчлийн хэрэг үүсгэж харьяаллын дагуу шилжүүлэх;

15.3.13.хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэх нэхэмжлэл гаргах, шүүх хуралдаанд оролцох;

15.3.14.хуульд заасан бусад.

15.4.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцад гаргасан прокурорын шийдвэрийг эрх бүхий албан тушаалтан эс зөвшөөрвөл шийдвэрийг гарснаас хойш ажлын 3 өдрийн дотор тухайн нэгжийн дээд шатны прокурорт гомдол гаргана.

15.5.Энэ зүйлийн 15.4 дэх хэсэгт заасан гомдлыг хүлээн авсан тухайн нэгжийн дээд шатны прокурор ажлын 5 өдрийн дотор хянан, гомдолд дурдсан шийдвэрийг хүчингүй болгох, өөрчлөх, эсхүл гомдлыг хүлээн авахаас татгалзан шийдвэрлэнэ.

15.6.Прокурор энэ зүйлд заасан гомдлыг шийдвэрлэхэд энэ хуулийн 10 дугаар зүйлд заасан журмыг баримтална.

15.7.Оролцогч дараах үндэслэлээр прокурорыг татгалзан гаргах хүсэлтийг тухайн нэгжийн дээд шатны прокурорт гаргаж болно:

15.7.1.тухайн хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцогч бол;

15.7.2.тухайн хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа явуулж байгаа эрх бүхий албан тушаалтан, удирдах албан тушаалтан, өмгөөлөгч, оролцогчийн гэр

бүлийн гишүүн, төрөл, садангийн хүн бол, эсхүл бусад үндэслэлээр холбоо хамааралтай гэж үзвэл.

15.8.Тухайн нэгжийн дээд шатны прокурор энэ зүйлийн 15.7 дахь хэсэгт заасан хүсэлтийг үндэслэлгүй гэж үзвэл хангахаас татгалзах, үндэслэлтэй гэж үзвэл хүсэлтийг хангаж, өөр прокурор томилно.

15.9.Энэ зүйлийн 15.8 дахь хэсэгт заасан прокурорын гаргасан шийдвэрт гомдол гаргахгүй.

16 дугаар зүйл.Авлигатай тэмцэх газар

16.1.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг Авлигатай тэмцэх газрын хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг удирдах албан тушаалтан болон эрх бүхий албан тушаалтан энэ хуульд заасан журмын дагуу явуулна.

16.2.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг удирдах албан тушаалтан дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

16.2.1.хууль бус хөрөнгө шалган ажиллагааг зохион байгуулалт, мэргэжлийн удирдлагаар хангах;

16.2.2.хууль бус хөрөнгийн талаархи гомдол, мэдээллийг харьяаллын дагуу шилжүүлж, хууль бус хөрөнгийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэх;

16.2.3.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг явуулах чиг үүргийг нэг, эсхүл хэд хэдэн эрх бүхий албан тушаалтанд хуваарилан даалгах;

16.2.4.шаардлагатай тохиолдолд хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа явуулах эрх бүхий албан тушаалтныг өөрчлөх;

16.2.5.хууль бус хөрөнгө шалгах нэмэлт ажиллагаа явуулах шаардлагатай бол шалгах ажиллагааны хугацааг 30 хүртэл хоногоор сунгах;

16.2.6.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны хэргийг харьяаллын дагуу шилжүүлэхээр прокурорт танилцуулж, шийдвэрлүүлэх;

16.2.7.шаардлагатай бол эрх бүхий албан тушаалтны бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэх.

16.3.Оролцогч энэ хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.7 дахь хэсэгт заасан үндэслэлээр хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны удирдах албан тушаалтныг татгалзан гаргах хүсэлтийг прокурорт гаргаж болно.

16.4.Прокурор энэ зүйлийн 16.3 дахь хэсэгт заасан хүсэлтийг үндэслэлгүй гэж үзвэл хангахаас татгалзах, үндэслэлтэй гэж үзвэл хүсэлтийг хангаж, өөр албан тушаалтныг томилно.

16.5.Энэ зүйлийн 16.4 дэх хэсэгт заасан прокурорын шийдвэрт гомдол гаргахгүй.

16.6.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг удирдах албан тушаалтан энэ хуульд заасан бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх явцад гэмт хэргийн шинж илрүүлсэн бол прокурорт даруй мэдэгдэнэ.

16.7.Эрх бүхий албан тушаалтан хуулиар хүлээсэн чиг үүргийн хүрээнд хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцад дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

16.7.1.хууль бус хөрөнгийг өөрөө илрүүлсэн, эсхүл хууль бус хөрөнгийн талаар гомдол, мэдээлэл ирүүлснийг хүлээн авч шалгах ажиллагаа явуулах;

16.7.2.хууль бус хөрөнгийн талаархи гомдол, мэдээллийг хүлээн авах, бүртгэх;

16.7.3.хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу хууль бус хөрөнгийн талаархи гомдол, мэдээллийг хүлээн авахаас татгалзах, эсхүл хууль бус хөрөнгийн хэрэг нээх;

16.7.4.хууль бус хөрөнгийн талаархи гомдол, мэдээллийг харьяаллын дагуу шилжүүлэх саналыг хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг удирдах албан тушаалтанд гаргах;

16.7.5.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу явуулах;

16.7.6.прокурорын шийдвэр, үйл ажиллагааны талаар хуульд заасан журмын дагуу тухайн нэгжийн дээд шатны прокурорт гомдол гаргах;

16.7.7.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд оролцогчийн гаргасан хүсэлтийг хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу шийдвэрлэх;

16.7.8.хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу эрх хязгаарлах арга хэмжээг авах;

16.7.9.хууль бус хөрөнгийг хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанд оролцох;

16.7.10.хууль бус хөрөнгө шалгах тодорхой төрлийн ажиллагаа явуулах, прокурорын зөвшөөрөл шаардлагатай ажиллагаанд прокурорт санал гаргаж хүргүүлэх;

16.7.11.прокурорын зөвшөөрөл авахаар энэ хуульд зааснаас бусад тохиолдолд хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг бие даан явуулах;

16.7.12.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд ач холбогдол бүхий этгээдийг дуудан ирүүлэх;

16.7.13.хөрөнгийн үнэлгээ хийлгэхээр хөрөнгийн үнэлгээчин томилох;

16.7.14.шинжилгээ хийлгэхээр шинжээч томилох;

16.7.15.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны хэргийг хаасан прокурорын шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл 5 хоногийн дотор дээд шатны прокурорт бичгээр санал гаргах;

16.7.16.прокурорын зөвшөөрлөөр хууль бус хөрөнгө шалгах нууц ажиллагааг явуулахаар эрх бүхий байгууллагад даалгавар бичиж, гүйцэтгүүлэх;

16.7.17.өөр нутаг дэвсгэрт шалгах ажиллагаа явуулах шаардлага гарвал энэ тухай даалгаврыг бичгээр хүргүүлэх ба түүнийг хүлээн авсан эрх бүхий байгууллага даалгаврыг заасан хугацаанд биелүүлж, хариуг цугларсан нотлох баримтын хамтаар ирүүлэх;

16.7.18.өмчийн хэлбэр үл харгалзан бүх аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнээс мэдээлэл, лавлагаа, баримт бичиг, тодорхойлолт гаргуулан авах;

16.7.19.хаалттай, хязгаарлалттай мэдээллийг мэдээлэл хариуцагчаас гаргуулан авах;

16.7.20.гааль, татварын мэдээллийн санд нэвтрэх, мэдээлэл цуглуулах;

16.7.21.хуульд заасан бусад.

16.8.Оролцогч энэ хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.7 дахь хэсэгт үндэслэлээр эрх бүхий албан тушаалтныг татгалзан гаргах хүсэлтийг хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг удирдах албан тушаалтанд гаргаж болно.

16.9.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг удирдах албан тушаалтан энэ зүйлийн 16.8 дахь хэсэгт заасан хүсэлтийг үндэслэлгүй гэж үзвэл хангахаас татгалзах, үндэслэлтэй гэж үзвэл хүсэлтийг хангаж, хууль бус хөрөнгийн хэргийг шалгуулахаар өөр эрх бүхий албан тушаалтанд шилжүүлнэ.

16.10.Энэ зүйлийн 16.9 дэх хэсэгт заасан хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг удирдах албан тушаалтны шийдвэрт гомдол гаргахгүй.

16.11.Эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгийн талаарх мэдээлэл, баримт бичгийг прокурор, шүүхэд тайлбарлах үүрэг хүлээнэ.

16.12.Эрх бүхий албан тушаалтан энэ хуульд заасан бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх явцад гэмт хэрэг, зөрчлийн шинжийг илрүүлсэн бол прокурорт даруй мэдэгдэнэ.

16.13.Эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцад энэ хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу албадлага хэрэглэж болно.

17 дугаар зүйл.Татварын алба

17.1.Татварын алба нь хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд Авлигатай тэмцэх газрын эрх бүхий албан тушаалтан, прокурор, шүүхийн даалгавраар, эсхүл шаардлагатай тохиолдолд дараах байдлаар мэргэжлийн дэмжлэг, туслалцаа үзүүлж мэдээлэл, баримтаар хангана:

17.1.1.холбогдогчийн мэдүүлсэн орлого, зарлага, татварын хэмжээг түүний хөрөнгөтэй харьцуулан дүн шинжилгээ хийж хүргүүлэх;

17.1.2.татварын мэдээллийн нэгдсэн санг эрх бүхий албан тушаалтанд ашиглуулах, мэдээлэл солилцох замаар хууль ёсны орлогоосоо давсан зардал, хэрэглээ, сэжигтэй хөрөнгийн шилжилт хөдөлгөөнийг тогтооход дэмжлэг үзүүлэх;

17.1.3.хууль бус хөрөнгөө хууль ёсны мэт харагдуулахын тулд ашигладаг далд бизнес, данс, компаниудын талаарх сэжигтэй мэдээллийг прокурорт мэдэгдэж, холбогдох баримт, мэдээллийн хамт хүргүүлэх;

17.1.4.хөрөнгөө бусдын нэр дээр бүртгүүлж нуусан тохиолдолд хөрөнгийн хөдөлгөөнийг шинжилж, эцсийн өмчлөгч, эзэмшигчийг тодорхойлоход мэргэжлийн туслалцаа үзүүлэх.

18 дугаар зүйл.Санхүүгийн мэдээллийн алба

18.1.Санхүүгийн мэдээллийн алба нь хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд Авлигатай тэмцэх газрын эрх бүхий албан тушаалтан, прокурор, шүүхийн даалгавраар, эсхүл шаардлагатай тохиолдолд дараах байдлаар мэргэжлийн дэмжлэг, туслалцаа үзүүлж мэдээлэл, баримтаар хангана:

18.1.1.сэжигтэй санхүүгийн гүйлгээний мэдээллийг боловсруулах;

18.1.2.сэжигтэй гүйлгээнд шүүлт, дүн шинжилгээ хийж хууль бус хөрөнгийн хөдөлгөөний талаарх мэдээллийг хүргүүлэх;

18.1.3.санхүүгийн мэдээлэл дээр үндэслэн хууль бус хөрөнгийн хөдөлгөөний шинжтэй схемийг гарган хүргүүлэх;

18.1.4.олон улсын сүлжээг ашиглан оффшор бус болон гадаад улс орнууд руу гарсан, нуун дарагдуулсан хууль бус хөрөнгө, банкны дансны мэдээллийг олж авах ажиллагааг нэн даруй зохион байгуулах, ирүүлсэн мэдээллийг Авлигатай тэмцэх газар, эсхүл прокурорт хүргүүлэх;

18.1.5.хууль бус хөрөнгийг шилжүүлэх, эсхүл нуун дарагдуулах эрсдэл үүссэн тохиолдолд тодорхой хугацаанд сэжигтэй гүйлгээг түр зогсоож, энэ талаар Авлигатай тэмцэх газар, эсхүл прокурорт мэдэгдэх;

18.1.6.хуульд заасан бусад.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ **ХУУЛЬ БУС ХӨРӨНГӨ ШАЛГАН ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГААНЫ** **ОРОЛЦОГЧ**

19 дүгээр зүйл.Холбогдогч

19.1.Хууль бус хөрөнгөтэй холбогдож байгаа албан тушаалтан, хамаарал бүхий этгээдийг холбогдогч гэнэ.

19.2.Холбогдогч дараах эрхтэй:

19.2.1.ямар хууль бус хөрөнгөд холбогдон шалгагдаж байгааг мэдэх;

19.2.2.өөрийгөө өмгөөлөх, хууль зүйн туслалцаа авах;

19.2.3.эх хэлээрээ, эсхүл сайн мэдэх хэлээрээ мэдүүлэг өгөх, орчуулагч, хэлмэрч авах;

19.2.4.шалгаж байгаа хөрөнгөтэй холбогдуулан тайлбар гаргах;

19.2.5.хөрөнгө шалгах тодорхой ажиллагаа явуулах хүсэлт гаргах;

19.2.6.эрх бүхий албан тушаалтан, удирдах албан тушаалтан, прокурорын үйл ажиллагаа, шийдвэр, шүүхийн шийдвэрт гомдол гаргах;

19.2.7.өөрийн, эсхүл хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчийн хүсэлтийн дагуу хийгдэж байгаа хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд биечлэн оролцох, уг ажиллагааны тэмдэглэлтэй танилцах, түүнд засвар оруулах хүсэлт гаргах;

19.2.8.хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны явцад баримт сэлт, нотлох баримт гаргаж өгөх, эсхүл зааж өгөх, нотлох баримт шалгуулах тухай хүсэлт гаргах, нотлох баримт гаргаж өгөх;

19.2.9.хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны явцад шинжээч, үнэлгээчин, мэргэжилтэн томилсон тогтоол, шинжээч, үнэлгээчин,

мэргэжилтний дүгнэлттэй, хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа дууссаны дараа хэргийн материалтай танилцах;

19.2.10.мэдүүлэг өгөхөөс татгалзах;

19.2.11.хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны явцад тухайн хөрөнгийг хууль ёсоор олж авсан талаар тайлбар гаргах, нотлох баримтыг цуглуулах, гаргаж өгөх;

19.2.12.хуульд заасан бусад.

19.3.Холбогдогч дараах үүрэгтэй:

19.3.1.шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтны мэдэгдэх хуудсаар дуудсан цагт хүрэлцэн ирэх;

19.3.2.шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтны шийдвэр, хууль ёсны шаардлагыг биелүүлэх;

19.3.3.хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд саад учруулахгүй байх;

19.3.4.оролцогчид нөлөөлөхгүй байх;

19.3.5.шүүх хуралдааны дэгийг сахих;

19.3.6.хуульд заасан бусад.

19.4.Холбогдогчийн энэ хуульд заасан үүргээ биелүүлээгүй нь түүнд эрх хязгаарлах арга хэмжээ хэрэглэх, хариуцлага хүлээлгэх үндэслэл болно.

19.5.Холбогдогчийг шүүхийн шатанд зохигч буюу хариуцагч гэх бөгөөд шүүхийн шатанд Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан эрх эдэлж, үүрэг хүлээж оролцоно.

20 дугаар зүйл.Өмгөөлөгч

20.1.Холбогдогчийн хүсэлтээр хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд өмгөөлөгч оролцож болно.

20.2.Холбогдогч хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны аль ч үед өмгөөлөгч авч болно.

20.3.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд өмгөөлөгчийн оролцоо нь хууль зүйн туслалцаа авч байгаа талын хүсэлтээр тодорхойлогдоно.

20.4.Өмгөөлөгч дараах эрхтэй:

20.4.1.үйлчлүүлэгчтэйгээ ганцаарчлан уулзах, түүнээс тайлбар, мэдүүлэг авахад байлцах, асуулт тавих, тэмдэглэлд тусгуулах;

20.4.2.хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны явцад гэрч, үнэлгээчин, мэргэжилтэн, шинжээчээс мэдүүлэг авахуулахаар хүсэлт гаргах;

20.4.3.хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны явцад үнэлгээчин, мэргэжилтэн, шинжээчийн дүгнэлттэй танилцах, өөрийн зардлаар хуулбарлаж, хувилж авах, нэмэлт ба дахин шинжилгээ, дүгнэлт, үнэлгээ хийлгэх хүсэлт гаргах;

20.4.4.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэхэд шаардлагатай эд зүйл, баримт бичиг, мэдээлэл, бусад баримтыг эрх бүхий албан тушаалтан, прокурор, шүүхэд гаргаж өгөх, түүнийг хууль бус хөрөнгийн хэрэгт бэхжүүлж тусгуулах, хууль бус хөрөнгө шалгах тодорхой ажиллагаа явуулах хүсэлт гаргах, энэ хуульд заасан журмын дагуу оролцох;

20.4.5.үйлчлүүлэгчийн болон өөрийн хүсэлтээр хийгдэж байгаа хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд байлцаж, асуулт тавих, хүсэлт гаргах;

20.4.6.өөрийн оролцсон хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа, шүүх хуралдааны тэмдэглэлтэй танилцаж, засвар оруулах тухай хүсэлт гаргах;

20.4.7.хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцад өөрөө зөвшөөрсөн бол хүн, хуулийн этгээдээс хэрэгт ач холбогдол бүхий тайлбар, баримт бичиг, лавлагаа, тодорхойлолт гаргуулж авах;

20.4.8.эрх бүхий албан тушаалтан, прокурор, орчуулагч, хэлмэрч, шинжээч, шүүгч, шүүх хуралдааны нарийн бичгийн даргыг татгалзан гаргах хүсэлт гаргах;

20.4.9.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг хаасан, эсхүл хөрөнгө хураах, нөхөн төлүүлэх саналтай прокурорт шилжүүлсэн хэргийн материалтай танилцаж, төрийн болон албаны нууц, байгууллагын нууц, хүний эмзэг мэдээлэлд хамаарахаас бусад нотлох баримтыг өөрийн зардлаар хуулбарлаж, хувилж авах;

20.4.10.эрх бүхий албан тушаалтан, прокурор, шүүхийн ажиллагаа, шийдвэрт гомдол гаргах;

20.4.11.анхан, давж заалдах, хяналтын шатны шүүх хуралдаанд оролцох;

20.4.12.хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны явцад шүүх, прокурор, мөрдөгчийн хууль зөрчиж оролцогчид учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх, гэм буруутай этгээдэд хариуцлага хүлээлгэх санал гаргах;

20.4.13.хуульд заасан бусад эрх.

20.5.Өмгөөлөгч нь шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтны товлосон хугацаанд хүрэлцэн ирж хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцоно. Хүндэтгэн үзэх шалтгаанаар оролцох боломжгүй бол энэ тухай урьдчилж мэдэгдэнэ.

20.6.Өмгөөлөгчөөр оролцох болсноо үйлчлүүлэгчийн бичгээр үйлдсэн хүсэлт, гэрээгээр баталгаажуулж, шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтанд бичгээр мэдэгдэнэ.

20.7.Өмгөөлөгч хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр гэрээгээр хүлээсэн өмгөөлөх, хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үүргээсээ татгалзаж болохгүй.

21 дүгээр зүйл.Орчуулагч, хэлмэрч

21.1.Монгол хэл мэдэхгүй, эсхүл хараа, сонсгол, хэл ярианы бэрхшээлийн улмаас өөрийн хууль ёсны ашиг сонирхлоо илэрхийлэх чадвар хязгаарлагдмал бол өөрийн эх хэл, эсхүл сайн мэдэх хэл, бичиг, дохио зангаа, тусгай тэмдэгт ашиглан тохиолдолд шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтан нь орчуулга хийх, хэлмэрчлэх мэдлэг, чадвартай хүнийг орчуулагч, хэлмэрчээр томилно.

21.2.Орчуулагч, хэлмэрч дараах эрхтэй:

21.2.1.өөрийн оролцсон ажиллагаа, шүүх хуралдааны тэмдэглэлтэй танилцаж, засвар оруулах хүсэлт гаргах;

21.2.2.орчуулах, хэлмэрчлэх мэдлэг, чадвар хүрэхгүй бол оролцохоос татгалзах;

21.2.3.гүйцэтгэсэн ажлын хөлс, зардлыг авах.

21.3.Орчуулагч, хэлмэрч дараах үүрэгтэй:

21.3.1.шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтны дуудсан цагт хүрэлцэн ирж орчуулах, хэлмэрчлэх;

21.3.2.үнэн зөв орчуулж, хэлмэрчлэх;

21.3.3.баримт бичиг, эсхүл түүний оролцоотой явагдсан хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаа, шүүх хуралдааны тэмдэглэлд үнэн зөв орчуулж, хэлмэрчилснийг баталж гарын үсэг зурах;

21.3.4.хэлмэрчлэх, орчуулах явцад мэдсэн төрийн болон албаны нууц, байгууллагын нууц, хүний эмзэг мэдээлэл, хууль бус хөрөнгийн хэргийн талаарх баримт, мэдээллийг задруулахгүй байх;

21.3.5.хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд саад учруулахгүй байх тус ажиллагааны журам, шүүх хуралдааны дэгийг сахих.

21.4.Орчуулагч, хэлмэрч хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр үүргээ биелүүлээгүй, эсхүл санаатай зөрчсөн бол хуульд заасан хариуцлага хүлээнэ.

21.5.Энэ зүйлд заасан журам нь сонсгол, хэл, ярианы бэрхшээлтэй хүний дохио, зангаа, тусгай тэмдэгтийг хэлмэрчлэхэд нэгэн адил хамаарна.

22 дугаар зүйл.Гэрч

22.1.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд ач холбогдол бүхий нөхцөл байдлын талаар мэдээлэл өгч байгаа хүнийг гэрч гэнэ.

22.2.Гэрч шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтны дуудсанаар хүрэлцэн ирж, хэргийн талаар өөрийн мэдэх зүйлийг үнэн зөв мэдүүлэх үүрэгтэй.

22.3.Гэрч дуудсан цагт хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр ирээгүй бол түүнийг шүүхийн шийдвэрээр албадан ирүүлнэ.

22.4.Гэрч хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд саад учруулсан, эсхүл худал мэдүүлэг өгсөн бол түүнд Зөрчлийн тухай хууль, эсхүл Эрүүгийн хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

22.5.Аюулгүй байдлаа хангуулах талаарх хүсэлтийг шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтанд гаргана.

22.6.Гэрч өөрийн болон гэр бүлийн гишүүд, эцэг эх, үр хүүхдийнхээ эсрэг мэдүүлэг өгөхгүй байх эрхтэй.

22.7.Мэдүүлэг авахаас өмнө энэ хуульд заасан гэрчийн эрх, үүргийг тайлбарлаж өгнө.

23 дугаар зүйл.Хөндлөнгийн гэрч

23.1.Эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны явц, үр дүнг баталгаажуулахаар тухайн ажиллагаанд хөндлөнгийн гэрчийг оролцуулж болно.

23.2.Хөндлөнгийн гэрч тухайн хууль бус хөрөнгийн хэрэгт хувийн сонирхолгүй хүн байна.

23.3.Хөндлөнгийн гэрч өөрийн оролцсон хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны талаар гомдол гаргах, ажиллагааны тэмдэглэлтэй танилцах, түүнд засвар оруулах тухай хүсэлт гаргаж болно.

23.4.Хөндлөнгийн гэрч хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны журмыг сахиж, нууцыг задруулахгүй байх үүрэгтэй.

23.5.Энэ хуульд хөндлөнгийн гэрч оролцуулахаар заасан ажиллагаанд хөндлөнгийн гэрч оролцох боломжгүй бол дуу-дүрсний бичлэгээр тухайн ажиллагааны явц, үр дүнг бэхжүүлнэ.

24 дүгээр зүйл.Шинжээч

24.1.Шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтны шинжилгээ хийлгэх хүсэлтийн дагуу Шүүх шинжилгээний тухай хуулийн 4.1.6, 8.2-т заасан этгээдийг шинжээчээр томилно.

24.2.Шинжээч нь Шүүх шинжилгээний тухай хуулийн 49.1-д заасан эрхээс гадна дараах эрхийг эдэлнэ:

24.2.1.шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтны зөвшөөрснөөр хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцох, шинжилгээ хийхтэй холбоотой асуудлаар оролцогчид асуулт тавих, хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны тэмдэглэлд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах санал гаргах;

24.2.2.дүгнэлт гаргахад хэрэгцээтэй нэмэлт баримт ирүүлэх талаар шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтанд хандаж хүсэлт гаргах;

24.2.3.хэргийн материалаас шинжилгээ хийх зүйлд холбогдох хэсэгтэй нь танилцах;

24.2.4.өөрийн болон бусдын аюулгүй байдлыг хангуулах талаарх хүсэлтийг шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтанд гаргах;

24.2.5.шинжээчид тавьсан асуулт нь түүний тусгай мэдлэгийн хүрээнээс хэтэрсэн, эсхүл тусгай мэдлэгт хамаарахгүй, эсхүл шинжилгээ хийх баримт сэлтэд холбогдох хүн, байгууллагатай ашиг сонирхлын зөрчил үүсэхээр бол шинжилгээ хийж, дүгнэлт гаргахаас татгалзах;

24.2.6.шинжилгээний байгууллагаас гадуур шинжээчээр томилогдсон тохиолдолд шинжилгээний зардал, ажлын хөлсийг гаргуулан авах.

24.3.Шинжээч нь Шүүх шинжилгээний тухай хуулийн 49.2-т зааснаас гадна дараах үүргийг хүлээнэ:

24.3.1.шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтны тавьсан асуултын дагуу тусгай мэдлэг, мэргэжлийн хүрээнд шинжилгээг тал бүрээс нь бүрэн бодитой хийж, тогтоосон хугацаанд шинжлэх ухааны үндэслэл бүхий дүгнэлтийг бичгээр гаргах;

24.3.2.гаргасан дүгнэлттэй холбоотой асуудлаар мэдүүлэг өгөх;

24.3.3.хараат бусаар, үнэн зөв дүгнэлт гаргах;

24.3.4.хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны нууцлалыг задруулахгүй байх.

24.4.Шинжээч тавьсан асуултын заримыг санаатайгаар хариулахгүй орхисон, эсхүл тогтоосон хугацааг хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр хэтрүүлсэн, эсхүл худал дүгнэлт гаргасан бол хуульд заасан хариуцлага хүлээнэ.

24.5.Шинжээчийн үүргийг багаар гүйцэтгэж болно.

24.6.Дүгнэлт гаргасан шинжээч нь мэдүүлэг авахаар шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтны дуудсан цагт хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр ирээгүй бол түүнийг хуульд заасны шүүхийн шийдвэрээр албадан ирүүлнэ.

25 дугаар зүйл.Мэргэжилтэн

25.1.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны явцад дэмжлэг үзүүлэх, зөвлөгөө авах зорилгоор тусгай мэдлэг, эсхүл туршлага бүхий тухайн хэрэгт хувийн сонирхолгүй хүнийг шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтны шийдвэрээр мэргэжилтнээр оролцуулж болно.

25.2.Мэргэжилтэн дараах эрхтэй:

25.2.1.өөрийн оролцож байгаа ажиллагаатай холбогдуулан асуулт тавих;

25.2.2.техник хэрэгсэл, төхөөрөмж ашиглах;

25.2.3.өөрийн оролцсон ажиллагаа, шүүх хуралдааны тэмдэглэлтэй танилцах, засвар оруулах хүсэлт гаргах;

25.2.4.гүйцэтгэсэн ажлын хөлс, зардлыг авах /албан үүргийнхээ хувиар оролцсон бол энэ заалт хамаарахгүй/;

25.2.5.өөрийн болон бусдын аюулгүй байдлыг хангуулах хүсэлтийг шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтанд гаргах.

25.3.Мэргэжилтэн дараах үүрэгтэй:

25.3.1.шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтны дуудсанаар хүрэлцэн ирж, өөрийн оролцсон ажиллагаатай холбогдуулан мэдүүлэг өгөх;

25.3.2.өөрийн оролцсон асуудлаар оролцогчийн асуултад хариулах, тайлбарлах;

25.3.3.өөрийн оролцсон ажиллагааны нууцлалыг задруулахгүй байх.

26 дугаар зүйл.Хөрөнгийн үнэлгээчин

26.1.Хөрөнгийн үнэлгээг Хөрөнгийн үнэлгээний тухай хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу үнэлгээчин тогтооно.

27 дугаар зүйл.Иргэний нэхэмжлэгч

27.1.Хууль бус хөрөнгөтэй холбоотой хэлцэл хийсний улмаас эд хөрөнгийн хохирол учирсан гуравдагч этгээдийг иргэний нэхэмжлэгч гэнэ.

27.2.Иргэний нэхэмжлэгч нь холбогдогчоос өөрт учирсан хохирлыг гаргуулахаар иргэний нэхэмжлэл гаргах эрхтэй бөгөөд тус нэхэмжлэлийг шүүх уг хэргийн хамт хянан шийдвэрлэнэ.

27.3.Эрх бүхий албан тушаалтан, прокурор, шүүгч захирамж гаргаж иргэний нэхэмжлэгчээр тогтооно.

27.4.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны явцад гаргасан иргэний нэхэмжлэл нь улсын тэмдэгтийн хураамжаас чөлөөлөгдөнө.

27.5.Иргэний нэхэмжлэгчид Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 8.2 дугаар зүйлийн 1.1, 1.2, 1.4, 1.5, 1.6, 1.8, 1.10, 1.11-д заасан эрх, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 25, 26, 27 дугаар заасан эрх, үүрэг нэгэн адил хамаарна.

27.6.Иргэний нэхэмжлэгчийн гаргасан нэхэмжлэлийг тухайн хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаа дуусаагүй байхад иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журмаар шийдвэрлэхгүй.

27.7.Иргэний нэхэмжлэгч нь шүүхийн шийдвэрийн зөвхөн иргэний нэхэмжлэлтэй холбогдох хэсэгт давж заалдах болон хяналтын журмаар гомдол гаргаж болно.

27.8.Энэ хуулийн 27.2-т заасан үндэслэл байхгүй бол иргэний нэхэмжлэл гаргасан хүн, хуулийн этгээдийн нэхэмжлэлийг хүлээн авах, иргэний нэхэмжлэгчээр тогтоохоос үндэслэл бүхий шийдвэр гарган татгалзаж болох ба энэхүү шийдвэрт гомдол гаргах журмыг иргэний нэхэмжлэл гаргагчид тайлбарлана.

27.9.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны явцад иргэний нэхэмжлэгчээр тогтоохоос татгалзсан нь шүүхээр хэргийг хянан шийдвэрлэх шатанд тухайн асуудлаар дахин нэхэмжлэл гаргах эрхийг хязгаарлах үндэслэл болохгүй.

27.10.Иргэний нэхэмжлэгч гаргасан нэхэмжлэлээсээ татгалзах эрхтэй. Нэхэмжлэлээс татгалзах тухай хүсэлтийг эрх бүхий албан тушаалтан, прокурор, шүүх хөрөнгө хураан авах ажиллагааны аль ч үед хүлээн авна.

27.11.Нэхэмжлэлээс татгалзах тухай хүсэлтийг хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны болон шүүх хуралдааны тэмдэглэлд тусгах ба хэрэв бичгээр гаргасан бол хэрэгт хавсаргана.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ ХУУЛЬ БУС ХӨРӨНГӨ ШАЛГАХ ТОДОРХОЙ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛАХ ЖУРАМ

28 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгө шалгах тодорхой ажиллагаа явуулах

28.1.Эрх бүхий албан тушаалтан энэ хуульд заасны дагуу хууль бус хөрөнгө шалгах тодорхой ажиллагаа явуулж, нотлох баримт цуглуулж, бэхжүүлнэ.

28.2.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа нь хууль бус хөрөнгө байгаа газар, хүн, хуулийн этгээдийн эзэмшил газар, барилга байгууламж, тээврийн хэрэгсэл, хүний бие, эд зүйлд үзлэг, нэгжлэг хийх, баримт бичиг, мэдээлэл гаргуулан авах, эд зүйл, баримт бичгийг түр хураан авах, эд хөрөнгийг битүүмжлэх, хөрөнгийн шилжилт хөдөлгөөнийг хязгаарлах, тайлбар, мэдүүлэг авах, шинжилгээ хийлгэх ажиллагаанаас бүрдэнэ.

28.3.Эрх бүхий албан тушаалтан энэ хуульд прокурорын зөвшөөрлөөр явуулахаар зааснаас бусад ажиллагааг явуулах шийдвэрийг бие даан гаргаж явуулна.

28.4.Эрх бүхий албан тушаалтан энэ хуульд прокурорын зөвшөөрлөөр явуулахаар заасан ажиллагааг прокурорын зөвшөөрлийн үндсэн дээр явуулна.

28.5.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцад өмнө нь шалгагдаж шийдвэрлэгдээгүй зөрчил, гэмт хэргийн шинжийг илрүүлсэн бол эрх бүхий албан тушаалтан прокурорт даруй мэдэгдэж, холбогдох баримтыг хүргүүлнэ.

29 дүгээр зүйл.Прокурор зөвшөөрөл

29.1.Эрх бүхий албан тушаалтан энэ хуульд заасан прокурорын зөвшөөрлөөр явуулах ажиллагааны саналыг тухайн ажиллагааг явуулахаас 24 цагийн өмнө прокурорт хүргүүлнэ.

29.2.Прокурор энэ зүйлийн 29.1 дэх хэсэгт заасан саналыг хүлээн авсан даруй зөвшөөрөл олгох эсэх тухай шийдвэр гаргана.

29.3.Хойшлуулшгүй тохиолдолд энэ зүйлийн 29.1 дэх хэсэгт заасан ажиллагааг прокурорын зөвшөөрөлгүй явуулсан бол ажиллагаа дууссанаас хойш даруй зөвшөөрөлгүй явуулах болсон үндэслэлийн тайлбарыг бичгээр гаргаж, нотлох баримтын хамт прокурорт хүргүүлнэ.

29.4.Прокурор энэ зүйлийн 29.3 дахь хэсэгт заасан тайлбар, нотлох баримтыг хүлээн авснаас хойш 24 цагийн дотор хууль бус хөрөнгө шалгах тодорхой ажиллагааг хүчинтэйд тооцох эсэхийг шийдвэрлэнэ.

29.5.Прокурор хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг даруй явуулахгүй бол нотлох баримт гэмтэх, устах, зөөвөрлөх, нуун далдлах бодит эрсдэл байсан эсэхийг хянан шийдвэрлэхийн тулд тухайн ажиллагаанд оролцсон хүнийг дуудаж мэдүүлэг авч, шаардлагатай нэмэлт материалыг эрх бүхий албан тушаалтнаас гаргуулан авч болно.

29.6.Прокурор эрх бүхий албан тушаалтнаас ирүүлсэн тайлбар, нотлох баримттай танилцсаны дараа дараах шийдвэрийн аль нэгийг гаргана:

29.6.1.хууль бус хөрөнгө шалгах тодорхой ажиллагааг хүчинтэйд тооцох;

29.6.2.хууль бус хөрөнгө шалгах тодорхой ажиллагаа, нотлох баримтыг хүчингүй болгох.

29.7.Энэ зүйлийн 29.8.2-т заасан прокурорын шийдвэрт хураан авсан эд зүйл, баримт бичиг, битүүмжилсэн эд хөрөнгийг эзэмшигчид нь эргүүлэн олгохыг даалгана.

29.8.Энэ хуулийн 30, 31, 34, 35, 36, 45 дахь хэсэгт заасан тодорхой ажиллагаа явуулахад хойшлуулшгүйгээс бусад тохиолдолд эрх бүхий албан тушаалтан прокурорын зөвшөөрөл авах бөгөөд тус ажиллагааны тухай эрх бүхий албан тушаалтны саналд дараах зүйлийг тусгана:

29.8.1.санал гаргасан эрх бүхий албан тушаалтны нэр;
29.8.2.ажиллагааны төрөл;
29.8.3.ажиллагаа явуулах зорилго, үндэслэл;
29.8.4.ажиллагаанд хамрагдах хүн, хуулийн этгээд, байгууллага, объект;

29.8.5.ажиллагаа явуулах газар, нэвтрэх, дамжин орох орон байрны хаяг, эзэмшил газрын байршил;

29.8.6.ажиллагаа явуулах хугацаа;
29.8.7.ажиллагааг шөнийн цагаар явуулах бол энэ тухай үндэслэл бүхий тайлбар.

29.9.Прокурор энэ хуулийн 29.8-д заасан саналыг хүлээн авсан даруй ажиллагаа явуулах зөвшөөрөл олгох эсэх тухай шийдвэр гаргаж, эрх бүхий албан тушаалтны саналтай танилцан тогтоол үйлдэн гарын үсэг зурж баталгаажуулна.

30 дугаар зүйл.Үзлэг хийх

30.1.Эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгийг шалган шийдвэрлэхэд ач холбогдол бүхий нөхцөл байдал, нотлох баримтыг тогтоох зорилгоор хүний бие, орон байр, байгууллага, хөрөнгө, техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, программ хангамж, мэдээлэл, мэдээллийн сан, тээврийн хэрэгсэл, эд зүйл, баримт бичиг, ачаа тээш, бусад шаардлагатай эд зүйлд үзлэг хийнэ.

30.2.Хүний биед хийх үзлэгийг энэ хуульд заасны дагуу тухайн хүнтэй адил хүйсийн эрх бүхий албан тушаалтан хийнэ. Арван найман насанд хүрээгүй хүний биед үзлэг хийх ажиллагаанд хүүхдийн хууль ёсны төлөөлөгчийг байлцуулна.

30.3.Үзлэг хийхдээ тухайн хүнд байгаа зүйлийг нь гаргуулах, эсхүл гадна талаас нь харах, гараар тэмтрэх, тусгай багаж ашиглах аргаар хийж болно.

30.4.Хүний биед үзлэг хийхэд өмссөн хувцас, биедээ авч яваа эд зүйлийг хамтад нь үзэх ба.

30.5.Үзлэг хийхэд хугацаа шаардагдах, эсхүл бусад үндэслэл байвал эрх бүхий байгууллага дээр хийж болно.

30.6.Үзлэг хийхэд эзэмшигч, хариуцагчийг байлцуулна. Эзэмшигч, хариуцагчийг оролцуулах боломжгүй тохиолдолд хөндлөнгийн гэрчийг байлцуулах, эсхүл гэрэл зураг, дуу-дүрсний бичлэгээр бэхжүүлж болно.

30.7.Үзлэг хийх үед хуулиар хориглосон зүйл илэрвэл хураан авч, тэмдэглэлд тусган, прозурорт мэдэгдэнэ.

30.8.Үзлэг хийх явцад хүний амь нас, эрүүл мэндэд аюул, орчинд хөнөөл учруулж болзошгүй тэсэрч дэлбэрэх болон химийн хортой бодис, бусад эд зүйл байна гэж үзвэл холбогдох мэргэжилтнийг оролцуулж болно.

30.9.Үзлэг хийх явцад шаардлагатай бол шинжилгээнд зориулж хэв загвар, дээж авах, эд хөрөнгө битүүмжлэх, эд зүйл, баримт бичиг хураан авах ажиллагааг явуулж болно.

30.10.Үзлэг хийлгэхээс татгалзсан, эсэргүүцэл үзүүлсэн бол үзлэгийг албадан гүйцэтгэнэ.

31 дүгээр зүйл.Нэгжлэг хийх

31.1.Эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд ач холбогдолтой хөрөнгө, баримт бичиг, эд зүйл, эсвэл нотлох баримт байна гэх хангалттай үндэслэл байвал тэдгээрийг илрүүлэхээр орон байр, байгууллага, газар, тээврийн хэрэгсэл, эд хөрөнгө, хүний бие, бусад шаардлагатай объектод нэгжлэг хийнэ.

32 дугаар зүйл.Мэдээлэл, баримт бичиг гаргуулан авах

32.1.Эрх бүхий албан тушаалтан хаалттай болон хязгаарлалттай мэдээлэл эсэхээс үл хамааран хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд ач холбогдол бүхий аливаа мэдээлэл, баримт бичгийг холбогдох байгууллага, албан тушаалтан, иргэнээс гаргуулан авна.

32.2.Энэ зүйлийн 32.1 дэх хэсэгт заасан байгууллага, албан тушаалтан, иргэн эрх бүхий албан тушаалтны даалгаварт заасан хугацаа, хэлбэрийн дагуу мэдээлэл, баримт бичгийг гарган өгч, нууцыг хадгална.

32.3.Эрх бүхий албан тушаалтан, прокурор хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа явуулахдаа хаалттай болон хязгаарлалттай мэдээлэл агуулсан баримт бичиг, мэдээллийг цуглуулсан бол мэдээллийг хамгаалахад шаардлагатай арга хэмжээг авна.

32.4.Эрх бүхий албан тушаалтан нь татвар, санхүүгийн мэдээллийн алба, нотариат, банк, даатгал, хөрөнгийн бирж, үнэт цаасны арилжаа эрхлэгч, банк бус санхүүгийн байгууллага, хадгаламж, зээлийн хоршоо, виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэх эрхтэй байгууллагаас гүйлгээ, хадгаламж, зээлийн зэрэг хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд ач холбогдол бүхий мэдээллийг гаргуулан авна.

32.5.Мэдээллийг гаргаж өгсөн этгээд нь тухайн ажиллагааны нууцлалыг хангах үүрэгтэй бөгөөд зөрчсөн тохиолдолд хуульд заасан хариуцлага хүлээнэ.

33 дугаар зүйл.Хууль бус байж болзошгүй хөрөнгө, эд зүйл, баримт бичиг түр хураан авах

33.1.Эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгийг шалган тогтоох зорилгоор хууль бус байж болзошгүй хөрөнгө, эсхүл хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд ач холбогдолтой эд зүйл, баримт бичгийг хойшлуулшгүй тохиолдолд түр хураан авч болно.

33.2.Эрх бүхий албан тушаалтан түр хураан авах ажиллагааг эхлэхийн өмнө түр хураан авах хөрөнгө, орлого, эд зүйл, баримт бичгийг сайн дураар гаргаж өгөх, зааж өгөх боломжийг тухайн этгээдэд олгоно.

33.3.Эрх бүхий албан тушаалтан шуудан болон тээвэр, хүргэлтээр явуулсан зүйлийг шуудан болон тээвэр, хүргэлтэд байх үед нь түр хураан авах, эсхүл үзлэг хийж болно.

33.4.Зарим онцлох эд зүйл, үнэт эдлэл, түүх, соёлын дурсгалт зүйл, аюултай бодисыг хураан авах ажиллагаанд мэргэжилтнийг оролцуулж, эсхүл мэргэжлийн байгууллагад хандан гүйцэтгүүлж болно.

33.5.Баримт бичгийг эхээр нь, шаардлагатай бол хууль ёсны эзэмшигчид эхийг нь буцаан олгож, хуулбарыг зөрчлийн хэрэгт хавсарган тэмдэглэлд тусгана.

33.6.Түр хураан авсан хөрөнгө, орлого, эд зүйл, баримт бичгийн жагсаалт, тэмдэглэлийг эд зүйл, баримт бичгээ хураалгасан болон тухайн ажиллагаанд байлцсан хүнээр гарын үсэг зуруулж, хувийг эд зүйлийн эзэмшигч, эсхүл түүний хууль ёсны төлөөлөгч, өмгөөлөгчид даруй гардуулна.

33.7.Хөрөнгө, эд зүйл, баримт бичиг түр хураан авах ажиллагааны үед үзлэг хийхдээ энэ хуулийн 30 дугаар зүйлд заасан журмыг баримтална.

33.8.Хэрэгт ач холбогдолтой цахим баримтыг хуулбарлан авах, эсхүл түүнийг нэвтрэх боломжийг хязгаарлах боломжгүй бол цахим төхөөрөмжийг хураан авч болно.

33.9.Энэ хуулийн 33.1-д заасны дагуу эрх бүхий албан тушаалтан хөрөнгийг түр хураан авсан тохиолдолд тус ажиллагааны тухай прокурорт нэн даруй мэдэгдэж, 3 хоногийн дотор шүүхээр шийдвэрлүүлнэ.

33.10.Дараах үндэслэлээр, хойшлуулшгүйгээс бусад тохиолдолд эрх бүхий албан тушаалтан, прокурорын саналыг үндэслэн шүүхээс хөрөнгө, эд зүйл, баримт бичгийг түр хураан авах асуудлыг шийдвэрлэнэ:

33.10.1.хөрөнгийг устгах, захиран зарцуулах, өмчлөгч, эзэмшигчийг өөрчлөх, нуун далдлах эрсдэл байвал;

33.10.2.хөрөнгийн үнэд илтэд нөлөөлөх нөхцөл байдалтай бол;

33.10.3.хөрөнгийг гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэхэд ашиглах боломжтой;

33.10.4.тухайн хөрөнгө үрэгдэх, тоногдох, шинж чанарыг өөрчлөх болон хөрөнгийг цаашид хураах боломжгүй болгох бусад эрсдэл байвал.

33.11.Түр хураан авах тухай тогтоолд хөрөнгийн өмчлөгч, эзэмшигчийн мэдээлэл, хөрөнгийн талаарх мэдээлэл, хөрөнгийн баримт бичиг, хууль бус хөрөнгө гэж үзэх үндэслэлтэй нөхцөл байдал, тухайн хөрөнгийг түр хураан авах үндэслэл, нөхцөл байдлын талаар тусгана.

34 дүгээр зүйл.Түр хураан авсан хөрөнгийн хадгалалт, хамгаалалт

34.1.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцад түр хураан авсан хөрөнгийн хадгалалт хамгаалалтыг шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагын Хөрөнгө хамгаалах албанд хадгалуулахаар шүүхийн захирамжийн хамт хүлээлгэн өгнө.

34.2.Энэ хуулийн 34.1-д заасан шийдвэрийг прокурор хөрөнгийн эзэмшигч, өмчлөгч, ашиглагч, холбогдогч, түүний өмгөөлөгчид 5 хоногийн дотор танилцуулна.

34.3.Хууль бус хөрөнгийг шалган шийдвэрлэсэн шүүхийн шийдвэр хуулийн хүчин төгөлдөр болох хүртэл, эсхүл хууль бус хөрөнгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон шийдвэрт гомдол гаргах, давж заалдах хугацаа дуустал түр хураан авсан хөрөнгө, орлого, эд зүйлийг хадгална.

34.4.Түр хураан авсан үндэсний болон гадаад валютыг тусгай дансанд байршуулна.

34.5.Түр хураан авсан хөрөнгө, эд зүйлийг хадгалах талаар гаргасан оролцогчийн хүсэлтийг үндэслэн, тэдгээрийг хадгалах асуудлыг шүүхийн шийдвэрт тусгайлан зааж болно.

34.6.Тусгай хадгалалт, хамгаалалт шаардлагатай хөрөнгө, эд зүйл, шинжилгээний объектыг шинжилгээний байгууллагын шинжээчийн саналаар өөр байгууллагад хадгалуулж болно.

34.7.Энэ зүйлийн 34.6 дахь хэсэгт заасны дагуу түр хураан авсан хөрөнгө, эд зүйлийг хадгалах, хамгаалах, хяналт тавих үүрэг хүлээсэн байгууллага, албан тушаалтан тэдгээрийн бүрэн бүтэн байдлыг хариуцна.

34.8.Хууль бус хөрөнгийн хэргийг шүүхэд шилжүүлэхэд хадгалалтын баримтыг хууль бус хөрөнгийн хэрэгт хавсаргана.

34.9.Түр хураан авсан хөрөнгө, эд зүйл, шинжилгээний объект нь хүний эрүүл мэнд, байгаль орчин, мал амьтанд хортой нөлөө үзүүлэх, нийтийн аюулгүй байдалд сөргөөр нөлөөлөх бодит үндэслэл бий болсон, эсхүл түргэн муудах, гэмтэх, устах, эсхүл хууль бус хөрөнгийг шийдвэрлэгдэх хүртэл чанар нь муудах хөрөнгө, эд зүйлийг эзэмшигчид нь буцаан өгөх боломжгүй тохиолдолд эрх бүхий албан тушаалтан шүүхэд хүсэлт гаргаж шийдвэрлүүлнэ.

34.10.Эрх бүхий албан тушаалтны хүсэлтийг хүлээн авсан шүүх ажлын 2 өдрийн дотор дараах шийдвэрийн аль нэгийг гаргана:

- 34.10.1.хэрэгцээний дагуу зохих байгууллагад шилжүүлэх;
- 34.10.2.хадгалуулахаар зохих байгууллагад шилжүүлэх;
- 34.10.3.худалдан борлуулж орлогыг тусгай дансанд хадгалах.

34.11.Хууль бус хөрөнгийн хэргийг хянан шийдвэрлэсэн шүүхийн шийдвэрт түр хураан авсан, битүүмжилсэн хөрөнгө, эд зүйлийг буцаан олгохоор заасан боловч энэ зүйлийн 34.10.1, 34.10.3-т заасны дагуу тухайн хөрөнгө, эд зүйлийг шилжүүлсэн, худалдан борлуулсан тохиолдолд эзэмшигчид нь адил төрөл, чанарын эд зүйлийг олгох, эсхүл үнийг төлнө.

34.12.Хөрөнгө хамгаалах алба нь энэ зүйлийн 34.10 дахь хэсэгт заасан ажиллагааны тэмдэглэл, шилжүүлсэн, худалдан борлуулсан хөрөнгө, эд зүйлийн жагсаалтыг эрх бүхий албан тушаалтанд хууль бус хөрөнгийн хэрэгт хавсаргахаар хүргүүлнэ.

34.13.Хууль бус хөрөнгийн хэргийн материал, хураан авсан, битүүмжилсэн хөрөнгө, эд зүйлийг хүлээн авах, хадгалах, шилжүүлэх болон энэ зүйлийн 34.10 дахь хэсэгт заасан ажиллагааны журмыг Улсын ерөнхий прокурор, Авлигатай тэмцэх газрын дарга хамтран батална.

34.14.Түр хураан авсан хөрөнгө нь хууль ёсоор олж авсан болох нь тайлбарлагдвал шүүгчийн захирамжаар эзэмшигч, өмчлөгч, ашиглагчид нь буцаан олгоно.

35 дугаар зүйл.Эд хөрөнгө битүүмжлэх

35.1.Хураан авах эд хөрөнгө нь овор хэмжээ, эсхүл бусад шалтгаанаар хууль бус хөрөнгийн хэрэгт хадгалах боломжгүй бол байгаа газарт нь битүүмжилнэ.

35.2.Эд хөрөнгийг битүүмжлэхдээ эд хөрөнгийг бусдад шилжүүлэх, устгах, өөрчлөх, захиран зарцуулах, хөдөлгөхийг хориглож, тухайн хүнд өөрт нь, эсхүл бусад боломжтой хүнд хадгалах, хамгаалах үүрэг хүлээлгэнэ.

35.3.Эрх бүхий албан тушаалтан энэ зүйлийн 35.2 дахь хэсэгт заасны дагуу хадгалах, хамгаалах үүрэг хүлээсэн хүнд эд хөрөнгийг хүлээлгэн өгч, хуульд заасан хариуцлагыг сануулж гарын үсэг зуруулна.

35.4.Эд хөрөнгө битүүмжлэх ажиллагааг хураан авах, үзлэг хийх ажиллагаатай хамтатган явуулж болно.

35.5.Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулийн 87 дугаар зүйлд заасан хүний зайлшгүй хэрэгцээний эд зүйлийг битүүмжлэхгүй.

36 дугаар зүйл.Хөрөнгийн шилжилт хөдөлгөөнийг хянах, хязгаарлах

36.1.Эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгө байж болох, эсхүл хууль бус хөрөнгийг шалган шийдвэрлэхэд ач холбогдолтой хөрөнгийг нуух, устгах, эрх шилжүүлэх үндэслэл бүхий сэжиг байвал үл хөдлөх болон эдийн бус хөрөнгө, санхүүгийн хэрэгсэл, зохиогчийн эрх, патент, гэрчилгээ, зөвшөөрөл, тээврийн хэрэгслийн бүртгэлийн шилжилт хөдөлгөөнийг хязгаарлах, банк болон бусад санхүүгийн байгууллагад байгаа мөнгөн хөрөнгийн гүйлгээний шилжилт хөдөлгөөнийг хязгаарлах, тусгаарлахыг зохих байгууллагад даалгана.

37 дугаар зүйл.Тайлбар, мэдүүлэг

37.1.Эрх бүхий албан тушаалтан нь холбогдогч, гэрч, шинжээч, мэргэжилтэн, хөрөнгийн үнэлгээчин, бусад оролцогчоос хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд ач холбогдол бүхий нөхцөл байдлын талаар, шинжээч, үнэлгээчин, мэргэжилтнээс гаргасан дүгнэлт, оролцсон ажиллагааных нь талаар тайлбарлуулах, эсхүл тодруулах зорилгоор тайлбар, мэдүүлэг авч болно.

37.2.Эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус байж болзошгүй хөрөнгийн талаар тодруулах, хууль бус хөрөнгийг шалган шийдвэрлэхэд ач холбогдол бүхий баримт, мэдээллийг олох зорилгоор мэдүүлэг авна.

37.3.Мэдүүлгийг тухайн хүнийг эрх бүхий байгууллагад ирүүлэн, эсхүл тухайн хүний байгаа газарт авч болно.

37.4.Холбогдогчоос мэдүүлэг авахын өмнө түүнд үнэн зөв мэдүүлэг өгөхийн ач холбогдлыг тайлбарлаж, хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаатай холбоотой нууцыг хадгалах талаар мэдэгдэнэ.

37.5.Эрх бүхий албан тушаалтан хүнийг албадан ирүүлэх, өөрийн болон гэр бүлийн гишүүд, эцэг /эх/, үр хүүхдийнхээ эсрэг мэдүүлэг өгөхийг шаардах эрхгүй.

37.6.Тухайн хүн хүсвэл мэдүүлгийг бичгээр авч болно.

37.7.Эрх бүхий албан тушаалтан мэдүүлгийг асуулт асууж, хариулт авах хэлбэрээр явуулна.

37.8.Эрүүдэн шүүх болон бусад хэлбэрээр хэрцгий, хүнлэг бусаар, эсхүл хүний нэр төрийг гутаан доромжлон харьцаж мэдүүлэг авахыг хориглоно.

37.9.Мэдүүлэг өгч байгаа хүн тоо болон санахад төвөгтэй бусад зүйлийн талаар мэдүүлэг өгөх бол эрх бүхий албан тушаалтны зөвшөөрснөөр баримт бичиг, бичлэг ашиглаж болно. Ашигласан баримт бичиг, бичлэгийн тухай тэмдэглэлд тусгаж, боломжтой бол мэдүүлгийн тэмдэглэлд хавсаргана.

37.10.Мэдүүлэг өгч байгаа хүнд эд мөрийн баримтыг үзүүлэх, тухайн хууль бус хөрөнгийн талаар бусад хүнээс өгсөн мэдүүлгийг танилцуулж, энэ талаар мэдүүлэг авч болно.

37.11.Мэдүүлэг авах ажиллагааг 3 цагаас илүү хугацаагаар явуулах бол 30 минутын завсарлага авна. Нэг удаагийн мэдүүлэг авах ажиллагаа нийт 6 цагаас хэтэрч болохгүй.

37.12.Мэдүүлэг авч дуусмагц тэмдэглэлийг мэдүүлэг өгч байгаа хүнд танилцуулж, нэмэлт оруулах, засвар хийх боломж олгоно.

37.13.Мэдүүлэг өгөхөөс татгалзсан бол энэ тухай тэмдэглэлд тусгана.

37.14.Хууль бус хөрөнгийн ул мөр арилах, холбогдогч оргон зайлж болзошгүйгээс бусад тохиолдолд мэдүүлгийг шөнийн цагаар авахыг хориглоно.

37.15.Эрх бүхий албан тушаалтан мэдүүлгийг тэмдэглэлээр бэхжүүлж, мэдүүлэг өгсөн хүн гарын үсэг зурж баталгаажуулна.

37.16.Мэдүүлэг өгч байгаа хүнд мэдэгдэн дууны, дүрсний, дуу-дүрсний бичлэг хийж болно.

38 дугаар зүйл.Шинжилгээ хийлгэх

38.1.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцад эд зүйл, хөрөнгийн үнэлгээ тогтоохоор, эсхүл тусгай мэдлэг зайлшгүй шаардлагатай бол шүүх, прокурор, эрх бүхий албан тушаалтан шийдвэр гаргаж шинжилгээ хийлгэнэ.

38.2.Тусгай мэдлэг, мэргэжил эзэмшсэн эрх бүхий албан тушаалтан өөрөө бие даан шинжилгээ хийж, магадалгаа гаргаж болно.

38.3.Гэрч, холбогдогч хууль бус хөрөнгийг шалган шийдвэрлэхэд ач холбогдол бүхий байдлыг бодитой тусгаж, зөв мэдүүлэг өгөх чадвартай эсэхэд эргэлзээ төрвөл сэтгэцийн байдлыг тодорхойлох шинжилгээ хийлгэж болно.

38.4.Оролцогч шинжээчийн дүгнэлттэй санал нийлэхгүй бол эрх бүхий албан тушаалтан, прокурорт энэ хуульд заасан журмын дагуу гомдол гаргаж болно.

38.5.Оролцогчийн хүсэлтээр дахин шинжилгээг нэг удаа хийж болно.

38.6.Шинжээч шинжилгээний дүгнэлт гаргахдаа Шүүх шинжилгээний тухай хуульд заасан журмыг баримтална.

39 дүгээр зүйл.Тайлбар, мэдүүлгийг газар дээр нь шалгах

39.1.Эрх бүхий албан тушаалтан илэрсэн нөхцөл байдлыг шалгах, тогтоох, зааж өгсөн газрыг шалгах, урьд өгсөн тайлбар, мэдүүлгийн үнэн зөвийг харьцуулан тогтоох зорилгоор тайлбар, мэдүүлгийг газар дээр нь шалгаж болно.

40 дүгээр зүйл.Таньж олуулах

40.1.Эрх бүхий албан тушаалтан хөрөнгө шалгах ажиллагаанд ач холбогдолтой нөхцөл байдлыг тогтоох, тодруулах зорилгоор хүн, мал, амьтан, эд зүйл, тодорхой газар, орон байрыг таньж олуулж болно.

41 дүгээр зүйл.Тэмдэглэл үйлдэх журам

41.1.Энэ хуульд өөрөөр заагаагүй бол тэмдэглэлд хууль бус хөрөнгө шалгах тодорхой ажиллагааны явц, дэс дараалал, илэрсэн нөхцөл байдал, авсан арга хэмжээ, үр дүн болон дараах нийтлэг зүйлийг тусгана:

41.1.1.ажиллагааг явуулсан эрх бүхий албан тушаалтны нэр, албан тушаал;

41.1.2.ажиллагааг явуулсан газар, эхэлсэн, дууссан он, сар, өдөр, цаг, минут, хэрэгжүүлэх явцад хугацаа тасалдсан бол түүний шалтгаан, хугацаа;

41.1.3.ажиллагааг прокурорын зөвшөөрлөөр явуулж байгаа бол зөвшөөрлийн дугаар, хүчинтэй хугацаа;

41.1.4.ажиллагааг хойшлуулшгүй тохиолдолд явуулж байгаа бол үндэслэл бүхий нөхцөл байдлын талаар;

41.1.5.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд оролцсон хүний эцэг /эх/-ийн болон өөрийн нэр, оршин суугаа газрын хаяг, байршил;

41.1.6.ажиллагаанд байлцсан бусад хүний хувийн баримт бичиг дэх мэдээлэл;

41.1.7.ажиллагаанд оролцсон хүнд эрх, үүргийг тайлбарласан тухай;

41.1.8.оролцогч, гэрчээс санал, хүсэлт гаргасан эсэх, түүнийг хэрхэн шийдвэрлэсэн.

41.2.Тэмдэглэлд эрх бүхий албан тушаалтан, ажиллагаанд оролцсон хүн гарын үсэг зурна. Тэмдэглэл хэд хэдэн хуудастай бол ажиллагаанд оролцсон хүн хуудасны нүүр тус бүрд гарын үсэг зурна.

41.3.Тэмдэглэлд нэмэлт оруулсан, засвар хийсэн бол ямар засвар, өөрчлөлт хийсэн талаар тусгаж, энэ зүйлийн 41.2 дахь хэсэгт заасан аргаар баталгаажуулна.

41.4.Ажиллагаанд оролцсон хүн гарын үсэг зурахаас татгалзсан, эсхүл баталгаажуулах боломжгүй бол шалтгааныг тэмдэглэлд тусгана.

41.5.Ажиллагааны явцад хийсэн дууны, дүрсний, дуу-дүрсний бичлэг, гэрэл зураг, гар зураглал, хэв загварыг тэмдэглэлд хавсаргана.

41.6.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцыг дуу-дүрсний бичлэгээр бэхжүүлж болно.

41.7.Энэ хуульд заасан үндэслэлээр хялбаршуулсан журмаар хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны тэмдэглэлийн маягтыг Улсын ерөнхий прокурор батална.

41.8.Тэмдэглэлд хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд ашиглаж байгаа техник хэрэгслийн нэр төрөл, үзүүлэлтийг тэмдэглэж, бичлэг хийсэн цаг, минут, авсан гэрэл зургийн тоог тусгана. Дуу-дүрсний бичлэгт тухайн ажиллагааны зорилго, он, сар, өдөр, байршил, эхэлсэн, дууссан цаг, минутыг тусгана.

41.9.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд оролцсон хүн хүндэтгэн үзэх шалтгааны улмаас тэмдэглэлд гарын үсэг зурах боломжгүй бол энэ тухай эрх бүхий албан тушаалтан тайлбар бичиж тэмдэглэлд хавсаргана.

42 дугаар зүйл.Нотлох баримт цуглуулах, бэхжүүлэх

42.1.Хууль бус хөрөнгийг шалган шийдвэрлэхэд ач холбогдол бүхий хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу олж авсан аливаа баримтат мэдээллийг хууль бус хөрөнгийн нотлох баримт гэнэ.

42.2.Хууль бус хөрөнгийн нотлох баримт нь гэрч, холбогдогчийн мэдүүлэг, бичмэл болон эд мөрийн баримт, эсхүл баримт бичиг, шинжээчийн дүгнэлт, мэдүүлэг, гэрэл зураг, зураглал, дууны, дүрсний, дуу-дүрсний бичлэг, хэв загвар, дээж, хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны болон шүүх хуралдааны тэмдэглэл, хүн, хуулийн этгээд, албан тушаалтнаас ирүүлсэн хууль бус хөрөнгийн талаарх гомдол, мэдээлэл, бусад баримтаар тодорхойлогдоно.

42.3.Иргэд, байгууллагаас ирүүлсэн гомдол, мэдээллийг шалгах явцад хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу цуглуулж, бэхжүүлсэн баримтат мэдээллийг нотлох баримтаар тооцно.

42.4.Нотлох баримтыг хууль бус арга, хэрэгслээр цуглуулж, бэхжүүлэхийг хориглоно.

42.5.Прокурор, эрх бүхий албан тушаалтанд оролцогчоос гаргаж өгсөн эд зүйл, баримт бичиг, бусад баримтыг олж авсан эх сурвалжийг заагаагүй бол дангаараа нотлох баримт болохгүй.

42.6.Оролцогчийн гаргасан нотлох баримт шалгуулах хүсэлтийг энэ хуульд заасан журмаар шийдвэрлэнэ.

42.7.Хуульд заасан журам зөрчиж цуглуулсан, бэхжүүлсэн нотлох баримт нотлох чадвараа алдах бөгөөд энэ хуульд заасан шийдвэрийн үндэслэл болохгүй.

42.8.Хүн, хуулийн этгээд, албан тушаалтны гаргаж өгсөн эх бичмэл нотлох баримтыг тухайн хөрөнгийн талаар гаргасан шийдвэр хүчин төгөлдөр болсны дараа буцаан өгч хуулбарыг хэрэгт хавсаргаж болно.

43 дугаар зүйл.Холбогдогчийг дуудан ирүүлэх

43.1.Эрх бүхий албан тушаалтан мэдүүлэг авах, шийдвэр танилцуулах, хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд оролцуулахаар холбогдогчийг дуудан ирүүлж болно.

43.2.Холбогдогчийг дуудах хуудсаар, эсхүл харилцаа холбооны хэрэгсэл ашиглан дуудаж болно.

43.3.Холбогдогч оргон зайлсан бол түүний хаана байгааг олж тогтоох зорилгоор цагдаагийн байгууллагаар эрэн сурвалжлах ажиллагааг хийлгэнэ.

43.4.Эрэн сурвалжлах ажиллагааны зардлыг зардлын баримт үндэслэн холбогдогчоор нөхөн төлүүлнэ.

43.5.Холбогдогч дуудсан цагт ирээгүй бол түүнийг прокурорын шийдвэрээр албадан ирүүлнэ.

43.6.Холбогдогчийг албадан ирүүлэх журмыг Улсын Ерөнхий прокурор, Авлигатай тэмцэх газрын дарга хамтран батална.

44 дүгээр зүйл.Хууль бус хөрөнгийн хэргийг нэгтгэх, тусгаарлах

44.1.Нэг, эсхүл хэд хэдэн хууль бус хөрөнгөтэй хэд хэдэн холбогдогч хамтран холбогдсон, эсхүл нэг холбогдогч хэд хэдэн хууль бус хөрөнгөтэй холбогдсон бол хууль бус хөрөнгийн хэргийг нэгтгэж шалгах ажиллагааг явуулж болно.

44.2.Хууль бус хөрөнгийн хэргийг тал бүрээс нь бүрэн бодитой шалган шийдвэрлэхэд саад болохгүй бол зарим холбогдогчид холбогдох хууль бус хөрөнгийн хэргийг тусгаарлаж болно.

44.3.Хууль бус хөрөнгийн хэргийг нэгтгэх, эсхүл тусгаарлах тухай саналыг эрх бүхий албан тушаалтан энэ хуульд заасны дагуу прокурорт гаргана.

44.4.Прокурор энэ зүйлийн 44.3 дахь хэсэгт заасан саналыг хүлээн авснаас хойш ажлын 3 өдөрт багтаан дараах шийдвэрийн аль нэгийг гаргана:

44.4.1.хууль бус хөрөнгийн хэргийг тусгаарлах, эсхүл нэгтгэх;

44.4.2.хууль бус хөрөнгийн хэргийг тусгаарлах, эсхүл нэгтгэхээс татгалзах.

44.5.Эрх бүхий албан тушаалтан энэ зүйлийн 44.4 дэх хэсэгт заасан прокурорын шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл энэ хуульд заасан журмаар гомдол гаргана.

44.6.Хууль бус хөрөнгийн хэргийг нэгтгэн шалгах ажиллагааг явуулсан боловч зарим хууль бус хөрөнгийн хэрэг нь нотлогдоогүй бол эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгийн хэргийг тусгаарлан, хэрэгсэхгүй болгоно.

45 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгө шалгах нууц ажиллагаа явуулах

45.1.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаанд ач холбогдолтой нөхцөл байдлыг тогтоох зорилгоор хууль бус хөрөнгө шалгах нууц ажиллагааг хуульд заасны дагуу, прокурорын зөвшөөрлөөр, эрх бүхий гүйцэтгэх албан тушаалтнаар хийлгэнэ.

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ ЭРХ ХЯЗГААРЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ

46 дугаар зүйл.Эрх хязгаарлах арга хэмжээ

46.1.Эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа хэвийн явагдах нөхцөлийг хангах зорилгоор энэ хуульд заасан журмын дагуу, прокурорын шийдвэрээр эрх хязгаарлах дараах арга хэмжээг авна:

46.1.1.Монгол Улсын хилээр гарах эрхийг түр түдгэлзүүлэх.
46.1.2.үнэт цаасны арилжааг түр зогсоох, үнэт цаас тусгаарлах.

46.2.Энэ зүйлийн 46.1 дэх хэсэгт заасан эрх хязгаарлах арга хэмжээг давхардуулан хэрэглэж болно.

46.3.Эрх бүхий албан тушаалтан, прокурор, шүүгч дараах тохиолдолд эрх хязгаарлах арга хэмжээг цуцална:

46.3.1.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа дууссан;
46.3.2.эрх хязгаарлах арга хэмжээ авсан үндэслэл арилсан;
46.3.3.эрх хязгаарлах арга хэмжээг үндэслэлгүй авсан нь тогтоогдсон.

46.4.Эрх хязгаарлах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх нөхцөл, журмыг Авлигатай тэмцэх газрын дарга, Улсын ерөнхий прокурортой хамтран батална.

46.5.Эрх хязгаарлах арга хэмжээний хугацаа хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны хугацаанаас хэтрэхгүй байна.

47 дугаар зүйл.Монгол Улсын хилээр гарах эрхийг түр түдгэлзүүлэх

47.1.Прокурор хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд саад учруулж болзошгүй талаархи эрх бүхий албан тушаалтны саналыг үндэслэлтэй гэж үзвэл холбогдогчийн Монгол Улсын хилээр гарах эрхийг түр түдгэлзүүлж болно.

47.2.Энэ зүйлийн 47.1 дэх хэсэгт заасан прокурорын шийдвэрийг холбогдох байгууллага, албан тушаалтан хэрэгжүүлнэ.

47.3.Прокурор энэ хуулийн 46 дугаар зүйлийн 46.3 дахь хэсэгт заасан үндэслэлээр Монгол Улсын хилээр гарах эрхийг түр түдгэлзүүлэх арга хэмжээг цуцална.

47.4.Монгол Улсын хилээр гарах эрхийг түр түдгэлзүүлэх арга хэмжээг барьцаагаар солиулах тухай холбогдогчийн гаргасан хүсэлтийг прокурор хангах үндэслэлтэй гэж үзвэл мөнгөн хэлбэрээр барьцаа авч, Монгол Улсын хилээр гарах эрхийг түдгэлзүүлэх арга хэмжээг түр хугацаагаар цуцалж болно.

47.5.Барьцааг холбогдогч өөрөө, эсхүл түүний өмнөөс бусад хүн, хуулийн этгээд гаргаж болно.

47.6.Төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд бусдын өмнөөс барьцаа гаргахыг хориглоно.

47.7.Барьцааны хэмжээг холбогдох хууль бус хөрөнгийн хэмжээгээр тогтооно.

47.8.Холбогдогч хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд саад учруулахгүй байх үүргийг хүлээж, оргон зайлсан, зөрчсөн тохиолдолд барьцааг улсын орлого болгоно.

47.9.Барьцааны мөнгийг төрийн сан дахь тусгай дансанд байршуулна.

47.10.Холбогдогчийн өмнөөс барьцаа гаргасан хүн, хуулийн этгээд барьцааны үүрэг биелэгдэхээс өмнө үүргээсээ татгалзаж, барьцааны мөнгийг буцаан авах эрхгүй.

47.11.Барьцааны мөнгийг хадгалах, буцаан олгох журмыг Улсын ерөнхий прокурор, санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамтран батална.

ДОЛООДУГААР БҮЛЭГ ХУУЛЬ БУС ХӨРӨНГӨ ШАЛГАХ АЖИЛЛАГАА

48 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаа явуулах

48.1.Дараах тохиолдолд эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгүүлж, хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагаа явуулна:

48.1.1.Авлигатай тэмцэх газар хуулиар хүлээсэн чиг үүргээ хэрэгжүүлэх явцад хууль бус хөрөнгийг илрүүлсэн;

48.1.2.хууль бус хөрөнгийн талаар гомдол, мэдээлэл ирсэн;

48.1.3.хууль бус хөрөнгийнхөө талаар өөрөө илчилж ирсэн;

48.1.4.байгууллага, албан тушаалтнаас харьяаллын дагуу хууль бус хөрөнгийн талаархи холбогдох баримтыг шилжүүлэн ирүүлсэн.

48.2.Эрх бүхий албан тушаалтан энэ зүйлийн 48.1 дэх хэсэгт заасан хууль бус хөрөнгийг илрүүлсэн, эсхүл гомдол, мэдээллийг хүлээн авснаас хойш ажлын 5 өдрийн дотор шалгаж, дараахь шийдвэрийн аль нэгийг гаргана:

48.2.1.гомдол, мэдээллийг харьяаллын дагуу шилжүүлэх;

48.2.2.гомдол, мэдээллийг хүлээн авахаас татгалзах;

48.2.3.хялбаршуулсан журмаар хууль бус хөрөнгийг шалган шийдвэрлэх;

48.2.4.хууль бус хөрөнгийн хэрэг нээх.

48.3.Эрх бүхий албан тушаалтан энэ зүйлийн 48.2 дахь хэсэгт заасан шийдвэр гаргасан даруй хууль бус хөрөнгийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэнэ.

49 дүгээр зүйл.Хууль бус хөрөнгийн талаарх гомдол, мэдээлэл хүлээн авах

49.1.Авлигатай тэмцэх газар нь хууль бус хөрөнгийн талаархи гомдол, мэдээллийг амаар, бичгээр, цахимаар болон харилцаа холбооны хэрэгслээр дамжуулан хүлээн авна.

49.2.Гомдол, мэдээллийг бичгээр гаргасан бол гомдол гаргагч эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, оршин суугаа газрын хаяг, эсхүл шуудангийн хаяг, утасны дугаараа бичиж, гарын үсэг зурсан байна.

49.3.Амаар шууд, эсхүл цахимаар, харилцаа холбооны хэрэгслээр ирүүлсэн гомдол, мэдээллийг тэмдэглэл үйлдэн хүлээн авна. Тэмдэглэлд энэ зүйлийн 49.2-т заасан мэдээллийг тусгаж, хүлээн авсан эрх бүхий албан тушаалтан гарын үсэг зурна.

49.4.Албан тушаалтан, хуулийн этгээд гомдол, мэдээллийг бичгээр гаргах бөгөөд түүнд холбогдох баримтыг хавсаргаж болно.

49.5.Авлигатай тэмцэх газар, түүний эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгийн талаархи гомдол, мэдээллийг хүлээн авахдаа дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

49.5.1.гомдол, мэдээлэл гаргагчид эдлэх эрх, үүргийг танилцуулах;

49.5.2.гомдлыг амаар гаргаж байгаа бол энэ талаар тэмдэглэлд тусган гомдол, мэдээлэл гаргагчийг санал оруулах, гарын үсэг зурах боломжоор хангах;

49.5.3.харилцаа холбооны хэрэгслээр дамжуулан гомдол, мэдээллийг хүлээн авсан бол тэмдэглэл үйлдэн, эсхүл дууны, дүрсний, дуу-дүрсний бичлэгээр бэхжүүлэх;

49.5.4.хүлээн авсан гомдолд тухайн гомдол гаргагч гарын үсэг зурсан эсэхийг нягталж, хүлээн авсан он, сар, өдөр, цаг, минутыг тэмдэглэн бүртгэх.

49.6. Авлигатай тэмцэх газар, түүний эрх бүхий албан тушаалтан гомдол гаргагч, мэдээлэл өгсөн хүн, мэдээллийн нууцыг хадгалж, шаардлагатай бол мэдээлэгчийн аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээ авна.

49.7.Хууль бус хөрөнгийн талаархи мэдээллийг төлбөртэй авч болно. Мэдээллийг төлбөртэй авах журмыг санхүү, төсвийн болон Авлигатай тэмцэх газрын дарга хамтран батална.

50 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгөө өөрөө илчлэн мэдээлэх

50.1.Албан тушаалтан хууль бус хөрөнгөө сайн дураараа илчилсэн мэдээллийг бичгээр болон амаар гаргаж болно.

50.2.Хууль бус хөрөнгөө илчилж ирсэн тохиолдолд эрх бүхий албан тушаалтан түүнд өөрийн болон гэр бүлийн гишүүд, эцэг, эх, үр хүүхдийнхээ эсрэг мэдүүлэг өгөхгүй байх, өөрийгөө өмгөөлөх, хууль зүйн туслалцаа авах эрхтэй болохыг танилцуулна.

51 дүгээр зүйл.Хууль бус хөрөнгийн талаархи гомдол, мэдээллийг харьяаллын дагуу шилжүүлэх

51.1.Эрх бүхий албан тушаалтан гомдол, мэдээллийг шалгах явцад өмнө нь шалгагдаж шийдвэрлэгдээгүй гэмт хэрэг, зөрчлийн шинжийг илрүүлсэн бол холбогдох гомдол, мэдээлэл, баримтыг харьяаллын дагуу шалгуулахаар прокурорт даруй шилжүүлнэ.

52 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгийн талаархи гомдол, мэдээллийг хүлээн авахаас татгалзах

52.1.Хөрөнгө хууль ёсны болох нь хууль бус хөрөнгийн хэрэг нээхээс өмнө тогтоогдвол гомдол, мэдээллийг хүлээн авахаас татгалзаж, хууль бус хөрөнгийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд даруй бүртгэж, шийдвэрийг гомдол, мэдээлэл гаргагчид мэдэгдэнэ.

52.2.Хууль бус хөрөнгийн талаархи гомдол, мэдээлэл гаргасан хүн, хуулийн этгээд, албан тушаалтан энэ зүйлийн 52.1 дэх хэсэгт заасан шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл энэ хуульд заасны дагуу гомдол гаргана.

52.3.Прокурор эрх бүхий албан тушаалтны хууль бус хөрөнгийн талаарх гомдол, мэдээллийг хүлээн авахаас татгалзсан шийдвэрийг хянаад дараах шийдвэрийн аль нэгийг гаргана:

52.3.1.шийдвэрийг хэвээр үлдээх;

52.3.2.шийдвэрийг үндэслэлгүй гэж үзвэл хүчингүй болгож, шалгах даалгавар өгөх;

52.3.3.шийдвэрийг хүчингүй болгож, хууль бус хөрөнгийн, эсхүл зөрчлийн, эсхүл эрүүгийн хэрэг бүртгэлтийн хэрэг нээх, эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах.

53 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа эхлүүлэхээр хэрэг нээх

53.1.Хууль бус хөрөнгийн хэрэг нээсэн өдрөөс эхлэн хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны хугацааг тоолно.

53.2.Эрх бүхий албан тушаалтан нь гомдол, мэдээллээр болон зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагаа, эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа, эсхүл эрх бүхий байгууллагын хяналт шалгалтаар хөрөнгийг шалгах үндэслэл илэрснийг мэдэгдсэн даруй хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг явуулахаар холбогдох баримт бичиг, гомдол, мэдээллийн хамт прокурорт хууль бус хөрөнгийн хэрэг нээнэ.

53.3.Хууль бус хөрөнгийн хэрэг нээх тогтоолд хууль бус хөрөнгийг шалгах үндэслэл, хууль бус хөрөнгийг өмчилж, эзэмшиж, ашиглаж байгаа этгээдийн мэдээллийг тусгана.

53.4.Хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцад албан тушаалтан, эсхүл түүний хамаарал бүхий этгээдийн хөрөнгө, хөрөнгийн зарцуулалт, зардал, хэрэглээ, хууль ёсны орлого, амьжиргааны зардал, бэлэглэл, өв залгамжлал, гэрээслэл, бусад хэлцлээр хүлээн авсан хөрөнгийн нотолгоо, гуравдагч этгээдэд шилжүүлсэн хөрөнгө, нөхөн төлбөрийн талаар болон бусад шаардлагатай баримтыг цуглуулна.

53.5.Нотлох баримт, мэдээллийг прокурорын даалгавраар, эсхүл эрх бүхий албан тушаалтан өөрийн санаачилгаар цуглуулна.

53.6.Өмчийн хэлбэр үл харгалзан бүх хуулийн этгээд, хуулийн этгээдийн эрхгүй байгууллага, иргэн хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа явуулах боломжийг олгож, холбогдох баримт, мэдээллийг төрийн болон албаны нууц, байгууллагын нууц, хязгаарлалттай мэдээлэлд хамаарах эсэхээс үл хамааран саадгүй гаргаж өгөх үүрэгтэй.

54 дүгээр зүйл.Хялбаршуулсан журмаар хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх

54.1.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцад холбогдогч нь хөрөнгөө хууль бус болохыг хүлээн зөвшөөрч сайн дураар тухайн хөрөнгийг хураалгахыг зөвшөөрсөн тохиолдолд эрх бүхий албан тушаалтан хөрөнгө шалгах ажиллагааг зогсоож, хялбаршуулсан журмаар нь шийдвэрлэнэ.

54.2.Холбогдогч нь хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлүүлэх хүсэлтээ хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны аль ч үед эрх бүхий албан тушаалтан, прокурорт гаргаж болно.

54.3.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцад эрх бүхий албан тушаалтанд гаргасан энэ хуулийн 56.2-т заасан хүсэлтийг прокурорт шууд шилжүүлнэ.

54.4.Хууль бус хөрөнгийн үнийг тухайн үеийн зах зээлийн үнийг үндэслэн инфляцын түвшинтэй уялдуулан тооцно. Хүсэлтийн дагуу хууль бус хөрөнгийг улсад биет хэлбэрээр шилжүүлэх бөгөөд хэрэв хууль бус хөрөнгийн өмчлөгчийн саналаар, эсхүл тухайн хөрөнгө өөр хөрөнгөтэй нийлсэн, хөрөнгө салгах боломжгүй тохиолдолд түүний зах зээлийн үнийг тооцож, нөхөн төлнө.

54.5.Хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлүүлэх тухай бичгээр гаргасан хүсэлтийг үндэслэн прокурор нэхэмжлэлийг шүүхэд гаргана.

54.6.Хүсэлтийг шүүх Иргэний хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан журмаар шийдвэрлэнэ.

54.7.Холбогдогчийг хууль бус хөрөгөжсөн болохыг хүлээн зөвшөөрүүлэхээр тулган шаардах, албадахыг хориглоно.

54.8.Эрх бүхий албан тушаалтан хялбаршуулсан журмаар шалган шийдвэрлэсэн даруй хууль бус хөрөнгийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэнэ.

54.9.Холбогдогчоос бусад оролцогч хялбаршуулсан журмаар шалган шийдвэрлэсэн шийдвэрт энэ хуульд заасны дагуу гомдол гаргаж болно.

55 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны хугацаа

55.1.Эрх бүхий албан тушаалтан 6 сарын дотор хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа явуулна.

55.2.Хууль бус хөрөнгө шалгах нэмэлт ажиллагаа явуулж нотлох баримт цуглуулах шаардлагатай бол хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны хугацааг удирдах албан тушаалтан 1 сар хүртэл, прокурор 18 сар хүртэл хугацаагаар сунгаж болно.

55.3.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны хугацааг сунгахдаа өмнө хийсэн ажиллагаа, хугацаа сунгах үндэслэл, цаашид хийх ажиллагаа зэргийг харгалзан прокурор тухай бүр 3 сар хүртэл хугацаагаар сунгах ба сунгалтын нийт хугацаа энэ хуулийн 55.2-т заасан хугацаанаас хэтрэхгүй байна.

55.4.Эрх бүхий албан тушаалтан хугацааг сунгах тухай үндэслэл бүхий тогтоол үйлдэж, хугацаа дуусахаас 7 хоногийн өмнө удирдах албан тушаалтан болон прокурорт танилцуулах бөгөөд удирдах албан тушаалтан, прокурор хугацаа сунгах асуудлыг шийдвэрлэнэ.

55.5.Зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийн хэрэг нээхээс татгалзсан, эсхүл эрүүгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон хэрэгт хууль бус хөрөнгийн хэрэг нээх тухай прокурорын шийдвэрийг Авлигатай тэмцэх газар хүлээн авсан өдрөөс эхлэн хууль бус хөрөнгийн хэрэг бүртгэлтийн хугацааг тоолно.

56 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгийн хэргийг танилцуулах

56.1.Эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа дууссаны дараа оролцогч, тэдгээрийн өмгөөлөгчийг хууль бус хөрөнгийн хэрэгтэй танилцах боломжоор хангана.

56.2.Шаардлагатай бол хэргийн материал дахь мэдээлэл нууцлах арга хэмжээг гэрчийг хамгаалах зорилгоор хэрэглэж болно.

57 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг дуусгах

57.1.Эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг дуусгаж дараах шийдвэрийн аль нэгийг гаргана:

57.1.1.хууль бус хөрөнгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгох;

57.1.2.хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэх саналтайгаар прокурорт хэргийг шилжүүлэх;

57.2.Эрх бүхий албан тушаалтан энэ зүйлийн 57.1 дэх хэсэгт заасан шийдвэр гаргасан даруй хууль бус хөрөнгийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэнэ.

58 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгох

58.1.Эрх бүхий албан тушаалтан дараах үндэслэл тогтоогдвол хууль бус хөрөнгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгох шийдвэр гаргана:

58.1.1.холбогдогч нь хөрөнгө хууль ёсны болохыг тайлбарлаж нотолсон;

58.1.2.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны хугацаа дууссан.

58.2.Энэ зүйлийн 58.1 дэх хэсэгт заасан шийдвэрийг гомдол, мэдээлэл гаргагч, холбогдогчид ажлын 3 өдрийн дотор биечлэн танилцуулах, эсхүл харилцаа холбооны хэрэгсэл ашиглан хүргүүлнэ.

58.3.Оролцогч энэ зүйлийн 58.1 дэх хэсэгт заасан шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл энэ хуульд заасны дагуу гомдол гаргана.

58.4.Прокурор дараах үндэслэл тогтоогдвол хууль бус хөрөнгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон шийдвэрийг хүчингүй болгож эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах, эсхүл зөрчлийн хэрэг бүртгэлт үүсгэхээр харьяаллын дагуу шилжүүлэх, эсхүл хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд буцаана:

58.4.1.шалгагдаж шийдвэрлэгдээгүй зөрчил, гэмт хэргийн шинжтэй бол;

58.4.2.хууль бус хөрөнгийн шинжтэй бол.

58.5.Прокурор энэ зүйлийн 58.4 дэх хэсэгт заасан шийдвэр гаргасан даруй эрх бүхий байгууллагад хэргийг шилжүүлнэ.

59 дүгээр зүйл.Хууль бус хөрөнгө хураан авах, нөхөн төлүүлэх санал прокурорт хүргүүлэх

59.1.Эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгө хураан авах, нөхөн төлүүлэх саналыг прокурорт хүргүүлэхдээ дараах нөхцөл байдлыг танилцуулна:

59.1.1.холбогдогч хөрөнгөө хууль ёсны болохыг тайлбарлаж чадахгүй бол;

59.1.2.хөрөнгө хууль бусаар олсныг нотлох баримт бүрдсэн эсэх;

59.1.3.тухайн хууль бус хөрөнгө нь энэ хуульд заасан хууль бус хөрөнгөд хамаарч байгаа эсэх;

59.1.4.хохиролтой эсэх, хохирол, нөхөн төлбөрийн хэмжээг тогтоосон эсэх;

60 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны баримт бичиг

60.1.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа болон прокурорын хяналтын явцад үйлдэх тэмдэглэлийн болон шийдвэрийн эрх зүйн хэлбэрийн загварыг Улсын ерөнхий прокурор батална.

61 дүгээр зүйл.Хууль бус хөрөнгийн хэргийн материал

61.1.Хэргийн материал нь хэрэгт тусгасан хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны явц дахь шийдвэр, баримт бичиг, хэрэгт хавсаргасан бусад баримт бичиг, зүйлээс бүрдэнэ.

61.2.Эрх бүхий албан тушаалтан, прокурор, шүүх хуралдааны нарийн бичгийн дарга нь оролцогч, бусад оролцогчоос гаргасан хүсэлт, гомдол, мэдээлэл, хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны шийдвэр, бусад баримт бичиг, эд зүйлийг тэмдэглэл үйлдэж, эсхүл төрийн албан хэрэг хөтлөх журмын дагуу бүртгэж, хэргийн материалд тусгаж, хавсаргана.

61.3.Хуулийн этгээд, хуулийн этгээдийн эрхгүй байгууллага, албан тушаалтан, иргэний баталсан болон бичсэн баримт бичгийг хэргийн материалд шууд тусгана.

61.4.Овор хэмжээ, бусад шалтгааны улмаас хэргийн материалд тусгах боломжгүй эд зүйл, баримт бичгийг хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу тэмдэглэлд тусгана.

61.5.Хэргийн материал нь хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны явцад эрх бүхий албан тушаалтан энэ хуульд заасан үндэслэлээр шилжүүлсэн, эсхүл татан хянаж байгаа бол прокурорт, шүүхийн шатанд тухайн шүүхэд байна.

62 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх ажиллагааны нууцлалыг хамгаалах, нийтэд мэдээлэх

62.1.Эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны оролцогч болон тухайн ажиллагааны талаар олж мэдсэн бусад этгээдэд хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны мэдээллийг зөвшөөрөлгүйгээр задруулахгүй байх үүрэг, үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд хүлээлгэх хуульд заасан хариуцлагын талаар мэдэгдэнэ.

62.2.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны талаарх мэдээллийг прокурорын зөвшөөрөлтэйгөөр улирал тутам нийтэд мэдээлнэ.

62.3.Эрх бүхий албан тушаалтан хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны төлөвлөлт, явц, үр дүнгийн нууцлалыг хангаж ажиллана.

НАЙМДУГААР БҮЛЭГ ХУУЛЬ БУС ХӨРӨНГӨ ШАЛГАХ АЖИЛЛАГААНД ТАВИХ ПРОКУРОРЫН ХЯНАЛТ, ШИЙДВЭР

63 дугаар зүйл.Прокурорын хяналт, шийдвэр

63.1.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны хэргийн материалыг үндэслэн прокурор дараах шийдвэрийн аль нэгийг гаргана:

63.1.1.хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэхээр шүүхэд нэхэмжлэл гаргах;

63.1.2.зөрчил, гэмт хэргийн шинжтэй буюу зөрчил шалган шийдвэрлэх, эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулах үндэслэлтэй тохиолдолд харьяаллын дагуу шилжүүлэх;

63.1.3.хөрөнгө шалгах ажиллагааг зогсоох.

63.2.Хөрөнгө хууль бус бол прокурор тухайн хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэх нэхэмжлэлийг шүүхэд гаргах тухай шийдвэр гаргана.

63.3.Гэмт хэргийн шинжтэй, тухайн хууль бус хөрөнгөтэй холбогдуулан эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа өмнө нь явуулж байгаагүй, эсхүл мөрдөн шалгах ажиллагаа явагдаж байгаа бол харьяаллын дагуу эрүүгийн хэрэг мөрдөн шалгах байгууллагад хэргийн материалыг шилжүүлнэ.

63.4.Цуглуулсан материалд үндэслэн хууль бус хөрөнгө гэж дүгнэх үндэслэлгүй бол прокурор тухайн хөрөнгийг шалгах ажиллагааг зогсоох тухай шийдвэр гаргана.

63.5.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг зогсоох тухай шийдвэрийн үндэслэлийг дээд шатны прокурор хянана.

63.6.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааг зогсоох тухай прокурорын шийдвэр үндэслэлгүй бол үргэлжлүүлэн шалгах, эсхүл шүүхэд нэхэмжлэл гаргах, эсхүл харьяаллын дагуу эрүү, зөрчлийн хэрэг хянан шалгах байгууллагад шилжүүлэхийг прокурорт даалгана.

64 дүгээр зүйл.Нэхэмжлэл гаргах

64.1.Хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэх нэхэмжлэл(цаашид “нэхэмжлэл” гэх)-ийг прокурор иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд Иргэний хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан харьяаллын дагуу гаргана.

64.2.Прокурор нэхэмжлэл гаргахдаа нэхэмжлэлийн үндэслэл, шаардлагыг тодорхойлж, хэргийн материалыг хавсарган нэхэмжлэлийг шүүхэд хүргүүлнэ.

64.3.Хууль бус хөрөнгө хураан авах, нөхөн төлүүлэх шаардлага гаргахад хөөн хэлэлцэх хугацаа хамаарахгүй.

64.4.Энэ хуульд заасны дагуу гаргасан нэхэмжлэл нь улсын тэмдэгтийн хураамжаас чөлөөлөгдөнө.

ЕСДҮГЭЭР БҮЛЭГ ХУУЛЬ БУС ХӨРӨНГИЙГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ ШҮҮХИЙН АЖИЛЛАГАА

65 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгийг хянан шийдвэрлэх шүүхийн ажиллагаа

65.1.Иргэний хэргийн шүүх хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэх тухай прокурорын нэхэмжлэлийг хянан шийдвэрлэнэ.

65.2.Шүүх хууль бус хөрөнгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулахад энэ хууль, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан нийтлэг журмыг удирдлага болгоно.

65.3.Энэ зүйлийн 65.1 дэх хэсэгт заасан нэхэмжлэлийг шүүгч дангаар хянан шийдвэрлэнэ.

65.4.Шүүх хуралдаанд прокурор оролцоно.

65.5.Шүүх энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан нэхэмжлэлийг хүлээн авснаас хойш нэг сарын дотор шийдвэрлэнэ.

65.6.Хууль бус хөрөнгийн хэргийн ээдрээ, төвөгтэй байдлыг харгалзан нэхэмжлэлийг хянан шийдвэрлэх хугацааг шүүгчийн саналыг харгалзан тухайн шүүхийн Ерөнхий шүүгч ажлын 20 өдрөөр нэг удаа сунгаж болно.

65.7.Оролцогч шүүх хуралдаанд оролцох хүсэлт гаргаснаас бусад тохиолдолд шүүх хуралдаанд ирээгүй нь шүүх хуралдааныг хойшлуулах үндэслэл болохгүй.

65.8.Шүүх хуралдаанд прокурор нэхэмжлэлийнхээ, оролцогч хариу тайлбарын үндэслэл, нотлох баримтыг танилцуулна.

65.9.Шүүгч прокурор, оролцогчийн хүсэлтийн дагуу гэрчээс мэдүүлэг авч, бусад нотлох баримтыг шинжлэн судалж болно.

65.10.Шүүх нь хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд цугларсан, хөрөнгө шалгах ажиллагаагаар шалгагдсан нотлох баримтын хүрээнд шийдвэр гаргана.

65.11.Холбогдогч холбогдох нотлох баримтыг гаргаж өгөх, зааж өгөх эрхтэй.

65.12.Энэ зүйлийн 65.11-д заасны дагуу гаргасан, заасан нотлох баримт нь эргэлзээтэй бол шүүх нотлох баримтыг хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд шалгуулахаар шилжүүлнэ.

66 дугаар зүйл.Шүүхийн шийдвэр

66.1.Шүүхээс хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцад цугларсан нотлох баримтыг үндэслэн энэ хууль болон Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан журмын дагуу нэхэмжлэлийг шийдвэрлэнэ.

66.2.Иргэний хэргийн шүүх хууль бус хөрөнгө хураан авах, нөхөн төлүүлэх нэхэмжлэлийг хянан шийдвэрлэж, дараах шийдвэрийн аль нэгийг гаргана:

- 66.1.1.хууль бус хөрөнгийг хураан авах, эсхүл нөхөн төлүүлэх;
- 66.1.2.нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгох.

66.2.Шүүх хууль бус хөрөнгийг хураан авсан, нөхөн төлүүлсэн тухай шийдвэртээ тухайн хөрөнгийг улсын орлого болгож төрийн өмчид шилжүүлэх талаар тусгана.

66.2.Шүүхийн шийдвэрийг уншиж сонсгосноор хүчинтэй болно.

66.3.Шүүхийн шийдвэрийг уншиж сонсгосноос хойш ажлын 5 өдрийн дотор бичгээр үйлдэж, оролцогч, эсхүл түүний хууль ёсны төлөөлөгч, эсхүл өмгөөлөгчид гардуулан өгнө.

66.4.Шүүхийн шийдвэрийг прокурорт даруй хүргүүлнэ.

67 дугаар зүйл.Шүүхийн шийдвэрт гомдол гаргах

67.1.Шүүхийн шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл эрх бүхий албан тушаалтан, прокурор, оролцогч гомдол гаргаж болно.

67.2.Гомдлыг Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан журмаар гаргана.

67.3.Дараах үндэслэлийн аль нэг нь байвал давж заалдах болон хяналтын шатны шүүх шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгох, эсхүл өөрчилнө:

67.3.1.шүүхийн шийдвэрт заасан үндэслэл нь хэргийн бодит байдалтай нийцээгүй;

67.3.2.энэ хуулийг буруу хэрэглэсэн;

67.3.3.энэ хуулийг ноцтой зөрчсөн.

67.4.Энэ хуульд өөрөөр заагаагүй бол давж заалдах болон хяналтын шатны шүүхээс гомдлыг шийдвэрлэхдээ Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан журмыг баримтлана.

68 дугаар зүйл.Шүүхийн шийдвэрт заасан дүгнэлт нь хэргийн бодит байдалтай нийцээгүй байх

68.1.Дараахь нөхцөл байдлын аль нэг нь тогтоогдвол шүүхийн шийдвэрт заасан дүгнэлт нь хэргийн бодит байдалтай нийцээгүй гэж үзнэ:

68.1.1.дүгнэлт нь шүүх хуралдаанаар хэлэлцсэн нотлох баримтаар нотлогдохгүй байвал;

68.1.2.дүгнэлтэд ноцтойгоор нөлөөлж болох нөхцөл байдлыг шүүх анхаарч үзэлгүй орхигдуулсан бол;

68.1.3.дүгнэлтэд онцгой ач холбогдол бүхий нотлох баримт харилцан зөрүүтэй байхад аль нэгийг нь авахдаа бусдыг нь үгүйсгэсэн тухай үндэслэлийг заагаагүй бол;

68.1.4.дүгнэлт нь хууль бус хөрөнгө хураан авах асуудлыг шийдвэрлэх, энэ хуулийг зөв хэрэглэхэд нөлөөлсөн, эсхүл нөлөөлж болох ноцтой зөрүүтэй байвал.

69 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг буруу хэрэглэх

69.1.Дараах нөхцөлийн аль нэг тогтоогдвол шүүх энэ хуулийг буруу хэрэглэсэн гэж үзнэ:

69.1.1.шүүх хэрэглэвэл зохих хуулийг хэрэглээгүй;

69.1.2.хэрэглэх ёсгүй хуулийг хэрэглэсэн;

69.1.3.хуулийн зүйл, хэсэг, заалтыг буруу тайлбарлаж хэрэглэсэн.

70 дугаар зүйл.Энэ хуулийг ноцтой зөрчих

70.1.Дараах нөхцөл байдлын аль нэг нь тогтоогдвол шүүх шийдвэр гаргахдаа энэ хуулийг ноцтой зөрчсөн гэж үзнэ:

70.1.1.шүүх шийдвэр гаргахдаа олж авсан эх сурвалжийг заагаагүй эд зүйл, баримт бичиг, бусад баримт мэдээллийг болон нотлох чадвараа алдсан нотлох баримтыг ашигласан;

70.1.2.шүүхийн шийдвэр нь Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан шаардлагыг хангаагүй;

70.1.3.хууль бус хөрөнгийн хэрэгт шүүх хуралдааны тэмдэглэл, түүнд хавсаргасан нотлох баримт байгаагүй;

70.1.4.шүүх хуралдаанд уншиж сонсгосон шийдвэрийн тогтоох хэсэг гардуулсан шийдвэрийн тогтоох хэсгээс зөрүүтэй бол;

70.1.5.шүүх хуралдааны тэмдэглэл, дуу-дүрсний бичлэг зөрүүтэй бол;

70.1.6.илт үндэслэлгүйгээр нэхэмжлэлийг хэрэгсэхгүй болгосон бол.

АРАВДУГААР БҮЛЭГ ОЛОН УЛСЫН ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

71 дүгээр зүйл.Хууль бус хөрөнгийг буцаах асуудлаар харилцах байгууллага

71.1.Хууль бус хөрөнгийг буцаах ажиллагааны хүрээнд гадаад улстай хамтран ажиллана.

71.2.Олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт байгаа хөрөнгийг битүүмжлэх, хөрөнгийн хөдөлгөөнийг хязгаарлах, түр хураан авах, хураан авах, түүнчлэн гадаад улсын нутаг дэвсгэрт байгаа хөрөнгийг битүүмжлэх, хөрөнгийн хөдөлгөөнийг хязгаарлах, түр хураан авах, хураан авах тухай прокурор, шүүхийн шийдвэрийг хангах асуудлыг Ерөнхий прокурорын газар, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаар дамжуулан уламжилна.

71.3.Эрх зүйн харилцан туслалцаа үзүүлэх гэрээний хүрээнд дотоодын хууль тогтоомжтой харшлахгүй бол өөр улсаас хүлээн авсан хүсэлтийг биелүүлнэ.

72 дугаар зүйл.Хүсэлт илгээх журам

72.1.Гадаад улсын нутаг дэвсгэрт байгаа хөрөнгийн талаар мэдээлэл авах, хөрөнгийг битүүмжлэх, хөрөнгийн хөдөлгөөнийг хязгаарлах, түр хураан авах, хураан авах талаар прокурор, шүүхийн шийдвэрийг гүйцэтгүүлэх арга хэмжээ авах хүсэлтийг Ерөнхий прокурорын газар, хууль зүйн болон гадаад харилцааны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага гадаад улсын эрх бүхий байгууллагад хүргүүлэх арга хэмжээ авна.

72.2.Гадаад улсын нутаг дэвсгэрт байгаа хөрөнгийг битүүмжлэх, хөрөнгийн хөдөлгөөнийг хязгаарлах, түр хураан авах, хураан авах ажиллагаа явуулах хүсэлт илгээх журмыг хууль зүйн асуудал хариуцсан Засгийн газрын гишүүн болон Улсын Ерөнхий прокурор, Авлигатай тэмцэх газрын дарга хамтран батална.

72.3.Гадаад улсын нутаг дэвсгэрт байгаа хөрөнгийг битүүмжлэх, хөрөнгийн хөдөлгөөнийг хязгаарлах, түр хураан авах, хураан авах арга хэмжээ авах хүсэлтийг

прокурор хүлээн авснаас хойш 5 хоногийн дотор хянаж баталгаажуулан хууль зүйн болон гадаад харилцааны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагуудаар дамжуулан гадаад улсын эрх бүхий байгууллагад хүргүүлэх арга хэмжээ авна.

73 дугаар зүйл.Гадаад улсын хүсэлтэд тавигдах шаардлага

73.1.Энэ хуульд заасан ажиллагааны үндэслэл нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт байгаа эд хөрөнгөтэй холбогдуулан гадаад улсын эрх бүхий байгууллагаас хүлээн авсан хүсэлт байна.

73.2.Хүсэлт гаргагч улс болон Монгол Улс хооронд байгуулсан олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол хүсэлтэд дараах зүйлийг тусгана:

73.2.1.хүсэлт гаргагч байгууллагын нэр;

73.2.2.хүсэлт гаргасан огноо;

73.2.3.хүсэлттэй холбоотой этгээд, түүний хөрөнгийн талаарх хангалттай мэдээлэл;

73.2.4.хүсэлтийн агуулга, хүсэлт гаргасан байгууллагын тус хүсэлтийг илгээх бүрэн эрхийн хууль зүйн үндэслэл;

73.2.5.ажиллагаа явуулахтай холбоотой зардлыг хэрхэн шийдвэрлэх эсэх;

73.2.6.бусад шаардлагатай мэдээлэл.

73.3.Гадаад улсын шүүхийн шийдвэрийг Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт гүйцэтгүүлэх бол тухайн шүүхийн шийдвэрийн эх хувь, эсхүл баталгаажуулсан хуулбар, олон улсын гэрээнд заасан тохиолдолд холбогдох бусад материалыг хүсэлтэд хавсаргана.

74 дүгээр зүйл.Гадаад улсаас хүлээн авсан хүсэлтийг биелүүлэх журам

74.1.Ерөнхий прокурорын газар нь гадаад улсын эрх бүхий байгууллагаас ирүүлсэн, хөрөнгө илрүүлэн тогтоох, хөрөнгийн мэдээлэл авах хүсэлтийг хангах зорилгоор хуульд заасан холбогдох арга хэмжээг авч болно.

74.2.Хууль бус хөрөнгө хураах тухай гадаад улсын шүүхийн шийдвэр, тус шүүхийн шийдвэрийн гүйцэтгэлийн арга хэмжээг олон улсын гэрээ болон эрх зүйн харилцан туслалцааны үндсэн дээр хүлээн зөвшөөрч болно.

74.3.Ерөнхий прокурорын газар нь гадаад улсын эрх бүхий байгууллагаас хөрөнгө хураан авахтай холбогдох шүүхийн шийдвэрийг гүйцэтгүүлэх тухай хүсэлтийг хүлээж авсан даруй тухайн шүүхийн шийдвэрийг гүйцэтгүүлэхээр хуульд заасны дагуу гүйцэтгэх хуудас гаргуулах тухай хүсэлтийг шүүхэд гаргана.

74.4.Ерөнхий прокурорын газар нь хийсэн ажиллагаа болон шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх хуудасны талаар хүсэлт илгээсэн байгууллагад нэн даруй мэдэгдэнэ.

74.5.Олон улсын гэрээ, эсхүл энэ хуульд заасны дагуу гадаад улсын эрх бүхий байгууллагаас хүлээн авсан хүсэлтийг биелүүлэх нь дотоодын хууль тогтоомжтой харшлах буюу бусад шалтгаанаар боломжгүй бол гадаад улсын холбогдох байгууллагад хүсэлтийг биелүүлэх боломжгүй болсон шалтгааны талаар мэдэгдэнэ.

75 дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгийг буцаан олгох, хуваарилах

75.1.Хүсэлт гаргагч улсын хураан авсан хөрөнгийг буцаан олгох, хөрөнгийг хуваарилахтай холбогдсон асуудлыг соёрхон баталсан олон улсын гэрээ, түүний дотор тухайн улстай байгуулсан хоёр талт гэрээ, эсхүл эрх бүхий байгууллагын дипломат шугамаар харилцан тохиролцсон хэлэлцээрээр зохицуулна.

75.2.Энэ хуулийн 59.1-дзаасан гэрээ, хэлэлцээрт өөрөөр заагаагүй бол буцаах хөрөнгийн 50 хувийг хүсэлт гаргасан улсад буцаан олгох ба үлдсэн 50 хувийг хөрөнгө царцаах, буцаахтай холбоотой ажиллагаанд зарцуулах, үүнээс үлдсэнийг улсын орлого болгоно.

АРВАННЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ ХУРААСАН ХӨРӨНГИЙГ ЭРХЛЭН УДИРДАХ

76 дугаар зүйл.Хөрөнгө эрхлэн удирдах байгууллага

76.1.Хураан авсан хөрөнгийг эрхлэн удирдах чиг үүргийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21⁴ дүгээр зүйлд заасан Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн сангийн зөвлөл (цаашид “Зөвлөл” гэх) хэрэгжүүлнэ.

76.2.Зөвлөл нь төрийн захиргааны төв байгууллага, төрийн өмчийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, холбогдох бусад байгууллагын төлөөлөлтэй байна.

76.3.Зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, ажиллах журмыг Засгийн газар батална.

76.4.Зөвлөл дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

76.4.1.хураан авч улсын орлого болгосон, борлогдоогүй болон энэ хуульд заасан хөрөнгийн захиран зарцуулалтыг үр ашигтайгаар шийдвэрлэх;

76.4.2.хураан авч улсын орлого болгосон, борлогдоогүй хөрөнгийг төрийн өмчийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын саналыг харгалзан төрийн байгууллагад шилжүүлэх;

76.4.3.хураан хураан авч улсын орлого болгосон, борлогдоогүй, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд ашиглах шаардлагагүй хөрөнгийг хүмүүнлэгийн зорилгоор зорилтот бүлэгт хандивлах.

76.5.Зөвлөл нь хөрөнгийн захиран зарцуулалт, түүнээс олсон орлого, хөрөнгийг төрийн байгууллагад ашиглуулахаар шилжүүлсэн, нийгмийн зорилтот бүлэгт хандивласан талаарх мэдээллийг олон нийтэд цахим хуудсаар ил тод мэдээлнэ.

77 дугаар зүйл.Хөрөнгө хамгаалах алба

77.1.Шүүхийн шийдвэрээр түр болон бүр хураан авсан хөрөнгө (цаашид “хөрөнгө” гэх)-ийг хураах, хадгалах, хамгаалах, худалдан борлуулах арга хэмжээг шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагын Хөрөнгө хамгаалах алба хэрэгжүүлнэ.

77.2.Хөрөнгө хамгаалах алба нь дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

77.2.1.шүүхийн шийдвэрээр хураан авсан хөрөнгийг бүртгэх, тус хөрөнгийн хөдөлгөөний бүртгэлийн мэдээллийн санг хариуцан ажиллуулах;

77.2.2.хөрөнгийг хүлээн авах, хүлээн авахдаа хөрөнгөд үзлэг хийх, хөрөнгийн төрөл, шинж чанар, бүрдэл, дагалдах зүйлс, холбогдох баримт бичгийн талаар тэмдэглэл үйлдэх, хөрөнгийн бүхий л шинж байдлыг дуу-дүрсний бичлэгээр баримтжуулах;

77.2.3.хөрөнгийн үнэлгээг тогтоолгох;

77.2.4.түр хураасан бэлэн мөнгө, төгрөг, гадаад валютыг төрийн өмчит банкинд хүүтэй хадгалуулах;

77.2.5.хөрөнгийг хадгалах, хамгаалах, Зөвлөлөөс хөрөнгийг түрээслэхээр шийдвэрлэсэн тохиолдолд түрээслэх ажиллагааг зохион байгуулах;

77.2.6.хөрөнгийг үр ашигтайгаар зах зээлийн ханшаар худалдах арга хэмжээ авах;

77.2.7.бүр хураан авсан хөрөнгийг захиран зарцуулснаас олсон орлогыг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21⁴ дүгээр зүйлд заасан Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлэх, Зөвлөлд улирал тутам тайлагнах, олон нийтэд ил тод мэдээлэх;

77.2.8.хураан авсан хөрөнгөтэй холбогдох бүртгэлийг хөтлөх, худалдан борлогдоогүй хөрөнгийн жагсаалт, үйл ажиллагааны тайланг улирал тутам гаргаж Зөвлөлд хүргүүлэх, олон нийтэд ил тод мэдээлэх;

77.2.9.хуульд заасан бусад.

77.3.Хөрөнгийн хадгалалт, хамгаалалт, хөрөнгө эрхлэн удирдахтай холбоотой шаардагдах зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлнэ.

77.4.Хөрөнгө хамгаалах албаны бүтэц, ажиллах журмыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

78 дугаар зүйл.Түр хураан авсан хөрөнгийг эрхлэн удирдах

78.1.Түр хураан авсан, худалдан борлуулах шаардлагагүй хөрөнгийг шүүхийн шийдвэр гарах хүртэл энэ хуульд заасан Хөрөнгө хамгаалах алба хадгалж, хамгаална.

78.2.Түр хураагдсан хөрөнгийг бүртгэх бөгөөд бүртгэлд дараах мэдээллийг тусгана:

78.2.1.хөрөнгийн өмчлөгч, эзэмшигч, ашиглагчийн мэдээлэл;

78.2.2.хөрөнгө хүлээн авах үеийн байдал, түүний гэрэл зураг, дуу-дүрсний бичлэг;

78.2.3.хөрөнгийн зах зээлийн үнэ, үнэлгээ;

78.2.4.хөрөнгө хадгалагч этгээд, хөрөнгийн байршил;

78.2.5. хөрөнгийг итгэмжлэн хариуцаж байгаа этгээд;

78.2.6. хөрөнгийг худалдан борлуулсан бол түүний орлого;

78.2.7.бусад шаардлагатай мэдээлэл.

78.3.Энэ хуулийн 78.2-т заасан бүртгэлийг дэлгэрэнгүй хөтлөх агуулга, хэлбэр, бүртгэл хөтлөх журмыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

78.4.Түр хураан авсан хөрөнгийг хадгалж, хамгаалахтай холбоотой энэ хуульд зааснаас бусад тохиолдолд Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулийг адилтган хэрэглэнэ.

78.5.Хөрөнгө хамгаалах алба нь түр хураасан хөрөнгийг хөрөнгө хадгалахад шаардлагатай байр, агуулах, сав, тоног төхөөрөмж, нутаг дэвсгэр, зохих мэргэшсэн багаж хэрэгсэл, ажилтантай төрийн байгууллагад хөрөнгийг түр хариуцуулан хадгалуулж болно.

78.6.Үнэт металл, эрдэнийн чулуу, тэдгээрийг оролцуулан бүтээсэн үнэт эдлэл, түүх соёлын хосгүй болон бусад үнэт, дурсгалт зүйлийг Хөрөнгө хамгаалах алба нь шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагын үнэ бүхий эд зүйл хадгалах тусгай зориулалтын байранд түр хадгалуулна.

78.7.Хөрөнгө хамгаалах алба нь гадаад валют, төгрөгийг төрийн өмчит банкинд гэрээний үндсэн дээр арилжааны банкны хамгийн өндөр хүүтэй тэнцэх хэмжээний хүүтэйгээр хадгална.

78.8.Түр хураасан хөрөнгө нь хүчин төгөлдөр шүүхийн шийдвэр гарах хүртэлх хугацаанд чанар нь түргэн муудах болон хадгалахад өндөр зардалтай бөгөөд тухайн хөрөнгийг адил хөрөнгөөр орлуулах бүрэн боломжтой тохиолдолд Хөрөнгө хамгаалах алба нь тухайн хөрөнгийг худалдан борлуулж, борлуулснаас олсон мөнгөн хөрөнгийг энэ хуулийн 78.7-д заасны дагуу хадгална.

78.9.Түр хураан авсан хөрөнгийг 78.8-д заасны дагуу худалдан борлуулах тохиолдолд зах зээлийн үнээр дуудлага худалдааны доод үнийг тогтоон нээлттэй дуудлага худалдаагаар худалдана.

78.10.Түр хураасан хөрөнгийг нээлттэй дуудлага худалдаагаар борлуулж чадаагүй тохиолдолд зах зээлийн үнээр шууд гэрээгээр худалдаж болно.

78.11.Түр хураасан хөрөнгийг худалдан борлуулснаас олсон орлогыг шүүхийн шийдвэр гарах хүртэл хугацаанд төрийн өмчит банкинд гэрээний үндсэн дээр арилжааны банкны хамгийн өндөр хүүтэй тэнцэх хэмжээний хүүтэйгээр, хугацаагүйгээр хадгална.

78.12.Шүүхээс тухайн хөрөнгийг хураан авахгүйгээр шийдвэрлэсэн тохиолдолд хөрөнгө борлуулснаас олсон мөнгөн хөрөнгийг тухайн хугацааны хүүгийн хамт хөрөнгийн өмчлөгч, эзэмшигч этгээдэд буцаан олгоно.

78.13.Энэ хуулийн 78.12-т заасны дагуу мөнгөн хөрөнгө, хүүг Хөрөнгө хамгаалах алба шүүхийн шийдвэрийг үндэслэн өөрийн санаачилгаар, эсхүл хөрөнгө өмчлөгч, эзэмшигчийн хүсэлтээр буцаан олгоно.

78.14.Шүүхээс тухайн хөрөнгийг хураан авч улсын орлого болгохоор шийдвэрлэсэн тохиолдолд хөрөнгө борлуулснаас олсон мөнгөн хөрөнгийг тухайн хугацааны хүүгийн хамт улсын орлого болгож Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21⁴ дүгээр зүйлд заасан Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлнэ.

78.15.Шүүхийн шийдвэрээр хураан авсан тухайн хөрөнгөнөөс хохирол нөхөн төлүүлэхээр шийдвэрлэсэн тохиолдолд хөрөнгө борлуулснаас олсон мөнгөн хөрөнгө болон мөнгөн хөрөнгийг хадгалуулсан тухайн хугацааны хүүгийн орлогоос хохирлыг нөхөн төлнө. Хохирол нөхөн төлөөд илүү гарсан хөрөнгийг улсын орлого болгож Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21⁴ дүгээр зүйлд заасан Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлнэ.

79 дүгээр зүйл.Бүр хураан авсан хөрөнгийг эрхлэн удирдах

79.1.Шүүхийн шийдвэрийн үндсэн дээр бүр хураан авч, улсын орлого болгохоор шийдвэрлэсэн хөрөнгийг хураан авч худалдан борлуулах ажиллагааг Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуульд заасан журмын дагуу гүйцэтгэж, худалдан борлуулснаас олсон орлогыг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21⁴ дүгээр зүйлд заасан Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлнэ.

79.2.Энэ хуулийн 79.1-д заасны дагуу борлогдоогүй болон Зөвлөлөөс захиран зарцуулах шийдвэр гаргах шаардлагатай хөрөнгийн жагсаалт, мэдээллийг Хөрөнгө хамгаалах алба нь улирал тутам гаргаж Зөвлөлд хүргүүлнэ.

79.3.Энэ хуулийн 79.1-д заасны дагуу борлогдоогүй хөрөнгийг энэ хуульд заасны дагуу захиран зарцуулах, түрээслэх асуудлыг Зөвлөлийн хуралдаанаар хэлэлцэж шийдвэрлэнэ.

79.4.Хүн, мал амьтан, байгаль орчин, эрүүл ахуй, хорио цээр, аюулгүй байдалд сөргөөр нөлөөлөх хөрөнгийг төрийн байгууллага, төрийн өмчит эрдэм шинжилгээ, судалгааны байгууллагад ашиглах, дахин боловсруулах боломжгүй бол Зөвлөлийн шийдвэрээр, холбогдох чиглэлийн мэргэжлийн хяналт хэрэгжүүлэгч байгууллагын хяналт дор, холбогдох стандарт, журмын дагуу Хөрөнгө хамгаалах алба устгана.

79.5.Устгах ажиллагааг дуу-дүрсний бичлэгээр баталгаажуулан гүйцэтгэх бөгөөд устгах зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлнэ.

79.6.Гадаад валют, төгрөгийг улсын орлого болгохоор шүүхээс шийдвэрлэсэн тохиолдолд мөнгөн хөрөнгийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21⁴ дүгээр зүйлд заасан Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлнэ.

79.7.Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4, 3.1.5-д заасан түүх, соёлын өв, дурсгалд хамаарах эд зүйлийг хураан авч улсын орлого болгосон бөгөөд худалдан борлогдоогүй бол тухайн түүх, соёлын өв, дурсгалд хамаарах эд зүйлийг Зөвлөлийн шийдвэрээр Соёлын өвийг хамгаалах газарт шилжүүлэх бөгөөд Соёлын өвийг хамгаалах газар тус хөрөнгийг бүртгэн хүлээн авна.

79.8.Орон сууцны бус зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө болон нэг тэрбум төгрөгөөс дээш үнэ бүхий үл хөдлөх эд хөрөнгийг хураан авч улсын орлого болгосон бол тухайн хөрөнгийн захиран зарцуулалтыг Зөвлөл шийдвэрлэнэ.

79.9.Шинжлэх ухааны үнэ цэнэ бүхий хөрөнгийг хураан авч улсын орлого болгосон бол тухайн хөрөнгийг Зөвлөлийн шийдвэрээр холбогдох эрдэм шинжилгээний төрийн өмчит байгууллагад шилжүүлэх ба хүлээн авсан байгууллага тухайн хөрөнгийг эрдэм, шинжилгээ судалгааны ажилд ашиглана.

79.10.Хураан авч улсын орлого болгосон хөрөнгө нь төрийн байгууллага, төрийн өмчит эрдэм шинжилгээ судалгаа, сургалтын байгууллагын үйл ажиллагаанд шаардлагатай тохиолдолд тухайн байгууллагын хүсэлтийг үндэслэн Зөвлөлийн шийдвэрээр тухайн байгууллагын үйл ажиллагаанд зориулалтын дагуу ашиглуулахаар шилжүүлж болно.

79.11.Хураан авч улсын орлого болгосон хөрөнгө нь үнэт метал, үнэт чулуу(алт, мөнгө гэх мэт Монголбанк худалдан авах боломжтой үнэт метал, үнэт чулуу) бол Монголбанкинд тухайн үеийн ханшаар тушааж, үүнээс олсон орлогыг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21⁴ дүгээр зүйлд заасан Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлнэ.

79.12.Хураан авч улсын орлого болгосон хөрөнгө нь түрээслэгч, хөлслөгчтэй тохиолдолд хөрөнгийг худалдан борлуулалгүйгээр Зөвлөлийн шийдвэрээр үргэлжлүүлэн түрээсэлж, хөлсөлж болно.

79.13.Хөрөнгийг түрээслэх, хөлслөхөөр Зөвлөлөөс шийдвэрлэсэн бол хөрөнгийг түрээслэх, хөлслөх ажиллагааг Хөрөнгө хамгаалах алба хариуцан зохион байгуулах ба түрээсийн болон хөлсөлсний орлогыг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21⁴ дүгээр зүйлд заасан Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлнэ.

79.14.Бүр хураан авсан хөрөнгийг улсын орлого болгох зорилгоор шийдвэр гүйцэтгэлийн журмаар хураан авах, хадгалах, хамгаалах, худалдан борлуулахтай холбоотой энэ хуульд зааснаас бусад тохиолдолд Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулийг адилтган хэрэглэнэ.

АРВАН ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ ХУРААСАН АВЛИГЫН ХӨРӨНГИЙГ ХҮҮХЭД, ЗАЛУУЧУУДЫН ХӨГЖЛИЙН САНД ТӨВЛӨРҮҮЛЖ, ЗАРЦУУЛАХ

80 дугаар зүйл.Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн сан

80.1.Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн сан /цаашид "сан" гэх/-гийн хөрөнгийг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21⁴.1-д заасны дагуу хүний хөгжил, эрүүл мэнд, боловсролыг дэмжих үйл ажиллагааг санхүүжүүлэхэд зарцуулна.

80.2.Сантай холбогдох бусад харилцааг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулиар зохицуулна.

81 дүгээр зүйл.Хүний хөгжил, эрүүл мэнд, боловсролыг дэмжих зарим үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх

81.1.Энэ хуулийн 80.1-д заасан дэмжлэгийг хүний хөгжил, эрүүл мэнд, боловсролын бүтээн байгуулалтыг санхүүжилтээр дэмжих үйл ажиллагааны хүрээнд эмнэлэг, цэцэрлэг, сургууль барихад зориулан олгоно.

81.2.Энэ хуулийн 81.1-д заасан санхүүжилтийн зарцуулалтын тайланг эрүүл мэнд, боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд Төсвийн тухай хуульд заасан хугацаанд сангийн Ажлын албанд хүргүүлнэ.

АРВАН ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ БУСАД

82 дугаар зүйл.Мэдээллийн сан, тайлан

82.1.Хууль бус хөрөнгө шалган шийдвэрлэх, хяналт тавих байгууллагуудын үйл ажиллагааны уялдаа холбоог хангах, харилцан мэдээлэл солилцох зорилго бүхий хууль бус хөрөнгийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сантай байна.

82.2.Хууль бус хөрөнгийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд мэдээлэл нийлүүлэх, солилцох, ашиглах, мэдээлэлтэй танилцах журмыг энэ хуульд нийцүүлэн Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга, Улсын ерөнхий прокурор, Авлигатай тэмцэх газрын дарга хамтран батална.

82.3.Хууль бус хөрөнгө хураан авах ажиллагааны цахим мэдээллийн санг прокурорын байгууллага хариуцан эрхлэн хөтөлнө.

82.4.Энэ хуулийн 82.3-т заасан мэдээллийн сан нь дараах мэдээллээс бүрдэнэ:

82.4.1.шалгах ажиллагаанд хамрагдсан хөрөнгө, түүний байршил, хэлбэр, шалгах ажиллагааны үеийн үнэлгээ, тус хөрөнгийн өмчлөгч, эзэмшигчийн мэдээлэл;

82.4.2.түр хураасан хөрөнгө, түүний байршил, хэлбэр, шалгах ажиллагааны үеийн үнэлгээ, тус хөрөнгийн өмчлөгч, эзэмшигчийн мэдээлэл;

82.4.3.хураан авч улсын орлого болгосон хөрөнгө, түүний байршил, хэлбэр, шалгах ажиллагааны үеийн үнэлгээ, тус хөрөнгийн өмчлөгч, эзэмшигчийн мэдээлэл, түүний захиран зарцуулалт, захиран зарцуулалтаас олсон орлого;

82.4.4.түр хураасан хөрөнгийг зайлшгүй шаардлагаар худалдан борлуулснаас олсон орлого, орлого төвлөрүүлсэн данс.

82.5.Прокурор нь энэ хууль болон бусад хууль тогтоомжид заасан мэдээллийн нууцыг хангах үүргээ биелүүлж, хууль бус хөрөнгө хураах ажиллагаа, түүний үр дүнгийн талаарх тайланг жил бүр нийтэлнэ.

83 дугаар зүйл.Хууль хүчин төгөлдөр болох

83.1.Энэ хуулийг ... оны ... сарын ...-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

Төсөл

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ..дугаар
сарын ..-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

НИЙТИЙН АЛБАНД НИЙТИЙН БОЛОН ХУВИЙН АШИГ СОНИРХЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ, АШИГ СОНИРХЛЫН ЗӨРЧЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай дараах зүйл нэмсүгэй:

1/ 10² дугаар зүйл:

“10² дугаар зүйл.Гадаад улсад мөрийтэй тоглоом тоглохтой холбогдсон хориглолт

10².1.Албан тушаалтан албан тушаал хашиж байх хугацаандаа гадаад улсад мөрийтэй тоглоом тоглохыг хориглоно.”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ..дугаар
сарын ..-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ИРГЭНИЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Иргэний хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, хэсэг, нэмсүгэй:

1/74 дүгээр зүйлийн 74.4 дэх хэсэг:

“74.4.Хууль бус хөрөнгийг хурааж улсын орлого болгох нэхэмжлэлийн шаардлага гаргахад хөөн хэлэлцэх хугацаа хамаарахгүй.”

2/133 дугаар зүйлийн 133.1.11 дэх хэсэг:

“133.1.11.Хууль бус хөрөнгийг хураах, нөхөн төлүүлэх тухай прокурорын нэхэмжлэл.”

3/133¹ дүгээр зүйл.Хууль бус хөрөнгийг хураах, нөхөн төлүүлэх тухай прокурорын нэхэмжлэл гаргах хугацаа

"133¹ дүгээр зүйл.Хууль бус хөрөнгийг хураах, нөхөн төлүүлэх тухай прокурорын нэхэмжлэл гаргах хугацаа

133¹.1.Прокурор, эсхүл хуульд заасан эрх бүхий байгууллага хууль бус хөрөнгө байгаа талаар хангалттай үндэслэл тогтоогдсон тухай шийдвэр, дүгнэлтийг хүлээн авснаас хойш 6 сарын дотор нэхэмжлэл гаргана.

133¹.2.Энэ зүйлийн 133¹.1-д заасан хугацааг хүндэтгэн үзэх шалтгаанаар хэтрүүлсэн бол шүүх нэхэмжлэгчийн хүсэлтээр хугацааг сэргээж болно.”

497² дугаар зүйл:

“497² дугаар зүйл.Хууль бусаар хөрөнгөжсөний улмаас хариуцлага хүлээх үндэслэл

497².1.Хууль бусаар, үндэслэлгүйгээр, эсхүл бусдыг хохироож хөрөнгө, орлого олсон бол тухайн хөрөнгө, орлогыг хураалгах, буцаах, гэм хорыг хариуцан арилгах үүрэгтэй.

497².2.Авлигын улмаас хөрөнгө олж авсан, бусдад давуу байдал бий болгосон бол нийтийн эрх ашигт гэм хор учруулсан гэж үзэх бөгөөд гэм хор учруулсан этгээд уг гэм хорыг хариуцан арилгах үүрэгтэй.”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ..дугаар
сарын ..-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ИРГЭНИЙ ХЭРЭГ ШҮҮХЭД ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай ДОЛДУГААР² БҮЛЭГ нэмсүгэй:

“ДОЛДУГААР² БҮЛЭГ.ХУУЛЬ БУС ХӨРӨНГИЙГ ХУРААН АВАХ, НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭХ ТАЛААР ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГАА

75¹² дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгө хураан авах, нөхөн төлүүлэх талаар хэрэг хянан шийдвэрлэх

75¹².1.Холбогдох хуульд заасны дагуу гаргасан, хууль бус хөрөнгө хураан авах, нөхөн төлүүлэх тухай нэхэмжлэлтэй хэргийг энэ бүлэгт заасан журмаар хянан шийдвэрлэнэ.

75¹².2.Хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэх тухай нэхэмжлэлтэй хэргийг хянан шийдвэрлэхэд энэ бүлэг болон Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж, зарцуулах тухай хуульд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуулиар тогтоосон журмын дагуу хянан шийдвэрлэнэ.

75¹².3.Шүүх нэхэмжлэлийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж, зарцуулах тухай хуульд заасны дагуу явуулсан хөрөнгө шалгах ажиллагаагаар шалгагдсан нотлох баримтын хүрээнд шийдвэрлэнэ.

75¹².4.Хөрөнгө шалгах ажиллагаанд шалгагдаагүй нотлох баримтыг хэргийн оролцогч шүүхэд гаргасан тохиолдолд шүүх түүнийг үнэлэхгүй. Харин шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас шүүхийн шийдвэрийг дахин хянах тохиолдолд энэ заалт хамаарахгүй.

75¹².5.Шүүхээс хэргийг хянан шийдвэрлэх явцад хариуцагч шинээр нотлох баримт гаргаж өгсөн тохиолдолд уг баримтыг шүүх хэрэгт ач холбогдолтой гэж үзвэл хөрөнгө шалгах ажиллагаанд тус нотлох баримтыг шалгуулахаар шилжүүлнэ. Энэ тохиолдолд тухайн баримт шалгагдаж дуусах хүртэл хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа түдгэлзүүлнэ.

75^{12.6}.Энэ хуулийн 75^{12.5}-д заасан нотлох баримтыг хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны саад учруулах, удаашруулах зорилгоор гаргасан гэж үзвэл хөрөнгө шалгах ажиллагаанд шилжүүлэхгүй байж болно.

75^{12.7}.Энэ бүлэгт заасан нэхэмжлэлийг улсын тэмдэгтийн хураамжаас чөлөөлнө.

75^{12.8}.Шүүх нэхэмжлэлийг хүлээн авснаас хойш 30 хоног, давж заалдах шатны шүүхээс хэргийг дахин шийдвэрлүүлэхээр буцаасан бол шүүгч хэргийг хүлээж авснаас хойш 14 хоногийн дотор тус тус шийдвэрлэнэ.

75^{12.9}.Энэ хуулийн 75^{12.8}-д заасан хугацааг шаардлагатай гэж үзвэл нэг удаа 7 хүртэл хоногоор сунгаж болно.

75^{12.10}.Шүүх хэргийг хянан шийдвэрлэхдээ хариуцагч нас барсан, оргон зайлсан, сураггүй алга болсон эсэхээс үл хамааран хэргийг хянан шийдвэрлэнэ.

75^{12.11}.Хариуцагч нэхэмжлэлийг хүлээн авах боломжгүй, эсхүл хүлээн авахаас татгалзсан тохиолдолд энэ талаар тэмдэглэл үйлдэн хянан шийдвэрлэх ажиллагаа үргэлжлүүлнэ.

75^{12.12}.Шүүгч энэ хуулийн 65.1-д заасан үндэслэл байхгүй гэж үзвэл нэхэмжлэлийг хүлээн авсан өдрөөс хойш 5 хоногийн дотор иргэний хэрэг үүсгэх тухай захирамж гаргана.

75^{12.13}.Шүүх энэ хуулийн 77.2-т заасны дагуу мэдэгдэх хуудсыг баталгаат шуудангаар, эсхүл шүүхийн ажилтнаар биечлэн хүргүүлсэн боловч хариуцагч тухайн хаягт оршин суудаггүй, үйл ажиллагаа явуулдаггүй бол хариуцагч иргэний болон хуулийн этгээдийн бүртгэлийн дугаарыг, эсхүл регистрийн дугаарыг мэдээлсэн нэхэмжлэлийн тухайд албан ёсны хаягийг улсын бүртгэлийн байгууллагаас тодруулах ажиллагааг шүүх санаачилгаараа хийнэ.

75^{12.14}.Энэ хуулийн 75^{12.13}-т заасны дагуу улсын бүртгэлийн байгууллагаас тодруулж ирүүлсэн хаягаар шүүхийн мэдэгдэх хуудсыг хүргүүлсэн боловч хариуцагч тухайн хаягт оршин суудаггүй, үйл ажиллагаа явуулдаггүй бол иргэн, хуулийн этгээдтэй төрийн байгууллагаас харилцах төрийн мэдээллийн нэгдсэн системийн иргэний, эсхүл хуулийн этгээдийн хувьд түүнийг итгэмжлэлгүй төлөөлөх эрх бүхий этгээдийн бүртгэлийн дугаар бүхий үндэсний цахим шуудангийн хаягаар, өмгөөлөгчийн Монголын Өмгөөлөгчдийн холбооны цахим системд бүртгүүлж холбогдсон цахим шуудангийн хаягаар мэдэгдэх хуудсыг илгээнэ.

75^{12.15}.Энэ хуулийн 75⁴ дүгээр зүйлд заасны дагуу хариуцагчид мэдэгдэх хуудсыг хүргүүлэхдээ нэхэмжлэлийн хувийг хэргийн оролцогчийн эрх, үүргийн тайлбарын хамт илгээнэ. Хэрэв мэдэгдэх хуудас, нэхэмжлэлийн хувь, эрх, үүргийн тайлбарыг баталгаат шуудангаар илгээсэн, эсхүл шүүхийн ажилтнаар биечлэн хүргүүлснийг энэ хуулийн 77 дугаар зүйлд заасны дагуу хариуцагч хүлээн авсан бол

ийнхүү хүлээн авсан өдрөөр, энэ хуулийн 75⁴.4-т заасны дагуу хүргүүлсэн бол мөн зүйлд заасан мэдэгдэх хуудас хүлээн авсанд тооцох өдрийг нэхэмжлэлийн хувийг гардаж авсан өдөр гэж үзнэ.

75¹².16.Энэ хуулийн 75¹².14-т заасан цахим шуудангийн хаягаас гадна хариуцагчийн албаны болон хувийн цахим шуудангийн хаягийн мэдээллийг нэхэмжлэлд тусгасан бол эдгээр хаягаар шүүхийн мэдэгдэх хуудсыг давхар илгээнэ.

75¹².17.Энэ хуулийн 75¹².14-т заасны дагуу цахим шуудангийн хаягаар мэдэгдэх хуудсыг илгээснээс хойш 7 хоног өнгөрсөн бол мэдэгдэх хуудсыг хүлээн авсанд тооцно.

75¹².18.Хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны нөхцөл байдлыг харгалзан энэ хуулийн 25.1.3-т заасан эрхийг зөвхөн шүүх хуралдаанаас өмнө хүсэлт гаргах замаар эдэлнэ.”

2 дугаар зүйл.Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.2 дахь хэсгийн “шийдвэрлэх” гэсний дараа “, хууль бус хөрөнгө хураан авах, нөхөн төлүүлэх, буцаах талаар шүүхээс хянан шийдвэрлэх” гэж, 31 дүгээр зүйлийн 31.1 дэх хэсгийн “өөрийн санаачилгаар” гэсний дараа “, эсхүл хуульд заасны дагуу” гэж, 184 дүгээр зүйлийн 184.1 дэх хэсгийн “улсын байцаагчийн төлбөр тогтоосон актыг” гэсний өмнө “төрийн аудитын байгууллагын болон” гэж, мөн хэсгийн “улсын байцаагчийн төлбөр тогтоосон акт” гэсний өмнө “төрийн аудитын байгууллагын болон” гэж, мөн зүйлийн 184.3 дахь хэсгийн “улсын байцаагчийн” гэсний өмнө “төрийн аудитын байгууллагын болон” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж, зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

Төсөл

2026 оны ..дугаар
сарын ..-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЭРҮҮГИЙН ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Эрүүгийн хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах бүлэг, зүйл, хэсэг нэмсүгэй:

1/1.4 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг:

“5. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанаас оргон зайлсан этгээд оргон зайлснаас хойш 3 сарын дотор хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд ирээгүй бол гэм буруугаа хүлээсэн гэж үзэх үндэслэл болно.”

2/1.10 дугаар зүйлийн 11, 12 дахь хэсэг:

“11. Энэ хуулийн 22.1, 22.4, 22.10-т заасан гэмт хэрэг болон мөнгө угаах гэмт хэргийн хөөн хэлэлцэх хугацаа гэмт хэрэг үйлдсэн өдрөөс хойш хорин жил байна.”

3/9.2 дугаар зүйлийн 3, 4, 5 дахь хэсэг:

“3. Шүүх энэ хуулийн 5.1 дүгээр зүйлд заасан ялын зорилгыг хангахад шаардлагатай гэж үзвэл гэмт хэрэг үйлдсэн хуулийн этгээдэд оногдуулсан ял дээр нэмж энэ зүйлийн 2.1, 2.2 дахь хэсэгт заасан албадлагын арга хэмжээг хэрэглэж болно.

4. Энэ хуулийн 2.3-т заасан албадлагын арга хэмжээг дараах байдлаар оногдуулсан ял дээр нэмж хэрэглэнэ:

4.1. гэмт хэрэг үйлдэж хөрөнгө, орлого олсон бол тухайн хөрөнгө, орлогыг заавал хураан авах;

4.2. бусдад хохирол учруулсан бол гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогоос гадна учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх зорилгоор гэмт хэргийн улмаас бусдад учруулсан хохиролтой тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг гэмт хэрэг үйлдсэн хуулийн этгээдээс албадан гаргуулах.”

4/17.13 дугаар зүйл:

“17.13 дугаар зүйл. Бусдын гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгийг авах, хадгалах, шилжүүлэх, борлуулах

1.Бусдын гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө гэдгийг мэдсээр байж урьдчилан амлалгүйгээр авсан, хадгалсан, шилжүүлсэн, борлуулсан бол хоёр зуун дөчин цагаас долоон зуун хорин цаг хүртэл хугацаагаар нийтэд тустай ажил хийлгэх, эсхүл нэг сараас нэг жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах ял шийтгэнэ.

Тайлбар-Энэ зүйлд заасан “гэмт хэрэг” гэдэгт энэ хуулийн тусгай ангид хорих ялын доод хэмжээг хоёр жилээс дээш хугацаагаар тогтоосон, эсхүл энэ хуулийн 18, 20, 22, 24, 25, 26, 29 дүгээр бүлэгт заасан гэмт хэрэг, эсхүл гадаад улсад үйлдэгдсэн бөгөөд гадаад улсын хуулиар хоёр жилээс дээш хугацаагаар хорих ял оногдуулахаар заасан гэмт хэргээс бусад гэмт хэрэг хамаарна.”

5/22.14, 22.15 дугаар зүйл:

“22.14 дүгээр зүйл.Нийтийн албан тушаалтан албан үүрэгтээ хайнга хандах

1.Нийтийн албан тушаалтан хууль, захиргааны хэм хэмжээний актаар тодорхойлогдсон албан үүргээ зохих ёсоор биелүүлээгүйн улмаас бусдад их хэмжээний хохирол учирсан бол нийтийн албанд ажиллах эрхийг хоёр жил хүртэл хугацаагаар хасаж хоёр мянга долоон зуун нэгжээс таван мянга дөрвөн зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл зургаан сараас нэг жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

2.Энэ гэмт хэргийн улмаас хүний амь нас хохирсон бол нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар нийтийн албанд ажиллах эрхийг хасаж нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.”

22.15 дугаар зүйл.Шүүгч нөлөөллийн мэдүүлэг хөтлөхгүй байх

1.Шүүгч хуульд заасны дагуу нөлөөллийн мэдүүлэг хөтлөөгүй, эсхүл бүрэн бус, худал хөтөлсөн бол нийтийн албанд ажиллах эрхийг хоёр жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хасаж нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.”

2 дугаар зүйл.Эрүүгийн хуулийн 6.15 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн “зохион байгуулалттай гэмт хэрэг,” гэсний дараа “эсхүл авлигын гэмт хэрэг,” гэж, тус хэсгийн “хамтран ажиллах этгээдийг” гэсний дараа “энэ хуульд заасан нөхцөл, болзлыг хангасан тохиолдолд” гэж, 21.6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн “ятгасан” гэсний дараа “, эсхүл бусад байдлаар нөлөөлөхийг оролдсон, нөлөөлсөн” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Эрүүгийн хуулийн дараах зүйл, хэсэг, заалтыг доор дурдсан байдлаар өөрчлөн найруулсугай:

1/1.10 дугаар зүйлийн 9 дэх хэсэг:

“9.Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг гэмт хэргийг хөөн хэлэлцэх хугацаа дууссан, сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч нас барсан, өршөөлд хамрагдсан,

сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч оргон зайлсан эсэхээс үл хамааран шүүхийн шийдвэрээр хурааж улсын орлого болгоно.”

2/7.2 дугаар зүйл

“7.2 дугаар зүйл.Албадлагын арга хэмжээний төрөл

1.Албадлагын арга хэмжээ нь дараах төрөлтэй байна:

- 1.1.үүрэг хүлээлгэх, эрх хязгаарлах албадлагын арга хэмжээ;
- 1.2.эмнэлгийн чанартай албадлагын арга хэмжээ;
- 1.3.хөрөнгө, орлогыг хураах албадлагын арга хэмжээ.

2.Шүүх энэ хуулийн 5.1 дүгээр зүйлд заасан ялын зорилгыг хангахад шаардлагатай гэж үзвэл гэмт хэрэг үйлдсэн хүнд ял оногдуулахгүйгээр тэнсэж, эсхүл оногдуулсан ял дээр нэмж энэ зүйлийн 1.1, 1.2 дахь хэсэгт заасан албадлагын арга хэмжээг хэрэглэж болно.

3.Энэ зүйлийн 1.3-т заасан албадлагын арга хэмжээг дараах байдлаар оногдуулсан ял дээр нэмж хэрэглэнэ:

3.1.гэмт хэрэг үйлдэж хөрөнгө, орлого олсон бол тухайн хөрөнгө, орлогыг заавал хураан авах;

3.2.гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогоос гадна бусдад учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх зорилгоор гэмт хэргийн улмаас бусдад учруулсан хохиролтой тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг гэмт хэрэг үйлдсэн хүнээс албадан гаргуулах.”

3/7.5 дугаар зүйл.Хөрөнгө, орлогыг хураах албадлагын арга хэмжээ:

“1.Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг, эсхүл бусдад учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх зорилгоор гэмт хэргийн улмаас учруулсан хохиролтой тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг гэмт хэрэг үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийн хөрөнгө, орлогоос албадан гаргуулна.

2.“Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого” гэж Монгол Улсад бол энэ хуулийн тусгай ангид заасан, гадаад улсад бол тухайн улсын хуулиар нэг жилээс дээш хугацаагаар хорих ял оногдуулахаар заасан гэмт хэрэг үйлдэж шууд, шууд бусаар олсон эдийн, эдийн бус хөрөнгө, түүний үнэ, түүнээс олсон ашиг, орлого, гэмт хэрэг үйлдэхэд ашигласан, ашиглахаар завдсан техник, хэрэгсэл, эд хөрөнгийг ойлгох бөгөөд гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг заавал хураана.

3.Энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасны дагуу гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураан авах боломжгүй бол гэмт хэрэг үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийн хөрөнгө, орлогоос албадан гаргуулж нөхөн төлүүлнэ.

4.Гэмт хэрэг үйлдсэн этгээд хэн болох нь тогтоогдоогүй боловч гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого гэдэг нь тогтоогдсон бол гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг заавал хураана.

5.Хураан авсан хөрөнгө, орлогыг бусдад учруулсан хохирол, хор уршгийг нөхөн төлүүлэх, эсхүл улсын орлого болгож холбогдох хуульд заасны дагуу зарцуулна.

6.Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогын хэмжээ нь хохирол, хор уршгаас илүү гарсан тохиолдолд илүү хөрөнгө, орлогыг улсын төсөвт шилжүүлнэ.

7.Гэмт хэрэг үйлдэж олсон эд зүйл, түүний үнэ, гэмт хэрэг үйлдэхэд ашигласан тээврийн хэрэгсэл, уналга, галт зэвсэг, зэвсэг, тусгайлан бэлтгэсэн зэвсгийн чанартай зүйл нь тухайн гэм буруутай этгээдийн өмчлөлд байсан нь тогтоогдсон тохиолдолд түүнийг хураан авч холбогдох хуульд заасны дагуу, эсхүл гэмт хэргийн хохирол нөхөн төлүүлэхэд зарцуулна.

8.Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого хууль ёсны дагуу хийгдсэн хэлцлийн үндсэн дээр бусдын өмчлөлд шилжсэн бол шүүх тухайн эд зүйлийг үнэлж гэмт хэрэг үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийн хувьд ногдох, хураан авахыг хуулиар хориглоогүй хөрөнгө, орлогоос албадан гаргуулж хохирлыг нөхөн төлүүлнэ. Тухайн хөрөнгө, орлогыг гэмт хэрэг үйлдэж олсон болохыг мэдсээр байж авсан болох нь тогтоогдвол шүүх уг эд зүйл, хөрөнгө, орлогыг бусдын өмчлөлд шилжүүлсэн хэлцлийг хүчингүйд тооцож, тухайн хөрөнгө, орлогыг хураан авч хохирлыг нөхөн төлүүлэх, эсхүл холбогдох хуульд заасны дагуу зарцуулна.”

4/9.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг:

“2.Хуулийн этгээдэд хэрэглэх албадлагын арга хэмжээ нь дараах төрөлтэй байна:

- 2.1.эрх хасах албадлагын арга хэмжээ;
- 2.2.татан буулгах албадлагын арга хэмжээ;
- 2.3.хуулийн этгээдийн хөрөнгө, орлогыг хураах албадлагын арга хэмжээ.”

5/18.6 дугаар зүйл.Мөнгө угаах

“18.6 дугаар зүйл.Мөнгө угаах

1.Энэ хуулийн тусгай ангид хорих ялын доод хэмжээг хоёр жилээс дээш хугацаагаар тогтоосон, эсхүл энэ хуулийн 18, 20, 22, 24, 25, 26, 29 дүгээр бүлэгт заасан гэмт хэрэг, эсхүл гадаад улсад үйлдэгдсэн бөгөөд гадаад улсын хуулиар хоёр жилээс дээш хугацаагаар хорих ял оногдуулахаар заасан гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогоо ашигласан, эсхүл гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө,

орлогынхоо эх үүсвэр, шинж чанар, байршил, захиран зарцуулах арга, өмчлөгч, эзэмшигч, эд хөрөнгийн эрхийг өөрчилсөн, шилжүүлсэн, нуун далдалсан бол зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

2.Бусдын үйлдсэн буюу энэ хуулийн тусгай ангид хорих ялын доод хэмжээг хоёр жилээс дээш хугацаагаар тогтоосон, эсхүл энэ хуулийн 18, 20, 22, 24, 25, 26, 29 дүгээр бүлэгт заасан гэмт хэрэг, эсхүл гадаад улсад үйлдэгдсэн бөгөөд гадаад улсын хуулиар хоёр жилээс дээш хугацаагаар хорих ял оногдуулахаар заасан гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого гэдгийг мэдсээр байж түүнийг авсан, эзэмшсэн, ашигласан, эсхүл түүний эх үүсвэрийг нь нуун далдлах, гэмт хэрэг үйлдэхэд оролцсон аливаа этгээдэд хуулийн хариуцлагаас зайлсхийхэд туслах зорилгоор өөрчилсөн, шилжүүлсэн, эсхүл түүний бодит шинж чанар, эх үүсвэр, байршил, захиран зарцуулах арга, эд хөрөнгийн эрх, өмчлөгч, эзэмшигчийг нуун далдалсан бол нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

3.Энэ гэмт хэргийг:

3.1.энэ хуулийн тусгай ангид хорих ялын доод хэмжээг таван жилээс дээш хугацаагаар тогтоосон гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого болохыг мэдсээр байж;

3.2.виртуал хөрөнгө ашиглаж;

3.3.хуулийн этгээдийг халхавчаар ашиглаж;

3.4.үндэстэн дамнаж;

3.5.байнга тогтвортой үйлдэж;

3.6.албан тушаалтан албаны чиг үүрэг, бүрэн эрх, нөлөөг урвуулан ашиглаж үйлдсэн бол хоёр жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл хоёр жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

4.Энэ гэмт хэргийг зохион байгуулалттай гэмт бүлэг үйлдсэн бол таван жилээс арван хоёр жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

5.Энэ гэмт хэргийг хуулийн этгээдийн нэрийн өмнөөс, хуулийн этгээдийн ашиг сонирхлын төлөө үйлдсэн бол хуулийн этгээдийг тодорхой төрлийн үйл ажиллагаа явуулах эрх хасаж нэг зуун хорин мянган нэгжээс дөрвөн зуун мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох ял шийтгэнэ.

-Энэ зүйлийн 3 дахь хэсгийн 3.4-д заасан “үндэстэн дамнаж” гэдэгт дараах тохиолдлыг ойлгоно:

- энэ гэмт хэргийг улсын хил дамнуулан үйлдсэн бол;

- энэ гэмт хэргийг нэг улсад үйлдсэн боловч тухайн гэмт хэрэгт бэлтгэх, төлөвлөх, удирдан зохион байгуулах, хянах үйлдлийг өөр улсад хийсэн бол;

-энэ гэмт хэргийг нэг улсад үйлдсэн боловч тухайн гэмт хэргийг үйлдэхэд оролцсон зохион байгуулалттай гэмт бүлэг 2 буюу түүнээс дээш улсад гэмт хэргийн шинжтэй ажиллагаанд оролцдог бол;

-гэмт хэргийг нэг улсад үйлдсэн боловч бодит үр дагавар нь өөр улсад илэрсэн бол.”

6/22.1 дүгээр зүйл.Албан тушаалын эрх мэдэл, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглах

“22.1 дүгээр зүйл.Албан тушаалын эрх мэдэл, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглах

1.Нийтийн албан тушаалтан албан тушаалын эрх мэдэл, албан тушаалын байдлаа урвуулан ашиглаж, эсхүл зориуд хэрэгжүүлэхгүй байж өөртөө, эсхүл бусдад давуу байдал бий болгосон бол нийтийн албанд ажиллах эрхийг хоёр жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хасаж нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

2.Энэ гэмт хэргийн улмаас үлэмж хэмжээний хохирол учруулсан бол нийтийн албанд ажиллах эрхийг хоёр жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хасаж хоёр жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

3.Энэ гэмт хэргийг улс төрд нөлөө бүхий этгээд, төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой компани, улсын үйлдвэрийн газрын удирдах, эрх бүхий албан тушаалтан үйлдсэн, эсхүл энэ гэмт хэргийн улмаас их хэмжээний хохирол учруулсан бол нийтийн албанд ажиллах эрхийг таван жилээс арван хоёр жил хүртэл хугацаагаар хасаж таван жилээс арван хоёр жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

4.Энэ гэмт хэргийг зохион байгуулалттай гэмт бүлэг үйлдсэн бол нийтийн албанд ажиллах эрхийг бүх насаар хасаж арван хоёр жилээс хорин жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

Тайлбар: -Энэ хуульд заасан “нийтийн албан тушаалтан” гэж Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 3.1.4-т заасан албан тушаалтан, байнга болон түр хугацаагаар байгуулагдсан хамтын шийдвэр гаргах чиг үүрэг бүхий хороо, комиссын гишүүн, эдгээртэй адилтгах ажил, үйлчилгээ эрхэлж байгаа этгээдийг ойлгоно.

-Энэ хуульд заасан “албан тушаалын эрх мэдэл” гэдэгт албаны бүрэн эрх, албан үүрэг, албаны эрх, үүрэг, албаны чиг үүрэг хамаарна.

-Энэ хуульд заасан “албан тушаалын байдал” гэдэгт албаны эрх нөлөө хамаарна.

-Энэ хуульд заасан "албан тушаалын эрх мэдлээ урвуулан ашиглах" гэж Авлигын эсрэг хуулийн 3.1.3-т заасныг ойлгоно.

-Энэ хуульд заасан "давуу байдал" гэж Авлигын эсрэг хуулийн 3.1.4-т заасныг ойлгоно.

-Энэ бүлэгт заасан "нийтийн албанд ажиллах эрхийг хасах" гэж Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 4.1-д заасан албан тушаалд сонгогдох, томилогдох, ажиллах эрх хасахыг ойлгоно."

7/ 22.4 дүгээр зүйл.Нийтийн албан тушаалтан хахууль авах

"22.4 дүгээр зүйл.Нийтийн албан тушаалтан хахууль авах

1.Нийтийн албан тушаалтан хахууль өгөгчийн ашиг сонирхлын үүднээс албаны чиг үүргээ хэрэгжүүлсний хариуд, эсхүл хэрэгжүүлэхийн тулд, эсхүл хэрэгжүүлээгүйн хариуд, эсхүл хэрэгжүүлэхгүй байхын тулд, эсхүл гүйцэтгэх ёсгүй үйлдлийг хийсэн, эсхүл хийхийн тулд шууд, эсхүл бусдаар дамжуулан хахууль өгөхийг шаардсан, авсан, эсхүл бусад этгээд болон төлөөний хүнд хахуулийг өгүүлсэн, өгүүлэхээр тохиролцсон, өгөхийг шаардсан бол нийтийн албанд ажиллах эрхийг хоёр жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хасаж хоёр жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

2.Энэ гэмт хэргийг хясан боогдуулах аргаар үйлдсэн, эсхүл их хэмжээний хахууль авсан, эсхүл улс төрд нөлөө бүхий этгээд, төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой компани, улсын үйлдвэрийн газрын удирдах, эрх бүхий албан тушаалтан үйлдсэн бол нийтийн албанд ажиллах эрхийг таван жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хасаж таван жилээс арван хоёр жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

3.Энэ гэмт хэргийг зохион байгуулалттай гэмт бүлэг үйлдсэн, эсхүл онц их хэмжээний хахууль авсан бол нийтийн албанд ажиллах эрхийг бүх насаар хасаж арван хоёр жилээс хорин жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

Тайлбар: -Энэ зүйлд заасан "их хэмжээ" гэдэгт нэг зуун мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөг, түүнээс дээш хэмжээг ойлгоно.

-Энэ зүйлд заасан "онц их хэмжээ" гэдэгт нэг сая нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөг, түүнээс дээш хэмжээг ойлгоно.

-Энэ зүйлд заасан "бусад этгээд" гэдэгт хахуулийг өгүүлэхээр нийтийн албан тушаалтнаас санал болгосон, зааж өгсөн, тухайн гэмт хэрэгт хамтран оролцоогүй, тухайн хөрөнгө, орлогыг хахууль гэж мэдээгүй хүн, хуулийн этгээдийг ойлгоно.

-Энэ бүлэгт заасан "төлөөний хүн" гэдэгт хахууль, хууль бус хөрөнгө, орлогыг өгүүлэхээр нийтийн албан тушаалтнаас санал болгосон, зааж өгсөн, тухайн гэмт хэрэгт хамтран оролцсон, эсхүл тухайн хахууль, хөрөнгө, орлогыг хууль бус хөрөнгө, орлого гэдгийг мэдсээр байж авсан хүнийг ойлгоно."

8/22.10 дугаар зүйл.Хууль бусаар хөрөнгөжих

"22.10 дугаар зүйл.Хууль бусаар хөрөнгөжих

1.Нийтийн албан тушаалтан, түүний төлөөний хүний хөрөнгө, орлого хууль ёсны орлогоос их хэмжээгээр нэмэгдсэн нь хууль бус болох нь тогтоогдсон бол хууль бусаар нэмэгдсэн хөрөнгө, орлогыг хурааж нийтийн албанд ажиллах эрхийг хоёр жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хасаж хорин мянган нэгжээс нэг зуун хорин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл хоёр жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

2.Энэ гэмт хэргийг улс төрд нөлөө бүхий этгээд, төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой компани, улсын үйлдвэрийн газрын удирдах, эрх бүхий албан тушаалтан, эсхүл зохион байгуулалттай гэмт бүлэг үйлдсэн, эсхүл нийтийн албан тушаалтны хууль бус хөрөнгө, орлого нь онц их хэмжээгээр нэмэгдсэн нь тогтоогдсон бол хууль бусаар нэмэгдсэн хөрөнгө, орлогыг хурааж нийтийн албанд ажиллах эрхийг бүх насаар хасаж дөчин мянган нэгжээс хоёр зуун мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл таван жилээс арван хоёр жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

Тайлбар: -Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан “их хэмжээ” гэдэгт нэг зуун мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөг, түүнээс дээш хэмжээг ойлгоно.

-Энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан “онц их хэмжээ” гэдэгт нэг сая нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөг, түүнээс дээш хэмжээг ойлгоно.

-Энэ зүйлд заасан “хөрөнгө, орлого” гэж эдийн, эдийн бус хөрөнгө, тэдгээрийг өмчлөх, ашиглах, эзэмших эрх, хөнгөлөлттэй болон төлбөргүйгээр авсан ажил, бараа, үйлчилгээ, түүний үнэ, түүнээс олсон бүхий л ашиг, орлогыг ойлгоно.

-Хууль бусаар нэмэгдсэн хөрөнгө, орлого хууль ёсны дагуу хийгдсэн хэлцлийн үндсэн дээр бусдын өмчлөлд шилжсэн бөгөөд хураан авах боломжгүй бол шүүх тухайн хөрөнгө, орлогын үнэтэй тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг нийтийн албан тушаалтны хөрөнгө, орлогоос албадан гаргуулж, хураана. Нийтийн албан тушаалтнаас бусад этгээд хууль бусаар нэмэгдсэн хөрөнгө, орлого болохыг мэдсээр байж авсан бол шүүх тухайн хөрөнгө, орлогыг хураана.

9/22.13 дугаар зүйл.Нийтийн албан тушаалтнаас бусад этгээд хахууль авах

“22.13 дугаар зүйл.Нийтийн албан тушаалтнаас бусад этгээд хахууль авах

1.Нийтийн албан тушаалтнаас бусад этгээд хахууль өгөгчийн ашиг сонирхлын үүднээс ажлын чиг үүргээ хэрэгжүүлсний хариуд, эсхүл хэрэгжүүлэхийн тулд, эсхүл хэрэгжүүлээгүйн хариуд, эсхүл хэрэгжүүлэхгүй байхын тулд, эсхүл гүйцэтгэх ёсгүй үйлдлийг хийсэн, эсхүл хийхийн тулд шууд, эсхүл бусдаар дамжуулан хахууль өгөхийг шаардсан, авсан, эсхүл бусад этгээд болон төлөөний хүнд хахууль өгүүлсэн, өгүүлэхээр тохиролцсон, өгөхийг шаардсан бол нийтийн албанд ажиллах эрхийг хоёр жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хасаж хоёр мянга долоон зуун нэгжээс арван дөрвөн мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний

төгрөгөөр торгох, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

2.Энэ гэмт хэргийг хясан боогдуулах аргаар үйлдсэн, эсхүл их хэмжээний хахууль авсан бол нийтийн албанд ажиллах эрхийг хоёр жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хасаж нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

3.Энэ гэмт хэргийг зохион байгуулалттай гэмт бүлэг үйлдсэн, эсхүл онц их хэмжээний хахууль авсан бол нийтийн албанд ажиллах эрхийг бүх насаар хасаж арван хоёр жилээс хорин жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

Тайлбар: -Энэ зүйлд заасан “их хэмжээ” гэдэгт нэг зуун мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөг, түүнээс дээш хэмжээг ойлгоно.

-Энэ зүйлд заасан “онц их хэмжээ” гэдэгт нэг сая нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөг, түүнээс дээш хэмжээг ойлгоно.”

4 дүгээр зүйл.Эрүүгийн хуулийн 5.1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн “ял, албадлагын арга хэмжээнээс” бүрдэнэ.” гэснийг “ял байна.” гэж, 21.6 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн тайлбар дахь “Засгийн газрын агентлагийн даргыг” гэснийг “Засгийн газрын агентлагийн даргын албан тушаалд ажиллаж байгаа болон сүүлийн 10 жилийн хугацаанд ажиллаж байсан хүнийг” гэж өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Эрүүгийн хуулийн 21.6 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн “дарамт шахалт үзүүлж, давуу байдал бий болгож, бий болгохоор амлаж, ятгаж” гэснийг хассугай.

6 дугаар зүйл.Эрүүгийн хуулийн 23.5 дугаар зүйлийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

7 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж, зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

Төсөл

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ..дугаар
сарын ..-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай хэсэг нэмсүгэй:

1/1.5 дугаар зүйлийн 5, 6 дахь хэсэг:

“5.Эрүүгийн хуулийн 1.10 дугаар зүйлийн 9 дэх хэсэгт заасан үндэслэл байвал эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг үргэлжлүүлэн явуулна.

6.Энэ зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан тохиолдолд шүүх гэмт хэрэгт холбогдсон хүн, хуулийн этгээдийн гэм буруутай эсэхийг шийдвэрлэхээс гадна гэм буруутай тохиолдолд яллахгүйгээр гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураан авч улсын орлого болгох, эсхүл бусдад учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх асуудлыг хянан шийдвэрлэнэ.”

2/31.14 дүгээр зүйлийн 7, 8, 9 дэх хэсэг:

“7.Оргон зайлсан этгээд оргон зайлснаас хойш 3 сар өнгөрсөн тохиолдолд мөрдөн байцаалтыг сэргээж эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг үргэлжлүүлэн явуулна.

8.Энэ зүйлийн 7 дахь хэсэгт заасан тохиолдолд шүүх гэмт хэрэгт холбогдсон, оргон зайлсан этгээдийн шүүх хуралдаанд оролцох эсэхээс үл хамааран хэргийг хэлэлцэж гэм буруутай эсэхийг шийдвэрлэнэ.

9.Энэ зүйлийн 8 дахь хэсэгт заасан этгээд гэм буруутай нь тогтоогдсон тохиолдолд шүүх ял оногдуулах асуудлыг хойшлуулах ба гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хураан авч улсын орлого болгох, эсхүл бусдад учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх асуудлыг хянан шийдвэрлэнэ.”

2 дугаар зүйл. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 1.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.3 дахь заалтын “яллагдагч” гэсний өмнө “Эрүүгийн хуулийн 1.10 дугаар зүйлийн 9 дэх хэсэгт зааснаас бусад тохиолдолд сэжигтэн, “ гэж, 13.3

дугаар зүйлийн 1.1 дэх заалтын “гэмт бүлгийн үйлдсэн” гэсний дараа “, эсхүл авлигын” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн дараах зүйл, хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/1.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.3 дахь заалт:

“1.3. Эрүүгийн хуулийн 1.10 дугаар зүйлийн 9 дэх хэсэгт зааснаас бусад тохиолдолд сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч, Өршөөл үзүүлэх тухай хуульд хамрагдах үндэслэл бүрдсэн, сураггүй алга болсонд тооцогдсон, нас барсан /нас барсан хүнийг цагаатгах, эсхүл бусад хүнд холбогдох шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас уг хэргийг сэргээж хянан шийдвэрлэх ажиллагаа үүнд хамаарахгүй/;”

2/31.14 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1.2 дахь заалт:

“1.2. сэжигтэн, яллагдагч оргон зайлсан бол;”

3/31.14 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэг:

“5. Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан нөхцөл арилсан, эсхүл оргон зайлсан этгээд оргон зайлснаас хойш 3 сар өнгөрсөн, эсхүл нэмэлт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах шаардлагатай бол мөрдөн байцаалтыг сэргээх тухай прокурор тогтоол гаргана.”

4 дүгээр зүйл. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 17.1 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсгийн “хэсэг, 22.10 дугаар зүйлийн 2 дахь” гэснийг хассугай.

5 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж, зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ..дугаар
сарын ..-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУСГАЙ САНГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай дараах зүйл нэмсүгэй:

1/21⁴ дүгээр зүйл.Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн сан

“21⁴ дүгээр зүйл. Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн сан

21⁴.1.Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хүн амын эрүүл мэнд, боловсролын үйл ажиллагааг санхүүжүүлнэ.

21⁴.2.Энэ хуулийн 21⁴.1-д заасан дэмжлэгийг хүн амын эрүүл мэнд, боловсролыг санхүүжилтээр дэмжих үйл ажиллагааны хүрээнд эмнэлэг, цэцэрлэг, сургууль барихад зориулан олгоно.

21⁴.3.Энэ хуулийн 21⁴.2-т заасан санхүүжилтийн зарцуулалтын тайланг эрүүл мэнд, боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд Төсвийн тухай хуульд заасан хугацаанд тус сангийн Ажлын албанд тус бүр хүргүүлнэ.

21⁴.4.Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн сангийн Ажлын алба хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын дэргэд ажиллана.

21⁴.5.Сан нь Удирдах зөвлөлтэй байх бөгөөд уг Удирдах зөвлөл нь Удирдах зөвлөлийн дарга, гишүүдээс бүрдэнэ.

21⁴.6.Удирдах зөвлөлийн бүрэлдэхүүний тоо нийт 9 байх ба Удирдах зөвлөлийн дарга, гишүүнээс бүрдэнэ. Гишүүдийн бүрэлдэхүүнд төрийн байгууллагын болон олон нийтийн төлөөллийг тэнцүү тоогоор оролцуулсан байна.

21⁴.7.Удирдах зөвлөлийн дарга, гишүүн саналын тэнцүү эрхтэй байна.

21⁴.8.Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуулийн дагуу хураан авсан, нөхөн төлүүлсэн хөрөнгийг эрхлэн удирдснаас олсон орлогыг тус санд тухай бүр төвлөрүүлнэ.

21⁴.9.Тус санд Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуульд заасны дагуу хөрөнгө төвлөрүүлэх бөгөөд хөрөнгө төвлөрүүлэхтэй холбогдсон журмыг санхүү, төсвийн болон хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамтран батална.

21⁴.10.Тус сангийн хөрөнгийг энэ хуулийн 21⁴.1-д заасан арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна.

21⁴.11.Тус сангийн дүрэм, Удирдах зөвлөл, түүний Ажлын албаны бүрэлдэхүүн, тэдгээрийн ажиллах журам болон уг сангийн хөрөнгийг төвлөрүүлэх, бүрдүүлэх, зарцуулахтай холбогдсон журмыг Засгийн газар батална.”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

Төсөл

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ..дугаар
сарын ..-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АВЛИГЫН ЭСРЭГ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Авлигын эсрэг хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/3 дугаар зүйлийн 3.1.10 дахь заалт:

“3.1.10. “хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа” гэж Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуулийн 4.1.13-т заасныг.”

2/18 дугаар зүйлийн 18.4.12 дахь заалт:

“18.4.12. Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуульд заасны дагуу хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа явуулах.”

3/18 дугаар зүйлийн 18.7 дахь хэсэг:

“18.7. Авлигатай тэмцэх газар нь албан тушаалтны хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаа явуулахдаа Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль, Гүйцэтгэх ажлын тухай хууль, энэ хуульд заасан журмыг баримтална.”

4/24 дүгээр зүйлийн 24.1.11 дэх заалт:

“24.1.11. Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуульд заасан удирдах албан тушаалтан, эрх бүхий албан тушаалтны эрх, үүргийг эдэлж, хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа явуулах.”

5/26 дугаар зүйлийн 26.4 дэх хэсэг:

“26.4. Прокурорын байгууллага нь Авлигатай тэмцэх газрын хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль, Прокурорын байгууллагын тухай хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу хяналт тавина.”

2 дугаар зүйл. Авлигын эсрэг хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2 дахь хэсгийн “бөгөөд” гэсний дараа “хууль бус хөрөнгө хураан авах, нөхөн төлүүлэх,” гэж, 15 дугаар зүйлийн 15.1 дэх хэсгийн “хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт явуулах,” гэсний дараа “албан тушаалтны хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа явуулах,” гэж, 17 дугаар зүйлийн 17.1 дэх хэсгийн “мөрдөн байцаах,” гэсний дараа “хууль бус хөрөнгө шалгах,” гэж, 18 дугаар зүйлийн 18.4.5 дахь заалтын “таслан зогсоох” гэсний дараа “албан тушаалтны хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэх” гэж, тус зүйлийн 18.4.10 дахь заалтын “гүйцэтгэх ажил,” гэсний өмнө “хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа,” гэж, 23 дугаар зүйлийн 32.1.7 дахь заалтын “гүйцэтгэх” гэсний өмнө “хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа,” гэж, 24 дүгээр зүйлийн гарчиг, 24.1 дэх хэсгийн “гүйцэтгэх,” гэсний өмнө “хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа,” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл. Авлигын эсрэг хуулийн дараах зүйл, Тайлбарыг дор дурдсан байдлаар өөрчлөн найруулсугай:

1/ 4 дүгээр зүйл:

“4 дүгээр зүйл. Хуулийн үйлчлэлд хамаарах этгээд

4.1. Доор дурдсан этгээд энэ хуулийн үйлчлэлд хамаарна:

4.1.1. төрийн улс төрийн, захиргааны, тусгай албан тушаалтан;

4.1.2. төрийн үйлчилгээний албаны удирдах болон гүйцэтгэх албан тушаалтан, мэргэжил, тусгай мэдлэгийн хүрээнд дүгнэлт, магадлагаа гаргах, үйлчилгээ үзүүлэх чиг үүрэг, эрх бүхий төрийн үйлчилгээний албан тушаалтан, нягтлан бодогч;

4.1.3. арбитрч;

4.1.4. төр, орон нутгийн өмчит болон өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн төлөөлөн удирдах зөвлөл, хяналтын зөвлөлийн дарга, гишүүн, удирдах, эрх бүхий албан тушаалтан болон гүйцэтгэх албан тушаалтан, нягтлан бодогч;

4.1.5. төр, орон нутгийн өмчит болон өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн хараат болон охин компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөл болон хяналтын зөвлөлийн дарга, гишүүн, удирдах, эрх бүхий албан тушаалтан болон гүйцэтгэх албан тушаалтан, нягтлан бодогч;

4.1.6. төрийн тодорхой чиг үүрэг, ажил үйлчилгээг хууль, гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгэж байгаа Засгийн газрын бус байгууллага /төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлийн байгууллага/, нийтийн эрх зүйн хуулийн этгээдийн удирдах, эрх бүхий албан тушаалтан болон гүйцэтгэх албан тушаалтан, нягтлан бодогч;

4.1.7.улсын төсвийн хөрөнгөөр бүрэн, бүрэн бус байдлаар санхүүждэг хуулийн этгээдийн удирдах, эрх бүхий албан тушаалтан болон гүйцэтгэх албан тушаалтан, нягтлан бодогч;

4.1.8.олон нийтийн радио, телевизийн Үндэсний зөвлөлийн дарга, гишүүн, олон нийтийн радио, телевизийн удирдах, эрх бүхий албан тушаалтан болон гүйцэтгэх албан тушаалтан, нягтлан бодогч;

4.1.9.Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын болон бүх шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуульд нэр дэвшигч;

4.1.10.бүх шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын дарга, төлөөлөгч;

4.1.11.байнга болон түр хугацаагаар байгуулагдсан хамтын шийдвэр гаргах чиг үүрэг бүхий хороо, зөвлөл, ажлын хэсэг, комиссын дарга, гишүүн, эдгээртэй адилтгах чиг үүрэг гүйцэтгэж байгаа этгээд, ажлын албатай бол ажлын албаны удирдах болон гүйцэтгэх албан тушаалтан, нягтлан бодогч;

4.1.12.Монголбанк, түүний салбар, алба, төлөөлөгчийн газрын удирдах болон гүйцэтгэх албан тушаалтан, хяналтын зөвлөлийн дарга, гишүүн, авлага барагдуулах ажилтан, банкны эрх хүлээн авагч, бүрэн эрхт төлөөлөгч, тусгай төлөөлөгч, Мөнгөний бодлогын хорооны дарга, гишүүн, Эрдэнэсийн сангийн удирдах болон гүйцэтгэх албан тушаалтан;

4.1.13.Засгийн газрын тусгай сан, орон нутгийн сангийн эх үүсвэрээр төсөл, арга хэмжээ санхүүжүүлэх шийдвэр гаргадаг, шийдвэрийн төсөл боловсруулдаг албан тушаалтан, ажлын хэсгийн гишүүн, зохицуулагч, нягтлан бодогч, хяналтын зөвлөлийн дарга, гишүүн болон эдгээр сангийн нэгж, ажлын албаны үйл ажиллагааг хариуцдаг удирдах болон гүйцэтгэх албан тушаалтан, зохицуулагч;

4.1.14.Ирээдүйн өв сан корпорацийн зөвлөх баг, Удирдах зөвлөл, нэр дэвшүүлэх хороо, хяналтын зөвлөлийн гишүүд, Сангийн үйл ажиллагаанд оролцогч этгээд, Корпорацийн эрх бүхий албан тушаалтан, гүйцэтгэх удирдлага, ажилтан;

4.1.15.Улсын Их Хурал дахь улс төрийн нам, эвслийн бүлгийн ажлын албаны удирдах болон гүйцэтгэх албан тушаалтан;

4.1.16.Эрчим хүчний зохицуулах хороо, Харилцаа холбооны зохицуулах хороо, Хадгаламж даатгалын корпорац, Монцамэ агентлагийн удирдах болон гүйцэтгэх албан тушаалтан, нягтлан бодогч;

4.1.17.төрийн зорилт, чиг үүргийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Монгол Улсаас гадаад улстай байгуулсан олон улсын гэрээ, хэлэлцээр, зээл, тусламж, төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлж байгаа хуулийн этгээдийн зохицуулагч, удирдах болон гүйцэтгэх албан тушаалтан, нягтлан бодогч;

4.1.18.Хөрөнгийн үнэлгээний тухай хуулийн 3.1.11-д заасан үнэлгээчин;

4.1.19.Шүүхийн шинжилгээний тухай хуулийн 4.1.4-т заасан шинжээч;

4.1.20.Шүүхийн шинжилгээний тухай хуулийн 4.1.5-д заасан мэргэжилтэн;

4.1.21.Авлига, ашиг сонирхлын зөрчилд өртөх эрсдэлийг үндэслэн Авлигатай тэмцэх газрын даргын баталсан тушаалд заасан албан тушаалтан.”

2/7 дугаар зүйлийн 7.1.8 дахь заалтын Тайлбар

“Тайлбар:Албан тушаалтан зургаан сарын албан тушаалын цалин хөлс, орлогоос илүү хөрөнгө, орлогыг хууль ёсны дагуу олсон болохыгоо үндэслэл, нотолгоотой тайлбарлаж чадахгүй тохиолдолд хууль бусаар хөрөнгөжсөн гэж үзнэ.

Тайлбар: “Илүү хөрөнгө, орлогыг хууль ёсны дагуу олсон болохыгоо үндэслэл, нотолгоотой тайлбарлаж чадахгүй” гэж тухайн хөрөнгө, орлогоо хууль ёсны болохыг үндэслэлтэй тайлбарлаж нотлох баримт гаргаж өгөөгүй, эсхүл нотлох баримтыг зааж өгөөгүй, эсхүл нотлох баримтыг зааж өгсөн хэдий ч тухайн үйл баримт нотлох баримтаар тогтоогдохгүй байхыг, мөн гэмт хэрэг, зөрчил болон хуулиар хориглосон үйлдэл, эс үйлдэхүйгээр олсон хөрөнгө, орлого гэж тайлбарласныг ойлгоно. Гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө, орлого нь холбогдох хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулах үндэслэлгүй нөхцөл байдал бүхий гэмт хэрэг, зөрчилд хамаарах хөрөнгө, орлого байна.”

2/Авлигын эсрэг хуулийн 9 дүгээр зүйл:

“9 дүгээр зүйл.Өргөдөл, гомдол гаргах, мэдээлэл өгөх

9.1.Иргэн, хуулийн этгээд авлигын талаарх өргөдөл, гомдлыг амаар, бичгээр Авлигатай тэмцэх газарт гаргаж болно.

9.2.Авлигатай тэмцэх газар нь өргөдөл, гомдлыг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлэнэ.

9.3.Иргэн, хуулийн этгээд авлигын талаарх мэдээллийг амаар, бичгээр Авлигатай тэмцэх газар, цагдаагийн байгууллагад гаргаж болох бөгөөд авлигын талаарх нотлох баримтыг хамт хүргүүлж болно.

9.4.Авлигын талаар мэдээлэл өгсөн этгээд(цаашид “авлигын мэдээлэгч” гэх)-ийн хувийн мэдээллийг нууцлах бөгөөд түүний зөвшөөрөлгүйгээр хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа болон бусад хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд гэрчээр

оролцуулах, авлигын мэдээлэгчийн хувийн мэдээллийг задруулах, бусдад дамжуулахыг хориглоно.

9.5.Авлигын мэдээлэгч, түүний гэр бүлийн гишүүн, үр хүүхэд, ойрын төрөл, садангийн хүний аюулгүй байдлыг хангах шаардлагатай тохиолдолд Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуульд заасны дагуу тэдгээрийг хамгаалалтад авна.”

4 дүгээр зүйл.Авлигын эсрэг хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.8 дахь заалтын “үндэслэлгүйгээр хөрөнгөжих” гэснийг “хууль бусаар хөрөнгөжих” гэж, 18 дугаар зүйлийн 18.4.11 дэх заалтын “энэ хуулийн 6.6, 7.1.7, 7.1.8-д заасан зөрчлийг хянан шалгаж, эрх бүхий байгууллагад хүргүүлэх” гэснийг “энэ хуулийн 6.6, 7.1-д заасан зөрчлийг шалгаж, хуульд заасан эрх бүхий албан тушаалтан, байгууллагад шилжүүлэх, хүргүүлэх, холбогдох арга хэмжээ авах” гэж өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

Төсөл

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ..дугаар
сарын ..-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГЭРЧ, ХОХИРОГЧИЙГ ХАМГААЛАХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай заалт нэмсүгэй:

1/4 дүгээр зүйлийн 4.1.5 дахь заалт:

“4.1.5. “мэдээлэгч” гэж нийтийн ашиг сонирхлыг хохироосон, хохироож болзошгүй нөхцөл байдал, үйлдлийн талаар эрх бүхий байгууллагад мэдээлэл өгсөн, өргөдөл, гомдол гаргасан хүнийг.”

2/21 дүгээр зүйлийн 21.2.5 дахь заалт:

“21.2.5. мэдээлэгчийг хамгаалах асуудлаар мэдээлэл хүлээн авсан эрх бүхий байгууллагын хүсэлтээр мөрдөгч, эрх бүхий албан тушаалтан.”

2 дугаар зүйл. Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсгийн “хүний эрх хамгаалагч” гэсний дараа “, мэдээлэгч, түүний гэр бүлийн гишүүн, үр хүүхэд, төрөл, садангийн хүн” гэж нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл. Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.2, 5.3 дахь хэсгийн “хамгаалагчийн” гэснийг “хамгаалагч, мэдээлэгчийн” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

Төсөл

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

УЛСЫН ТЭМДЭГТИЙН ХУРААМЖИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.1 дэх хэсэгт доор дурдсан агуулгатай заалт нэмсүгэй:

“41.1.17.Хууль бус хөрөнгийг хураан авах ажиллагааны явцад иргэний нэхэмжлэгчээс нийтийн албан тушаалтанд холбогдуулан гаргасан нэхэмжлэл.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

Төсөл

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГҮЙЦЭТГЭХ АЖЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Гүйцэтгэх ажлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсэгт доор дурдсан агуулгатай заалт нэмсүгэй:

“9.1.9. Авлигатай тэмцэх газар нь албан тушаалтны хууль бус хөрөнгийг илрүүлэх зорилгоор гүйцэтгэх ажил явуулах, гүйцэтгэх ажил явуулах эрх бүхий байгууллагуудтай хамтран ажиллах.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

Төсөл

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ПРОКУРОРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Прокурорын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай зүйл, заалт нэмсүгэй:

1/11¹ дүгээр зүйл.Хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаанд тавих прокурорын хяналт

“11¹ дүгээр зүйл.Хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаанд тавих прокурорын хяналт

11¹.1.Прокурор хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд дараах хяналт тавина:

11¹.1.1.албан тушаалтны хууль бус хөрөнгийн талаарх мэдээллийг хүлээн авах, бүртгэх ажиллагаа хуульд нийцэж байгаа эсэх;

11¹.1.2.албан тушаалтны хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу явагдаж байгаа эсэх;

11¹.1.3.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцад хуулийг зөв хэрэглэж байгаа эсэх;

11¹.1.4.хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны явцад хүний эрх, эрх чөлөөг хангаж байгаа эсэх;

11¹.1.5.хөрөнгө шалгах тодорхой төрлийн ажиллагаа хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу явагдаж байгаа эсэх.”

2/12¹ дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаанд хяналт тавих прокурорын бүрэн эрх

“12¹ дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаанд хяналт тавих прокурорын бүрэн эрх

12¹.1.Албан тушаалтны хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд хяналт тавихдаа Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуульд зааснаас гадна дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

12¹.1.1.хууль бус хөрөнгийн талаархи гомдол, мэдээллийг бүртгэх, хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаанд дугаар олгох;

12¹.1.2.хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаа явуулах, түүнд хяналт тавих;

12¹.1.3.оролцогчийн гаргасан гомдол, бусад үндэслэлээр хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаа, хэргийн материалыг хянах;

12¹.1.4.эрх бүхий албан тушаалтны үндэслэлгүй авсан эрх хязгаарлах арга хэмжээг хүчингүй болгох;

12¹.1.5.хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаатай холбоотой гомдол, хүсэлтийг шийдвэрлэх;

12¹.1.6.хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаанд хуулийн хэрэгжилтийг шалгах;

12¹.1.7.хуульд заасан бусад.

3/13¹ дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаанд тавих прокурорын хяналтын арга хэлбэр

“13¹ дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаанд тавих прокурорын хяналтын арга хэлбэр

13¹.1.Хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаанд тавих хяналтыг дараах арга, хэлбэрээр хэрэгжүүлнэ:

13¹.1.1.хяналтын ажлын бүртгэл хөтлөх;

13¹.1.2.хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаа явуулах мөрдөгчийн судалгааг гаргуулан авч, хяналтад хамруулах;

13¹.1.3.хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаа явуулсан байдал, хэргийн материалтай танилцах, хянах;

13¹.1.4.хууль бус хөрөнгийг шалгах ажиллагаанд шалгалт хийх, биечлэн оролцох.

4/17 дугаар зүйлийн 17.1.4 дэх заалт:

“17.1.4.хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэх нэхэмжлэлийг шүүхээр хянан шийдвэрлэх.”

5/18¹ дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэх нэхэмжлэлийг хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанд оролцох

“18¹ дугаар зүйл.Хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэх нэхэмжлэлийг хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанд оролцох

18¹.1.Прокурор төр, нийтийн ашиг ашиг сонирхол зөрчигдсөн гэж үзвэл хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу албан тушаалтны хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэх нэхэмжлэлийг шүүхэд гаргаж, хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд төрийн нэрийн өмнөөс оролцоно.

18¹.2.Прокурор шүүх хуралдаанд бусад этгээдийг оролцуулах, гэрчээс мэдүүлэг авах, бусад нотлох баримтыг шинжлэн судлах талаар шүүхэд хүсэлт, шүүх хуралдааны дарааллын талаар санал гаргана.

18¹.3.Прокурор шүүх хуралдаанд оролцохдоо өөрийн гаргасан нэхэмжлэл, хүсэлт, тэдгээрийн хууль зүйн үндэслэлийн талаар тайлбар гаргана.”

2 дугаар зүйл.Прокурорын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“20 дугаар зүйл.Төр, нийтийн ашиг сонирхлыг хамгаалах

20.1.Прокурор төрийн ашиг сонирхол зөрчигдсөн гэж үзвэл хуульд заасны дагуу, эсхүл төрийн байгууллагын хүсэлтээр, нийтийн ашиг сонирхол зөрчигдсөн гэж үзвэл хуульд заасны дагуу, эсхүл төрийн байгууллагын хүсэлт, эсхүл хуульд заасны дагуу чиг үүргээ хэрэгжүүлж, эсхүл өөрийн санаачилгаар захиргааны болон иргэний хэрэг шүүхээр хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд зохигчоор, эсхүл гуравдагч этгээдээр оролцоно.

20.2.Прокурор нь төр, нийтийн ашиг сонирхлыг төлөөлөн хамгаалах чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ хуульд заасан бүрэн эрх, чиг үүргийг хэрэгжүүлэх, хуулиар олгогдсон бүрэн эрхийнхээ хүрээнд нотлох баримт цуглуулах тодорхой ажиллагаа явуулах, иргэн, байгууллага, албан тушаалтнаас холбогдох баримт, мэргэжлийн шинжээчийн дүгнэлтийг гаргуулан авах эрхтэй.

20.3.Прокурор иргэний хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцохдоо Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 25, 26 дугаар зүйлд заасан эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ.

20.4.Прокурор хуульд заасны дагуу болон өөрийн санаачилгаар төр, нийтийн ашиг сонирхлыг төлөөлөн хамгаалах ажиллагааг хэрэгжүүлж байгаа тохиолдолд итгэмжлэлгүйгээр оролцоно.”

3 дугаар зүйл.Прокурорын тухай хуулийн 34 дүгээр зүйлийн 34.1 дэх хэсэг, 35 дугаар зүйлийн 35.1 дэх хэсэг, 48 дугаар зүйлийн 48.1.9 дэх заалтын “зөрчил шалган” гэсний өмнө “хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа, “ гэж, 42 дугаар зүйлийн 42.1 дэх хэсэг, 43 дугаар зүйлийн 43.4 дэх хэсэг, 49 дүгээр зүйлийн 49.1 дэх хэсгийн “зөрчлийн” гэсний дараа “, хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагааны” гэж тус тус нэмсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТӨРИЙН АУДИТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Төрийн аудитын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай зүйл, хэсэг нэмсүгэй:

1/2 дугаар зүйлийн 2.3 дахь хэсэг:

“2.3.Төрийн аудиттай холбогдох харилцааг бусад хуульд өөрөөр заасан бол энэ хуулийг баримтална.”

2/4 дүгээр зүйлийн 4.1.14, 4.1.15 дахь заалт

“4.1.14.“чанарын хяналт” гэж аудит болон бусад ажлыг тогтмол өндөр түвшинд гүйцэтгэх, гүйцэтгэсэн ажлынхаа чанартай холбоотой эрсдэлийг анхаарч, уг эрсдэлийг харгалзан үзэж хариу арга хэмжээ авах тогтолцоог;

4.1.15.“чанарын баталгаажуулалт” гэж чанарын хяналтын тогтолцоонд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх, зохистой хяналт байгаа эсэх, энэ нь үр нөлөөтэй ажиллаж байгаа эсэхийг хараат бусаар үнэлэх үйл ажиллагааг.”

3/6 дугаар зүйлийн 6.3.5, 6.3.6, 6.3.7 дахь заалт:

“6.3.5.төрийн болон орон нутгийн өмчийн эд хөрөнгийн ашиглалт, хамгаалалт, удирдлагад аудит хийх;

6.3.6.төр, орон нутаг хяналтын багц буюу түүнээс дээш хувийн хувьцааг нь эзэмшдэг компани, түүний охин компанид аудит хийхдээ төр, орон нутгаас хувьцаа эзэмшигчийн эрхээ хэрэгжүүлж байгаа байдлыг шалган дүгнэх;

6.3.7.улсаас зээл авсан, улсаас гаргасан татаасын тусламжтайгаар хөнгөлөлттэй санхүүжилтийн эх үүсвэр ашигласан этгээдийн тухайн зээл, хөнгөлөлттэй санхүүжилтийн эх үүсвэрийн ашиглалт, өрийн баталгаа гаргуулагчийн төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийн хүрээнд аудит хийх.”

4/17¹ дүгээр зүйл.Төрийн аудитын чанарын удирдлага

“17¹ дүгээр зүйл.Төрийн аудитын чанарын удирдлага

17¹.1.Төрийн аудитын байгууллага энэ хуулийн 14.1-д заасан стандартад нийцсэн аудитын чанарыг хянаж, удирдах чанарын удирдлагын тогтолцоотой байна.

17¹.2.Төрийн аудитын байгууллага төрийн аудитын үйл ажиллагаанд тавих чанарын хяналтын бодлого, арга зүйг төрийн аудитын стандартад нийцүүлэн тодорхойлж, хэрэгжүүлнэ.

17¹.3.Төрийн аудитын байгууллага чанарын удирдлагын тогтолцоог хараат бусаар үнэлэх чанарын баталгаажуулалтын бодлого, арга зүйг төрийн аудитын стандартад нийцүүлэн тодорхойлж, хэрэгжүүлнэ.”

2 дугаар зүйл.Төрийн аудитын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.1 дэх хэсгийн “төрөлжсөн аудитын газар” гэсний дараа “, аймаг, нийслэл дэх төрийн аудитын газрыг хэд хэдэн аймгийн дунд тойргийн журмаар” гэж, 26 дугаар зүйлийн 26.1 дэх хэсгийн “иргэнийг ажиллуулна” гэсний дараа “төрийн аудитын байгууллагын албан хаагчийг нээлттэйгээр сонгон шалгаруулж томилно” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Төрийн аудитын тухай хуулийн зарим зүйл, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/4 дүгээр зүйлийн 4.1.4 дэх заалт:

“4.1.4 "шалгагдагч этгээд" гэж төсвийн байгууллага, Монголбанк, эрдэнэсийн сан, тусгай сан, орон нутгийн сан, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд, төр болон орон нутаг хяналтын багц буюу түүнээс дээш хувийн хувьцааг нь эзэмшдэг компани, түүний охин компани, төрийн чиг үүргийг хууль, нийтийн эрх зүйн гэрээний үндсэн дээр шилжүүлэн авсан этгээд, улсаас зээл авсан, улсын гаргасан татаасын тусламжтайгаар хөнгөлөлттэй санхүүжилтийн эх үүсвэр ашигласан, улсаас өрийн баталгааг нь гаргасан этгээд болон хуульд заасны дагуу төрийн аудит хийгдэх аливаа этгээдийг;

2/11 дүгээр зүйлийн 11.1, 11.2 дахь хэсэг:

“11.1.Монгол Улсын Ерөнхий аудитор дараагийн санхүүгийн жилд гүйцэтгэх аудитын сэдэв, цаглабарыг баталж, Улсын Их Хуралд хүргүүлнэ.

11.2.Монгол Улсын Ерөнхий аудитор аудитын сэдэв, аудитын төлөвлөгөөг батлах, түүнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахад шаардлагатай мэдээлэл, баримт бичгийг холбогдох этгээдээс энэ хуулийн 15 дугаар зүйлд заасны дагуу гаргуулан авч болно. Холбогдох этгээд Монгол Улсын Ерөнхий аудитораас шаардсан мэдээлэл, баримт бичгийг тогтоосон хугацаанд нь гаргаж өгөх үүрэгтэй.”

3/21 дүгээр зүйл.Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох

“21 дүгээр зүйл.Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох

21.1.Төрийн аудитын байгууллага аудитын явцад залруулах боломжгүй улс, орон нутгийн төсөв, нийтийн өмчид хохирол учруулсан шалгагдагч этгээдийн хууль бус үйлдэлд төлбөрийн акт тогтооно.

21.2.Хохирлын хэмжээг улс, орон нутгийн төсөв, нийтийн өмчид учирсан бодит хохирлоор тодорхойлох бөгөөд үүнд олох байсан орлогыг тооцохгүй. Учирсан хохирлын хэмжээг буруутай этгээд нэг бүрээр тодорхойлно.

21.3.Төрийн аудитын байгууллага дараах үндэслэлээр шалгагдагч этгээдэд хугацаатай албан шаардлага өгнө:

21.3.1.зөрчил дутагдлыг аудитын явцад залруулах боломжгүй бөгөөд нэн даруй зогсоох шаардлагатай улс, орон нутгийн төсөв, нийтийн өмчид хохирол учирч болзошгүй эсхүл учирсан хохирол цаашид нэмэгдэх бодит нөхцөл байдал тогтоогдсон;

21.3.2.өмнөх аудитын зөвлөмжийн мөрөөр холбогдох үйл ажиллагаа, арга хэмжээг авч хэрэгжүүлээгүй;

21.3.3.энэ хуулийн 42.1, 42.2-т заасан үндэслэлээр.

21.4.Төлбөрийн акт тогтоох, албан шаардлага өгөх нөхцөл байдал нь нотлох баримтаар бүрэн дүүрэн тогтоогдсон байна.

21.5.Шалгагдагч этгээдийн үйл ажиллагаа гэмт хэргийн шинжтэй тохиолдолд төлбөрийн акт тогтоох, албан шаардлага үйлдэхгүйгээр аудитыг нэн даруй зогсоож энэ тухай Ерөнхий аудиторт мэдэгдэж, холбогдох материалыг прокурорт Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журмаар шалгуулахаар прокурорын байгууллагад шилжүүлнэ.

21.6.Прокурорын байгууллага нь энэ хуулийн 21.5-д заасны дагуу шилжүүлсэн материалын шийдвэрлэлтийн талаарх мэдээллийг шийдвэр гарснаас хойш ажлын 3 өдрийн дотор Ерөнхий аудиторт хүргүүлж байна.

21.7.Энэ хуулийн 35.1-д заасны дагуу Монгол Улсын Ерөнхий аудитораас шилжүүлсэн асуудлаар прокурор хэрэг бүртгэлийн хаах, прокурор, шүүхээс эрүүгийн хэргийг хэрэгсэхгүй болгох шийдвэр гаргасан тохиолдолд төрийн аудитын байгууллага энэ зүйлд заасан үндэслэлээр шалгагдагч этгээдэд төлбөрийн акт тогтоож болно.

21.8.Энэ хуулийн 35.1-д заасны дагуу Монгол Улсын Ерөнхий аудитораас шилжүүлсэн асуудалд гэм буруугүй гэж шүүхээс тогтоогдсон этгээдэд энэ хуулийн 21.8 дахь хэсэг хамаарахгүй.”

4/23 дугаар зүйл.Акт, албан шаардлагын биелэлтийг хангах

“23 дугаар зүйл.Акт, албан шаардлагын биелэлтийг хангах

23.1.Төрийн аудитын байгууллагын хүчин төгөлдөр болсон албан шаардлагыг энэ хуулийн 42.3, Захиргааны ерөнхий хуулийн 82, 83 дугаар зүйлд заасан журмаар гүйцэтгэнэ.

23.2.Хүчин төгөлдөр болсон төлбөрийн актыг дараах журмаар гүйцэтгэнэ:

23.2.1.буруутай этгээд зөвшөөрсөн тохиолдолд түүний үндсэн цалингийн 20 хувиас хэтрэхгүй хэмжээгээр сар бүр суутган тооцож хохирлыг барагдуулна. Энэ тохиолдолд тухайн байгууллагын нягтлан бодогч төрийн аудитын байгууллагын шийдвэрийг үндэслэн төлбөрийг сар бүр хураан авч төсөвт төвлөрүүлэх;

23.2.2.Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 184 дүгээр зүйлд заасны дагуу шүүхийн гүйцэтгэх хуудсыг үндэслэн албадан гүйцэтгүүлэх.”

4 дүгээр зүйл.Төрийн аудитын тухай хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.2 дахь хэсгийн “Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн дарга,” гэснийг “Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөл” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Төрийн аудитын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.4 дэх заалтын Тайлбар, 11 дүгээр зүйлийн 11.4, 11.5 дахь хэсгийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

Төсөл

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

МОНГОЛ УЛСЫН ШҮҮХИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын шүүхийн тухай хуулийн 45 дугаар зүйлийн 45.10 дахь хэсгийг дор дурдсан байдлаар өөрчлөн найруулсугай:

“45.10.Энэ хуулийн 45.8-д заасан мэдээллийг агуулсан тэмдэглэлийг үйлдээгүй, эсхүл үйлдсэн тэмдэглэлийг битүүмжлээгүй, эсхүл тус хэсэгт заасан хугацааг 3 болон түүнээс дээш хоногоор хэтрүүлсэн нь шүүгчид сахилгын шийтгэл хүлээлгэх үндэслэл болно.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭР ГҮЙЦЭТГЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай бүлэг, хэсэг, заалт нэмсүгэй.

1/6 дугаар зүйлийн 6.2.7, 6.2.8 дахь заалт:

“6.2.7. Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуульд заасны дагуу хөрөнгө түр хураах тухай шүүгчийн захирамж;

6.2.8. Эрүүгийн хууль болон Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуульд заасны дагуу хөрөнгийг хураан авч улсын орлого болгосон шүүхийн шийдвэр.”

2/20 дугаар зүйлийн 20.5 дахь хэсэг:

“20.5. Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуульд заасны дагуу түр хураан авсан хөрөнгийг биет байдлаар нь дуу-дүрсний бичлэгээр баримтжуулан, тэмдэглэл үйлдэж мөрдөгч, эсхүл прокурор, шүүхээс хүлээн авна.”

3/31 дүгээр зүйлийн 31.7 дахь хэсэг:

“31.7. Энэ хуулийн 120¹ дугаар зүйлд заасны дагуу ажиллагаа явуулж байгаа гүйцэтгэх баримт бичгийг буцаахыг хориглоно.”

4/АРВАН ГУРАВДУГААР¹ БҮЛЭГ

**“АРВАН ГУРАВДУГААР¹ БҮЛЭГ
АВЛИГЫН ХӨРӨНГИЙГ ХУРААЖ, ХҮҮХЭД, ЗАЛУУЧУУДЫН
ХӨГЖЛИЙН САНД ТӨВЛӨРҮҮЛЖ ЗАРЦУУЛАХ ТУХАЙ
ХУУЛЬД ЗААСНЫ ДАГУУ ХӨРӨНГИЙГ ТҮР ХУРААН АВСАН, ХУРААН АВСАН
ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭР ГҮЙЦЭТГЭХ АЖИЛЛАГАА**

122¹ дугаар зүйл. Нийтийн албан тушаалтны хууль бус хөрөнгийг хураан авах, нөхөн төлүүлэх тухай хуульд заасны дагуу хөрөнгийг түр хураасан, хураан авч улсын орлого болгосон шийдвэрийг биелүүлэх ажиллагаа

122¹.1. Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуульд заасны дагуу хураасан хөрөнгийг энэ бүлэгт заасан журмын дагуу хураан авч, хадгалж, хамгаалж, худалдан борлуулна.

122¹.2. Энэ хуулийн 122¹.1-д заасан ажиллагааг шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагын Хөрөнгө хамгаалах алба гүйцэтгэнэ.

122¹.3. Энэ хуулийн 20.5-д заасны дагуу хөрөнгийг хүлээн авахдаа эд зүйлсийн төрөл, шинж байдал, тоо, ширхэгийг тусган жагсаалт үйлдэж, хураан авна.

122¹.4. Хураан авсан хөдлөх хөрөнгийн шинж чанарыг харгалзан хадгалуулахаар зохих байгууллагад шилжүүлэх эсхүл шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагатай гэрээ байгуулсан бусад этгээд болон Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагын тусгай зориулалтын байранд хадгалуулна.

122¹.5. Хураан авч улсын орлого болгосон үл хөдлөх хөрөнгийг хураан авахдаа өмчлөгч, эзэмшигчийг албадан гаргана.

122¹.6. Шийдвэр гүйцэтгэгч хураан авч улсын орлого болгосон хөрөнгийг 14 хоногийн дотор эрх бүхий байгууллагаас олгосон тусгай зөвшөөрөл бүхий үнэлгээчнээр үнэлүүлнэ. Шаардлагатай гэж үзвэл бүрэлдэхүүнтэй үнэлгээчин томилж болно.

122¹.7. Хөрөнгийн үнэлгээний тайланг хүлээн авснаас хойш ажлын 3 өдрийн дотор худалдан борлуулах шийдвэр гаргаж, нийтэд мэдээлнэ.

122¹.8. Хөрөнгө худалдан борлуулахаар нийтэд мэдээлснээс хойш 15 хоногийн дотор үнэлгээчний тогтоосон үнээр дуудлага худалдааны доод үнийг тогтоож дуудлагаар худалдаж, дуудлага худалдааны ялагчид хөрөнгийг эрхийг шилжүүлэн хүлээлгэн өгнө.

122¹.9. Дуудлага худалдааны ялагч хөрөнгийн үнийг ажлын 3 өдрийн дотор төлөөгүй эсхүл хөрөнгө хүлээн авахаас татгалзсан тохиолдолд хөрөнгийг худалдан борлогдоогүйд тооцож, дэнчинг улсын орлого болгоно.

122¹.10. Хөрөнгө худалдан борлуулсан орлогоос шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааны зардлыг хасаж, орлогыг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21⁴ дүгэр зүйлд заасан Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд шилжүүлнэ.

122¹.11. Худалдан борлогдоогүй тохиолдолд Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуульд заасны дагуу холбогдох арга хэмжээг авна.

122¹.12.Энэ хуулийн 122¹.10, 122¹.11.-д заасны дагуу арга хэмжээ авснаар гүйцэтгэх баримт бичгийг биелүүлсэнд тооцно.

122¹.13.Нөхөн төлүүлэхээр шийдвэрлэсэн шүүхийн шийдвэрийг ердийн журмаар буюу энэ хуулийн Хоёрдугаар бүлэгт заасныг үндэслэн гүйцэтгэнэ.

122¹.14.Энэ бүлэгт заасан журмын дагуу явуулсан шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаанд гомдол гаргах эрхгүй.

122¹.15.Энэ хуулийн 122¹.14 дэх хэсэг нь энэ хуулийн 122¹.13-т заасны дагуу явуулсан шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаанд хамаарахгүй.

2 дугаар зүйл.Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулийн 191 дүгээр зүйлийн 191.2 дахь хэсгийг дор дурдсан байдлаар өөрчлөн найруулсугай:

“191.2.Хөрөнгө, орлогыг хураах шийдвэрийг гүйцэтгэх ажиллагаа нь шүүхийн шийдвэрт заасан эд зүйл, хөрөнгийг хариу төлбөргүйгээр албадан хураан авах, улсын орлого болгох зорилгоор захиран зарцуулалтыг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуульд заасны дагуу эрх бүхий байгууллагаар захиран зарцуулалтыг шийдвэрлүүлсний үндсэн дээр захиран зарцуулах, түрээслэх арга хэмжээг зохион байгуулах, эсхүл шүүхийн шийдвэрт заасны дагуу холбогдох төрийн байгууллагад шилжүүлэх, хураан авсан мөнгөн хөрөнгө болон худалдан борлуулж олсон орлогыг Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21⁴ дүгээр зүйлд заасан санд төвлөрүүлэх арга хэмжээнээс бүрдэнэ.”

3 дугаар зүйл.Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.3 дахь хэсгийн “6.2.6” гэсний дараа “, 6.2.7” гэж нэмсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулийн 63 дугаар зүйлийн 63.2 дахь хэсгийн “улсын төсөвт” гэснийг “Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21⁴ дүгээр зүйлд заасан санд” гэж, “Шаардлагатай тохиолдолд хураагдсан хөрөнгийг худалдан борлуулахгүйгээр улсын өмчид шилжүүлэхээр төрийн өмчийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад хүлээлгэн өгнө.” гэснийг “Хуульд заасан шаардлагатай тохиолдолд Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуульд заасны дагуу эрх бүхий байгууллагаар захиран зарцуулалтыг шийдвэрлүүлсний үндсэн дээр захиран зарцуулах, түрээслэх арга хэмжээг зохион байгуулах, эсхүл шүүхийн шийдвэрийн дагуу холбогдох төрийн байгууллагад хүлээлгэн өгнө.” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

Төсөл

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЭДИЙН ЗАСГИЙН ИЛ ТОД БАЙДЛЫГ ДЭМЖИХ ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Эдийн засгийн ил тод байдлыг дэмжих тухай хуулийн 2 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай хэсэг нэмсүгэй:

“2.3.Энэ хууль нийтийн албан тушаалтны хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогод хамаарахгүй.”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

Төсөл

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ..дугаар
сарын ..-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТАТВАРЫН ЕРӨНХИЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Татварын ерөнхий хуульд дор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/ 13 дугаар зүйлийн 13.8, 13.9 дэх хэсэг:

“13.8.Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуульд заасан хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа явуулах эрх бүхий албан тушаалтан, прокурор энэ зүйлд заасан журам, хязгаарлалт хамаарахгүй.

13.9.Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хуульд заасан эрх бүхий албан тушаалтан, прокурор татвар төлөгчийн аливаа мэдээллийг хаалттай, хязгаарлалттай мэдээлэл эсэхээс үл хамааран мэдээллийн санд нэвтрэх, танилцах, авах, цуглуулах эрхтэй.”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

Төсөл

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

НИЙТИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН ИЛ ТОД БАЙДЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.19 дэх хэсгийг дор дурдсан агуулгатайгаар өөрчлөн найруулсугай:

“9.19.Хязгаарлалттай мэдээллийг гүйцэтгэх ажил, хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт, зөрчил шалган шийдвэрлэх, хууль бус хөрөнгө шалгах ажиллагаа, Санхүүгийн мэдээллийн албаны хяналт шалгалтын хүрээнд эрх бүхий байгууллагад дамжуулсан бол энэ хуулийн 9.13, 9.17, 9.18 дахь хэсэг үйлчлэхгүй.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Авлигын хөрөнгийг хурааж, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн санд төвлөрүүлж зарцуулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ